

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

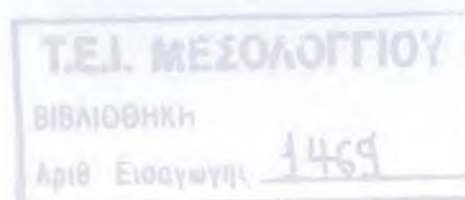
ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΚΡΙΣΕΩΝ

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΜΙΧΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΜ 9714
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΜ 10100
ΡΑΝΤΖΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΜ 10780

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Κος ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Σελ. 1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ. 3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ο Ρόλος Του Χρηματιστηρίου Στην Οικονομία	Σελ. 7
1.1. Κατηγοριοποίηση του ρόλου του Χρηματιστηρίου.....	Σελ. 7
1.1.1. Η αύξηση του κεφαλαίου για τις επιχειρήσεις.....	Σελ. 7
1.1.2. Η παρότρυνση για επένδυση των οικονομιών.....	Σελ. 7
1.1.3. Η διευκόλυνση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων.....	Σελ. 7
1.1.4. Η ανακατανομή του πλούτου.....	Σελ. 8
1.1.5. Συνεταιριστική Διαχείριση.....	Σελ. 8
1.1.6. Να δημιουργεί επενδυτικές ευκαιρίες για μικρούς επενδυτές	Σελ. 8
1.1.7. Αύξηση του Κυβερνητικού κεφαλαίου για την υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων.....	Σελ. 9
1.1.8. Βαρόμετρο για την οικονομία.....	Σελ. 9
1.2. Χρηματιστήρια ανά τον Κόσμο.....	Σελ. 10
1.2.1. Προϋποθέσεις για την εισαγωγή σε χρηματιστήρια παγκόσμιας επιρροής.....	Σελ. 13
1.2.2. Το Χρηματιστήριο ναύλων του Λονδίνου.....	Σελ. 14
1.3. Ιδιοκτησία.....	Σελ. 15
1.4. Η γεωγραφία των χρηματιστηρίων στον κόσμο και την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	Σελ. 16
1.4.1. Τα Χρηματιστήρια στον Κόσμο.....	Σελ. 17
1.4.2. Τα Χρηματιστήρια στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	Σελ. 19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Κρίσεις του Χρηματιστηρίου και επιπτώσεις εντός των συνόρων κάθε χώρας	Σελ. 23

2.1 Το μεγάλο Κραχ στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης το 1929.....	Σελ. 25
2.1.1 Ποιοί είναι όμως οι πραγματικοί λόγοι της πτώσης αυτής;.....	Σελ. 30
2.1.2. Το φαινόμενο της Μεγάλης Κατάθλιψης.....	Σελ. 34
2.1.3. Ο αποκλεισμός του εμπορίου και η εισαγωγική δράση της U.S. Smoot- Hawley.....	Σελ. 35
2.1.4. Το Ομοσπονδιακό αποθεματικό και οι χρηματικές προμήθειες.....	Σελ. 36
2.1.5. Τα θέματα του εργατικού δυναμικού.....	Σελ. 37
2.1.6. Η αρχική αντίδραση των Ηνωμένων Πολιτειών.....	Σελ. 38
2.1.7. Νέα δεδομένα για τις Ηνωμένες Πολιτείες.....	Σελ. 39
2.1.8. Ο κατήφορος του 1937 στις Ηνωμένες Πολιτείες.....	Σελ. 40
2.1.9 Η σιωπηλή κρίση της δεκαετίας του 1950.....	Σελ. 41
2.2. Η οικονομική κρίση της ανατολικής Ασίας το 1997.....	Σελ. 45
2.2.1 Το ιστορικό της κρίσης αυτής.....	Σελ. 45
2.2.2. Ταϊλάνδη.....	Σελ. 46
2.2.3. Φιλιππίνες.....	Σελ. 47
2.2.4. Χονγκ Κονγκ.....	Σελ. 48
2.2.5. Νότια Κορέα.....	Σελ. 49
2.2.6. Μαλαισία.....	Σελ. 50
2.2.7. Ινδονησία.....	Σελ. 51
2.2.8. Σιγκαπούρη.....	Σελ. 52
2.2.9. Κουμμουνιστική Δημοκρατία της Κίνας.....	Σελ. 53
2.2.10. Το Σύνδρομο της Κίνας.....	Σελ. 53

2.3. Τόκιο- Η τεχνολογία στο χρηματιστήριο και η κρίση του δείκτη Nikkei το 2006.....	Σελ. 55
2.4. Σοβιετική Ένωση- Η πτώση μιας υπερδύναμης.....	Σελ. 57
2.5. Οι πυραμίδες της Αλβανίας.....	Σελ. 59
2.6. Ελλάδα. Η υποτίμηση, οι «φούσκες» και το ευρώ.....	Σελ. 60
2.6.1. Ιστορική και πολιτιστική διάσταση του παλαιού Χρηματιστηρίου.....	Σελ. 60
2.6.2. Τεχνικά χαρακτηριστικά του Παλαιού Χρηματιστηρίου.....	Σελ. 66
2.6.3. Η ιστορία του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α.).....	Σελ. 67
2.6.4. Το Χρηματιστηριακό Κραχ του 1999.....	Σελ. 70
2.6.5. Οι επιπτώσεις στους Έλληνες πολίτες και ευθύνες.....	Σελ. 71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Κρίσεις του Χρηματιστηρίου και επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα.....	Σελ. 72
3.1. Παγκοσμιότητα και Μεγάλη Κατάθλιψη.....	Σελ. 73
3.2. Οι επιπτώσεις της κρίσεως της Ανατολικής Ασίας.....	Σελ. 75
3.3. Η κρίση στην Αλβανία.....	Σελ. 76
3.4. Κρίσεις και αναμορφώσεις από το 1991 έως το 2000 στην Ινδία.....	Σελ. 77
3.5. Κρίσεις και πετρέλαιο.....	Σελ. 80
3.6. Το Σύνδρομο της Κίνας και οι επιπτώσεις στη Σοφοκλέους.....	Σελ. 81
3.6.1. Οι Έλληνες αναλυτές.....	Σελ. 82
3.7. Νομίσματα και κινέζικο σύνδρομο.....	Σελ. 82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Λόγοι, αιτίες και αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών....	Σελ. 83
4.1. Λόγοι και Αιτίες των κρίσεων.....	Σελ. 83
4.2. Αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών.....	Σελ. 76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Κίνδυνοι επανεμφάνισης των κρίσεων αυτών, Επιπτώσεις και πιθανότητες Αποφυγής και Ανάκαμψης.....	Σελ. 87
5.1. Επανεμφάνιση και επιπτώσεις των κρίσεων.....	Σελ. 87

5.2. Αποφυγή και Ανάκαμψη.....	Σελ. 88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Συμπεράσματα.....	Σελ. 89
ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ.....	Σελ. 91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	Σελ. 93

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι πραγματικά ειρωνικό, να αναφέρεις τη λέξη «πρόλογος» για κάτι που φθάνει στο τέλος του. Δυστυχώς όμως, δεν υπάρχει μία δόκιμη λέξη, που να αντικαθιστά επάξια τη φράση «Η αρχή του τέλους».

Πριν από περίπου τέσσερα (4) χρόνια, ξεκινώντας αυτό το ταξίδι της πανεπιστημιακής φοίτησης, φανταζόμασταν, ή καλύτερα ονειρευόμασταν αυτή τη στιγμή, τη στιγμή του «αντίο», ενός αποχαιρετισμού που, όμως ανοίγει διάπλατα το δρόμο του μέλλοντος και της επαγγελματικής ολοκλήρωσης. Αφήνει όμως, μία μελαγχολική, γλυκιά ανάμνηση των φοιτητικών χρόνων, της τελευταίας ουσιαστικά εποχής του αυθορμητισμού, της ανεμελιάς και όλων των ξένοιαστων στιγμών, που ουσιαστικά ξεκινούν από την εποχή που ακόμα μαθαίναμε ορθογραφία, πως να γράφουμε το Άλφα και το Βήτα και πως να προφέρουμε και να διαβάζουμε τη φράση «Να Άννα ένα μήλο».

Όλα αυτά τα χρόνια μοχθούσαμε μόνο για ένα πράγμα. Τη Μάθηση. Προσπαθούσαμε, δηλαδή να εξελιχθούμε. Από εδώ και πέρα λοιπόν ξεκινάει ο μόχθος της επιβίωσης και του θερίσματος όσων σπείραμε, όλα αυτά τα χρόνιασε Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο και τριτοβάθμια εκπαίδευση (ανεξαρτήτως Τ.Ε.Ι. ή Α.Ε.Ι.). Αλήθεια όμως, η εκπαίδευση και η μάθηση σταματούν μετά από αυτά τα πάνω- κάτω 16 χρόνια; Στο πέρας λοιπόν της φοιτητικής μου θητείας σας διαβεβαιώ πως δεν αγγίξαμε, όχι απλά δε φτάσαμε, ούτε τα μισά από αυτά που μπορούμε και αν θέλουμε να το παρουσιάσουμε και πιο ακραίο, από αυτά που αντέχουμε να μάθουμε και γιατί όχι και να ανακαλύψουμε.

Έχοντας πλέον, πλήρη επίγνωση του τι γίνεται και τι στο περίπου μας περιμένει, οδεύουμε προς την ολοκλήρωση και με εφόδια όλα αυτά τα 16 χρόνια, οφείλουμε να προσπαθήσουμε για την επιτυχία, πρώτα την ατομική

και βεβαίως εν συνεχεία τη γενικότερη, σαν ενεργοί πολίτες, άρτια εξοπλισμένοι, αυτού του τόπου που ονομάζεται Ελλάδα.

Το να ονειρεύεται κάποιος δεν έβλαψε ποτέ κανέναν, αρκεί τα όνειρά του να μη μείνουν φαντασίες, αλλά να γίνουν πράξεις και βεβαίως οι πράξεις να μην βλάπτουν άλλους που ονειρεύονται για να μπορεί να υπάρχει μία αρμονία, μία εξέλιξη και ειδικότερα και πάνω από όλα μία συνέχεια.

Μίχος Παναγιώτης
Παρασκευάκης Δημήτριος
Ράντζος Δημήτριος
Μάρτιος- Απρίλιος 2007

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι εντυπωσιακό, πραγματικά το γεγονός, πως, ενώ ο κόσμος έκανε τόσες χιλιετίες να διαμορφωθεί, έως την εποχή που εμφανίσθηκε ο άνθρωπος, εκείνος χρειάστηκε μόλις λίγους αιώνες, για να περάσει από το στάδιο της ζωώδους και ενσπικτώδους επιβίωσης, στα πλαίσια της ανταλλαγής αγαθών. Μία πραγματικά εντυπωσιακή και αλματώδης εξέλιξη που αποδεικνύει ένα και μόνο πράγμα, ότι η φύση του ανθρώπου είναι να θέλει, να κυνηγά και αν μπορεί να κατακτά το καλύτερο, όχι απλά που του αρμόζει, αλλά που υπάρχει.

Μέσα από τις πρωτόγονες ανταλλαγές που πολλές φορές είχαν θανάσιμες καταλήξεις, βλέπετε στο αίμα του ανθρώπου, εκτός από την επιθυμία της απόκτησης και της ροής της εξέλιξης, υπήρχε πάντα και η επιθυμία της κυριαρχίας, με τη ροή της βίας καθώς η λέξη «αποκτώ» για τον άνθρωπο μεταφράστηκε πολύ γρήγορα σε «κατακτώ», που συνοδεύεται βέβαια με τη φράση «με όποιο κόστος». Περνώντας λοιπόν μέσα από αυτό το στάδιο, ο άνθρωπος αντιλήφθηκε πολύ γρήγορα, ότι το να δίνει μία αγκαλιά καρπούς για να εξασφαλίσει, κάτι διαφορετικό που κατείχε κάποιος άλλος, όπως για παράδειγμα κρέας, δεν ήταν και πολύ δόκιμο. Για αυτό το λόγω αναγκάστηκε να ανακαλύψει κάτι, το οποίο θα τον βόλευε να γίνει η ανταλλαγή και από την άλλη να κρατούσε και τις ισορροπίες.

Το πρόβλημα ήταν πως θα γινόταν αυτό. Η αλήθεια είναι πως ο άνθρωπος, πάντα εντυπωσιαζόταν από είτε παράξενα, είτε εντυπωσιακά, είτε ακόμα από αστραφτερά πράγματα. Τώρα αν αυτό ονομάζεται εντυπωσιασμός ή απληστία, είναι κάτι που δυστυχώς ακόμα και στις μέρες μας δεν έχει ξεκαθαρίσει. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που από αρχαιοτάτων χρόνων, όποιος έφερε πάνω του κάτι το οποίο θα κέντριζε την προσοχή του ματιού,

αποκτούσε αυτόματα άλλου είδους αναγνώριση. Με λίγα λόγια ήταν διαφορετικός δε συμβάδιζε με τους άλλους και πάντα τύγγχανε σεβασμού, αλλά και φόβου. Αυτοί λοιπόν που ξεχώριζαν καθ' αυτόν τον τρόπο ήταν είτε αρχηγοί, είτε σαμάνοι (Μάγοι των φυλών με το δικαίωμα του απλησίαστου και δικαιούχοι απέραντου σεβασμού ακόμα και από τον αρχηγό). Έτσι σιγά-σιγά ήρθε στην επιφάνεια η πρώτη ως την πούμε χονδρικά «χρηματική ανταλλαγή».

Καθώς τα χρόνια κυλούσαν και ονομαζόντουσαν αιώνες η ανθρώπινη υπερκινητικότητα δε μπορούσε να μείνει στάσιμη στη χρηματική αυτή διακίνηση. Ναι μεν βοήθησε αρκετά στην εξέλιξη των ανταλλαγών, που μετέπειτα ονομάστηκε εμπόριο, αλλά με την πάροδο του χρόνου αποδείχτηκε πολύ δύσκαμπτο και δυσλειτουργικό σύστημα. Για το λόγω αυτό έπρεπε να ανακαλύψει κάτι που, πρώτον θα ήταν βολικό και δεύτερον αποδεκτό ως μέσον ανταλλαγής. Το καλύτερο, ιστορικά μέρος, για να ανατρέξουμε σε έρευνα, είναι βεβαίως η αρχαία Ελλάδα, που εκτός της επικής ιστορίας και του φιλοσοφικά και διαπαιδαγωγικά ανεπτυγμένου συστήματος, είχε αναπτυχθεί ιδιαίτερα και στον χρηματοοικονομικό τομέα. Όλοι άλλωστε έχουμε γνωρίσει τη μαγεία και του πλούτο τόσο του Μυκηναϊκού πολιτισμού, όσο και του Μινωικού. Άλλωστε και στις δύο περιοχές έχουν βρεθεί πολλά αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη οικονομικού πολιτισμού και μιλάμε για 10.000 χρόνια προ Χριστού.

Αιώνες αργότερα και με την ύπαρξη του εμπορίου και συγκεκριμένα τον 8^ο αιώνα π.Χ. έχουμε πλέον φανερά σημάδια της ύπαρξης χρήματος στην αρχαία Ελλάδα. Πώς μπορούμε να έχουμε στοιχεία για αυτό; Μα φυσικά από τον Όμηρο καθώς πολλές φορές εμφανίζει νομίσματα μέσα στα δύο του έργα την Ιλιάδα και την Οδύσσεια, κυρίως σε περιπτώσεις κηδείας που έβαζαν στα μάτια των νεκρών από ένα χρυσό νόμισμα, για τον «βαρκάρη», όπως λέγανε (άλλη μία απόδειξη εμπορίου, καθώς σύμφωνα με το μύθο ο Χάρος δε μετέφερε τις ψυχές των νεκρών αν δεν πλήρωναν το αντίτιμο).

Συνεχίζοντας στο ταξίδι αυτό των αιώνων φτάνουμε στην περίοδο της αρχαίας Αθήνας και συγκεκριμένα της περίφημης Αθηναϊκής Συμμαχίας, όπου συναντάμε κάτι το συγκλονιστικό. Την περίοδο εκείνη, περίπου κοντά στον Τριαντακονταετή Πόλεμο με την Σπάρτη η Αθηναϊκή Συμμαχία είχε ανακαλύψει ένα είδος αποταμίευσης και οικονομικής κινητικότητας

πρωτοφανές για την εποχή. Στην αρχή η Συμμαχία αυτή ονομαζόταν Δηλιακή και αυτό γιατί το ιερό, για την αρχαιότητα νησί Δήλος υπήρξε το κέντρο της οικονομικής δύναμης της συμμαχίας, μιας και εκεί έδρευε το κεντρικό της ταμείο, σαν ένα είδος τράπεζας με λειτουργίες χρηματιστηρίου. Φανταστείτε λοιπόν τα μεγέθη της ανάπτυξης της τότε Ελλάδος που έφθασε τον 5^ο αιώνα π.Χ. τον επονομαζόμενο και Χρυσό Αιώνα να έχει ένα τραπεζικό χρηματιστήριο, κάτι το οποίο επανεμφανίσθηκε τον 13^ο αιώνα μ.Χ. στην Ολλανδία. Εδώ μάλιστα συναντάμε και την πρώτη χρηματιστηριακή κρίση, αφού με την απομάκρυνση του ταμείου από τη Δήλο είχαμε και την πτώση της Αθηναϊκής Συμμαχίας και εν συνεχεία την πτώση και ήττα της Αθήνας στον Τριαντακονταετή Πόλεμο.

Έναν αιώνα αργότερα στη Μακεδονία του Φιλίππου και του Μεγάλου Αλεξάνδρου έχουμε πλέον βέβαια την ύπαρξη των νομισμάτων ύστερα μάλιστα από τις ανασκαφές του Εμμανουήλ Ανδρόνικου στη Βεργίνα.

Μετά από αυτή την εντυπωσιακή είσοδο στον χρηματοοικονομικό χώρο, η διαχρονική αυτή κληρονομιά πέρασε μέσα από πολλούς πολιτισμούς και κράτη, σε μία στασιμότητα μέχρι και τον 12^ο αιώνα στη Γαλλία, όπου εμφανίζονται οι υπεύθυνοι των ανταλλαγών (*courratiers des changes*), οι οποίοι ενδιαφέρθηκαν για τη διαχείριση και διευθέτηση των χρεών των γεωργικών κοινοτήτων, με τις τράπεζες. Χάρης λοιπόν σε αυτήν τους την ενασχόληση θα μπορούσαμε να τους ονομάσουμε και ως πρώτους μεσίτες.

Κάποιες ιστορίες αναφέρουν ότι η έννοια χρηματιστήριο (*bourse*) προέρχεται από τη λατινική λέξη *bursa* που σημαίνει θύλακας- τσάντα και αυτό γιατί στο- στα μέρη που γινόντουσαν οι συναντήσεις των εμπόρων, στο Μπριζ, τα οποία έφεραν την πρόσοψη του κάθε κτιρίου το σύμβολο ενός πορτοφολιού ή τριών. Ωστόσο είναι πολύ πιθανό περί τα τέλη του 13^{ου} αιώνα οι έμποροι προϊόντων να μαζεύτηκαν στο κτίριο ενός εξ αυτών του Βαν Ντερ Μπουρς (*Van der Burse*) και το 1309 θεσμοποίησαν αυτή τη μέχρι τότε άτυπη συνεδρίαση η οποία ονομάστηκε «χρηματιστήριο του Μπριζ». Η ιδέα αυτή είχε την τύχη να εξαπλωθεί γρήγορα στη Φλαμανδική περιοχή και στους γειτονικούς νομούς με αποτέλεσμα «χρηματιστήρια» να λειτουργούν σύντομα σε Γάνδη και Άμστερνταμ.

Στα μέσα πάλι του 13^{ου} αιώνα, λίγο πιο νότια οι Ενετοί τραπεζίτες ξεκινούν το εμπόριο με κυβερνητικούς τίτλους. Συγκεκριμένα το 1351 η

κυβέρνηση της Βενετίας κύρηξε ανακριβείς τις διαδιδόμενες φήμες περί πτώσεις των τιμών των κυβερνητικών κεφαλαίων. Υπήρξαν άνθρωποι στην Πίζα, Γένοβα, Βερόνα και Φλωρεντία που ξεκίνησαν επίσης να εμπορεύονται κυβερνητικούς τίτλους κατά τη διάρκεια του 14^{ου} αιώνα. Αυτό ήταν δυνατό μόνο επειδή οι συγκεκριμένες περιοχές, ήταν ανεξάρτητες πόλεις- κράτη οι οποίες έτυχαν διακυβέρνησης από επιδρώντες πολίτες και όχι από έναν δούκα.

Χρόνια αργότερα οι Ολλανδοί ξεκίνησαν, ενώσεις ανάμεσα σε εταιρείες αποθεμάτων, οι οποίες επέτρεπαν στους μετόχους να επενδύσουν σε επιχειρησιακά σχέδια και να πάρουν μέρος των κερδών, αλλά και των απωλειών. Το 1602 μάλιστα η Dutch East India Company εξέδωσε και τις πρώτες μετοχές στο χρηματιστήριο του Άμστερνταμ. Άλλωστε η συγκεκριμένη εταιρεία ήταν η πρώτη που εξέδωσε μετοχές και μερίδια.

Επίσημα λοιπόν από το 1600 και μετά έχουμε την έναρξη χρηματιστηρίων, όχι βέβαια με την σημερινή ισχύουσα μορφή, αλλά με το ίδιο πνεύμα: Την όσο δυνατόν καλύτερη χρήση και κίνηση του χρήματος και αποθέματος με σκοπό το κέρδος.

Ωστόσο το άνοιγμα αυτό που έγινε με το χρηματιστηριακό κόσμο να αναπτύσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και μεν βοήθησε αναπτυξιακά τον κόσμο, όμως στην πορεία ανέπτυξε πολλές δυσκολίες και πολλά προβλήματα καθώς πλέον η οικονομία, είτε παγκόσμια είτε τοπική (του κάθε κράτους δηλαδή) εξαρτάται πλέον κατά μεγάλο βαθμό από την χρηματιστηριακή κίνηση με αποτέλεσμα τον από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα να παρουσιάζονται διάφορες κρίσεις οι οποίες βρίσκουν λύση μεν, αλλά από την άλλη επηρεάζουν δραματικά την οικονομική και παγκόσμια ροή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ο ρόλος του Χρηματιστηρίου στην οικονομία

Το χρηματιστήριο γενικότερα σαν έννοια αλλά και ως υπαρκτό στοιχείο παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην οικονομία και το κυριότερο, ο ρόλος αυτός είναι ζωτικός.

1.1. Κατηγοριοποίηση του ρόλου του Χρηματιστηρίου

Παρ' όλα αυτά δεν μπορεί να αναλυθεί σαν ένας, αλλά στις 8 κατηγορίες οι οποίες ακολουθούν:

1.1.1. Η αύξηση του κεφαλαίου για τις επιχειρήσεις

Το χρηματιστήριο επιτρέπει στις επιχειρήσεις να μπορέσουν να αυξήσουν το κεφάλαιό τους μέσω των μετοχών που διανέμονται και πωλούνται στο κοινό το οποίο θέλει να επενδύσει πάνω σε αυτές. Άλλωστε αυτός είναι και ο σκοπός του χρηματιστηρίου, η συνεχής κίνηση του κεφαλαίου

1.1.2. Η παρότρυνση για επένδυση των οικονομιών

Όταν ο κόσμος αποσύρει τις οικονομίες του από τις τράπεζες για να επενδύσει οδηγεί σε μία επανατοποθέτηση των χρηματικών πηγών, διότι τα έσοδα, τα οποία θα μπορούσαν κάλλιστα να αναλωθούν, ή να παραμείνουν υποθηκευμένα στην ασφάλεια των τραπεζών, κινητοποιούνται και επανακατευθύνονται, έτσι ώστε να προωθήσουν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων με οφέλη σε διάφορους οικονομικούς τομείς, όπως η γεωργία, το εμπόριο και η βιομηχανία, αποζητώντας μία δυνατότερη οικονομική ανάπτυξη και υψηλότερα παραγωγικά επίπεδα.

1.1.3. Η διευκόλυνση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων

Οι επιχειρήσεις βλέπουν τις συνεδρίες σαν μία ευκαιρία εξάπλωσης των παραγωγικών τους γραμμών, να αυξήσουν τους διαύλους κατανομής, κατευθύνονται ενάντια στη στασιμότητα και απραξία, αυξάνουν το πλήθος της

αγοραστικής μετοχής, ή παρέχουν άλλα απαραίτητα περιουσιακά κεφάλαια και διευκολύνσεις. Γενικότερα, παρέχουν πόρους απαιτήτους για την ανάπτυξη και πιο ευέλικτη κίνηση στην αγορά. Μία συμφωνία ανάληψης, ή συγχώνευσης, μέσω του χρηματιστηρίου, είναι δύο από τους απλούστερους και πιο κοινούς τρόπους για μία επιχείρηση να αναπτυχθεί είτε με ακρίβεια, είτε με ταχύτητα.

1.1.4. Η ανακατανομή του πλούτου

Γενικότερα τα χρηματιστήρια ανά τον κόσμο δεν είναι για να ανακατανεύουν τον πλούτο της κάθε επιχείρησης. Τι σημαίνει αυτό; Ότι τα χρηματιστήρια δεν λειτουργούν για να χαρίζουν τα χρήματα των επιχειρήσεων στους επενδυτές, δηλαδή σε περίπτωση κερδών οι μέτοχοι δεν κερδίζουν χρήματα πέραν του ισότιμου της εισφοράς των μετοχών τους, παρά μόνο αν υπάρξει αύξηση κεφαλαίου, λόγω της αύξησης αυτής. Παρ' όλα αυτά ένα μικρό παραθυράκι επιτρέπει στους επενδυτές να καρπωθούν από οποιαδήποτε αύξηση. Αυτό που γίνεται είναι, ότι οι συχνοί και επαγγελματίες επενδυτές μέσα από την αύξηση της τιμής της μετοχής και του όγκου των μερισμάτων, έχουν την ευκαιρία να έχουν μερίδιο του πλούτου από επικερδής επιχειρήσεις.

1.1.5. Συνεταιριστική Διαχείριση

Έχοντας μία πλατιά και ποικίλη κατηγορία από ιδιοκτήτες, οι επιχειρήσεις γενικότερα τείνουν να βελτιώσουν τις σταθερές τους κινήσεις όσον αφορά τη διαχείριση και της αποτελεσματικότητα, έτσι ώστε να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες όλων των μετόχων, αλλά και των αυστηρότατων κανόνων για δημόσιες συνεργασίες, θεσμοθετημένων από τα δημόσια χρηματιστήρια και τις κυβερνήσεις των κρατών. Συνεπώς δημιουργείται η πρόκληση για τις Δημόσιες υπηρεσίες, να τείνουν σε καλύτερη διαχείριση από αυτή των ιδιόκτητων επιχειρήσεων. Ωστόσο κάποιες καλά ενημερωμένες περιπτώσεις είναι αρκετά γνωστές, για αυτές τις κινήσεις, όσο και για τα ολισθήματα τα οποία θα πρέπει όλοι να έχουν υπό σκέψη (για παράδειγμα, η Enron Corporation, η MCI WorldCom, η Pets.com, η Webvan και η Parmalat).

1.1.6. Να δημιουργεί επενδυτικές ευκαιρίες για μικρούς επενδυτές

Αντίθετα από τις επιχειρήσεις που χρειάζονται μεγάλο κεφαλαιουχικό υπόβαθρο, το να επενδύεις σε μετοχές επιτρέπει στις επιχειρήσεις να ανοίγονται σε μεγάλους, αλλά και σε μικρούς επενδυτές του χρηματιστηρίου, επειδή κάθε άτομο μπορεί να αγοράσει τον αριθμό των μετοχών το οποίο μπορεί να αντέξει η οικονομική του κατάσταση. Για αυτό το λόγω το Χρηματιστήριο παρέχει την ευκαιρία σε μικρούς επενδυτές, να είναι κάτοχοι μετοχών των ίδιων εταιριών που είναι και οι μεγαλοεπενδυτές και να απολαμβάνουν των ίδιων δικαιωμάτων αλλά και ποσοστών επιστροφής σε περιπτώσεις κερδών ή ζημιών.

1.1.7. Αύξηση του Κυβερνητικού κεφαλαίου για την υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων

Οι κυβερνήσεις σε διάφορα επίπεδα, μπορεί να αποφασίσουν να δανειστούν χρήματα, έτσι ώστε να προχωρήσουν στην υλοποίηση έργων, όπως αποχετευτικά δίκτυα, ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία των πολιτών και των κατοικιών τους, μέσω ασφαλειών γνωστών και ως «δεσμούς». Αυτοί οι «δεσμοί» μπορούν να ανακτηθούν μέσω του χρηματιστηρίου, καθώς οι πολίτες που τα αγοράζουν ουσιαστικά δανείζουν χρήματα στις κυβερνήσεις. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα μία μικρή αύξηση των φόρων που όμως έχουν την ασφάλεια και τη φερεγγυότητα των κυβερνήσεων μιας και τα χρήματα δε χάνονται αλλά επενδύονται σε παραγωγικά και ωφέλιμα έργα για το κάθε κράτος.

1.1.8. Βαρόμετρο για την οικονομία

Στο χρηματιστήριο ο τιμές των μετοχών, ανεβαίνουν και κατεβαίνουν, εξαρτώμενες, κυρίως, από τη δύναμη της κάθε αγοράς. Οι τιμές των μετοχών τείνουν να αυξάνονται ή να παραμένουν σταθερές όταν οι επιχειρήσεις και η οικονομία γενικότερα, δείχνουν σημάδια σταθερότητας και ανόδου. Μία δυσάρεστη οικονομική ανακατανομή, ή μία οικονομική κρίση, μπορούν εν τέλει να οδηγήσουν σε χρηματιστηριακή συντριβή, γνωστότερο και με τον αδόκιμο όρο ως «ΚΡΑΧ». Για το λόγω αυτό οι κινήσεις των τιμών των

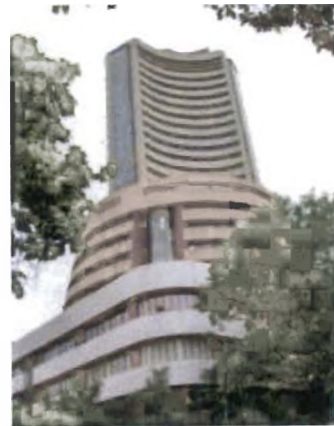
μετοχών και γενικότερα των χρηματιστηριακών δεικτών, μπορούν να είναι γνώμονες της γενικότερης πορείας της οικονομίας.

Στην τελευταία αυτή παράγραφο βασίζεται και σε ένα μεγάλο βαθμό η πηγή έμπνευσης της έρευνας αυτής, όπου παρουσιάζεται το πραγματικό μέγεθος της αλληλεξάρτησης της οικονομίας με το χρηματιστήριο.

1.2. Χρηματιστήρια ανά τον Κόσμο

Κάθε χώρα έχει το δικό της χρηματιστήριο που ορίζει την οικονομική της τύχη. Υπάρχουν όμως και χρηματιστήρια τα οποία επιδρούν και σε παγκόσμια κλίμακα. Κάποια και πιο βασικά από αυτά είναι τα εξής:

Το Χρηματιστήριο της Βομβάης

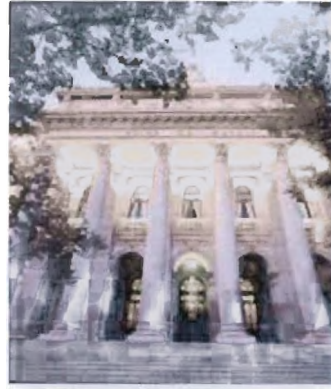
Το Χρηματιστήριο της Φρανκφούρτης

Το Χρηματιστήριο του Χονγκ- Κονγκ

Το Χρηματιστήριο της Μαδρίτης

Το Χρηματιστήριο του Μόντρεαλ

**Το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης
(γνωστό και ως Wall Street, με τους
δείκτες Dow Jones και NASDAQ)**

Το Χρηματιστήριο της Οσάκα

**Το Χρηματιστήριο των Φιλιππίνων (στο
Μακάτι Σίτι)**

Το Χρηματιστήριο στο Σάο Πάολο

Το Χρηματιστήριο της Σιγκαπούρης

**Το Χρηματιστήριο του Τόκιο (με το Δείκτη
Nikkei)**

Το Χρηματιστήριο της Ζυρίχης

Το Χρηματιστήριο του Λονδίνου

1.2.1. Προϋποθέσεις για την εισαγωγή σε χρηματιστήρια παγκόσμιας επιρροής

Για να ανήκει κάποια επιχείρηση σε κάποιο από τα παραπάνω χρηματιστήρια θα πρέπει να λάβουν υπόψη κάποιες σοβαρές παραμέτρους, οι οποίες δίνονται από τα χρηματιστήρια στα οποία θέλουν να ενταχθούν. Τέτοιοι όροι- προϋποθέσεις είναι συνήθως ο ελάχιστος αριθμός μετοχών που μπορεί μία επιχείρηση να εκδώσει, το ελάχιστο κεφάλαιο αγορών που κατέχει και το ελάχιστο ετήσιο εισόδημα που μπορεί να έχει.

Στη χώρα μας το πιο πρόσφατο παράδειγμα εισαγωγής σε ξένο χρηματιστήριο ήταν η είσοδος του ΟΤΕ στη Wall Street και συγκεκριμένα στο δείκτη Dow Jones το έτος 2003-2004, λίγο μετά την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Ένωση και τη χρήση του ευρώ.

Τα χρηματιστήρια αυτά όμως διαφέρουν ως προς τις απαιτήσεις τους:

i) Για παράδειγμα για να μπει μια εταιρία στο χρηματιστήριο του Λονδίνου (London Stock Exchange) θα πρέπει να έχει ελάχιστο κεφάλαιο αγοράς 700.00 λίρες Αγγλίας, τεκμηριωμένες οικονομικές δηλώσεις τριών (3) χρόνων, ελάχιστο κοινωνικό υπόβαθρο της τάξεως του 25% και τέλος τουλάχιστον εργατικό κεφάλαιο σταθερό τον τελευταίο χρόνο καταγραφής.

ii) Για να εισαχθεί μία εταιρία στο δείκτη NASDAQ θα πρέπει να έχει εκδώσει τουλάχιστον 1,25 εκατομμύριο μετοχές, αξίας τουλάχιστον 70 εκατομμυρίων δολαρίων και να έχει κέρδη από 11 εκατομμύρια δολάρια και πάνω τα τελευταία 3 χρόνια.

iii) Τέλος για να εισαχθεί μία εταιρία στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (NYSE) και το δείκτη Dow Jones χρειάζεται τουλάχιστον να εκδοθούν 1 εκατομμύριο μετοχές, αξίας 100 εκατομμυρίων δολαρίων και με κέρδη άνω των 10 εκατομμυρίων δολαρίων τα τελευταία 3 χρόνια.

Όπως βλέπουμε και στις τρεις περιπτώσεις υπάρχουν διαφορές, άλλες μεγάλες και άλλες σε λεπτομέρειες. Και οι τρεις περιπτώσεις όμως έχουν δύο κοινά στοιχεία: α) Μεγάλο όγκο χρηματικού αποθέματος και β) 3 χρόνια σταθερή πορείας. Όσον αφορά για το λόγο του χρηματικού όγκου αυτό γίνεται καθαρά για θέμα λειτουργίας και κίνησης των εταιριών. Γιατί όμως απαιτούνται 3 χρόνια σταθερότητας; Μα πολύ απλά επειδή σε 3 χρόνια μία επιχείρηση προλαβαίνει να δώσει δείγματα, φερεγγυότητας, αποτελεσματικότητας και υγιούς υπάρξεως.

1.2.2. Το Χρηματιστήριο Ναύλων του Λονδίνου

Αξίζει να γίνει αναφορά στο χρηματιστήριο του Λονδίνου και ειδικότερα στο ναυτιλιακό του τομέα καθώς είναι ένα από τα σημαντικότερα και πιο εξειδικευμένα στον τομέα αυτό.

Το Χρηματιστήριο ναύλων Λονδίνου (**Baltic Mercantile and Shipping Exchange**), το κοινώς λεγόμενο Μπάλτικ ή Μπόλτικ, θεωρείται ως η βασική παγκόσμια οργανωμένη αγορά ναύλων με τόσο ανεπτυγμένο κύρος ώστε να συγκεντρώνει το 90% των δια θαλασσίων μεταφορών εμπορευμάτων.

Το Μπόλτικ ιδρύθηκε το 1903 στο Λονδίνο και σήμερα αριθμεί περί τα 2.800 μέλη, ναυλομεσίτες (brokers) που διατηρούν ως έμβλημά τους την αρχή: «ο λόγος μας - συμβόλαιο» ('our word is our bond'). Στη μεγάλη αίθουσα, την γνωστή ως φλορ (floor) του τεράστιου αυτού κτιρίου του Σίτυ, και που λειτουργεί από Δευτέρα μέχρι Παρασκευή (10.00-16.30), συναντιώνονται μεσίτες που εκπροσωπούν φορτωτές - ναυλωτές και τους πλοιοκτήτες - εκαναυλωτές για την διαπραγμάτευση ναυλώσεων που μ' αυτό τον τρόπο καθίσταται απλή και γρήγορη.

Το Μπόλτικ διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, μέλη του οποίου είναι άτομα με υπηκοότητα ενός από τα κράτη της Κοινοπολιτείας ή και ξένοι μετά όμως ελάχιστης παραμονής 3 ετών στο Ηνωμένο Βασίλειο και εταιρείες που είναι εγκατεστημένες σ' αυτό. Τα δε μέλη του διακρίνονται σε ενεργά, επίτιμα,

συνταξιούχα, δόκιμα και πρόσεδρα (με ξένη υπηκοότητα). Η είσοδος στο Χρηματιστήριο αυτό επιτρέπεται σε όλες τις κατηγορίες των μελών του, οι υπάλληλοι και αντιπρόσωποί τους καθώς και οι νόμιμα προσκαλούμενοι.

Λαμβάνοντας υπ' όψη το γεγονός ότι μέσα στο "Baltic" συνάπτεται ακόμη και πέραν του 90% των ναυλώσεων παγκοσμίως, τούτο και μόνο, επιτρέπει στο Λονδίνο να διατηρεί τον ρόλο του σημαντικότερου ναυτιλιακού κέντρου του κόσμου.

1.3. Ιδιοκτησία

Τα χρηματιστήρια συγκαταλέγονται στους χειροκίνητους οργανισμούς, διοικούμενα από τα ίδια τα επενδυτικά στελέχη. Τελευταία εμφανίζεται αυτή η τάση ανεξαρτικοποίησης των χρηματιστηρίων, σαν ένα αυτοκυριαρχούμενο οργανισμό, όπου τα μέλη θα μπορούν να μπορούν να διαπραγματεύονται τις μετοχές τους μετά από μία αρχική δημόσια προσφορά. Με αυτόν τον τρόπο το χρηματιστήριο καταφέρνει από οργανισμός να μετατραπεί σε συνεταιρισμό με μετοχές που παρατίθενται σε ένα χρηματιστήριο αλλά στην ουσία, αυτό να αντιπροσωπεύει και άλλα. Μερικά τέτοια παραδείγματα είναι το Αυστραλιανό Χρηματιστήριο (Australian Stock Exchange) το 1998, το Euronext το 2000, το οποίο από τις 14 Ιουνίου του 2006 έχει προταθεί και μάλλον θα προχωρήσει σε συγχώνευση με το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (NYSE), ο δείκτης NASDAQ που από το 2002 ανήκει στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (NYSE) και τέλος το ίδιο το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (NYSE) από το 2005 το οποίο έχει προχωρήσει σ' όλες τις παραπάνω κινήσεις.

Βέβαια υπάρχουν και άλλοι τρόποι συναλλαγών κυρίως με συμβόλαια και προϊόντα, όπως και στο παρελθόν, όμως το χρηματιστήριο είναι αυτό που επηρεάζει άμεσα την οικονομία, για αυτό το λόγο άλλωστε το χρηματιστήριο πλέον κάνει ενέργειες έτσι ώστε να βάλει και το εμπόριο στις τάξεις του κυρίως εισάγοντας επιτόκια και μετοχές στα υπογραφόμενα συμβόλαια. Αυτή η κίνηση ονομάζεται μελλοντική συναλλαγή.

Το κατά πόσο όμως θα καλυτερέψει και θα βοηθήσει την οικονομία αυτό είναι κάτι που θα το δείξει καθαρά ο χρόνος. Πάντως με μία γρήγορη ματιά μπορούμε να δούμε μόνο προβλήματα από αυτή την προσπάθεια, ιδίως αν παρατηρήσουμε την περίπτωση του πετρελαίου και τα ποικίλα σκαμπανεβάσματα που προκαλεί στον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη.

1.4. Η γεωγραφία των Χρηματιστηρίων στον κόσμο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις ώριμες αγορές, μαζί με την ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών, ένας σημαντικός αριθμός παραγόντων τις ωθεί και σε κινήσεις συνένωσης και συνεργασίας μεταξύ τους, ορισμένες από τις οποίες φθάνουν και στο επίπεδο των συμμαχιών και συγχωνεύσεων. Η δυναμική αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η σημασία και ο ρόλος των χρηματιστηριακών αγορών αυξάνεται σταθερά κατά την τελευταία εικοσαετία. Παρατηρούνται συνεχής ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς, ως μιας από τις κινητήριες δυνάμεις για την οικονομική ανάπτυξη, τάση για τη δημιουργία χρηματιστηρίων σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, σε μετασχηματιζόμενες οικονομίες αλλά και για τον εμπλουτισμό όλων των χρηματιστηριακών αγορών με νέες επιμέρους αγορές και προϊόντα. Ταυτόχρονα, στις ώριμες αγορές, μαζί με την ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών, ένας σημαντικός αριθμός παραγόντων τις ωθεί και σε κινήσεις συνένωσης και συνεργασίας μεταξύ τους, ορισμένες από τις οποίες φθάνουν και στο επίπεδο των συμμαχιών και συγχωνεύσεων. Η δυναμική αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), όπου επιπροσθέτως, δρουν ισχυροί παράγοντες που οδηγούν σε μία ευρωπαϊκή ενιαία αγορά κεφαλαίου. Οι παράγοντες αυτοί δεν συνδέονται μόνο με την αγορά αλλά είναι και θεσμικοί, εισαγόμενοι από την ίδια την ΕΕ, προκειμένου να μετατραπεί η ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά σε σημαντικό μοχλό ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Όλα αυτά, θεωρούμενα από την οπτική γωνία κάθε χρηματιστηριακής αγοράς, θέτουν ερωτήματα, όπως, πού κατευθύνονται τα χρηματιστήρια, γενικά, πώς διαμορφώνουν τη στρατηγική ανάπτυξή τους, που οδεύουν τα πράγματα στον χώρο της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς, καθώς και ποιες συνέπειες έχουν για την κατάσταση και την κατεύθυνση δεδομένης χρηματιστηριακής αγοράς. Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά καθιστούν χρήσιμη την παρουσίαση των εξελίξεων στην παγκόσμια και την ευρωπαϊκή χρηματιστηριακή αγορά.

1.4.1. Τα Χρηματιστήρια στον κόσμο

Αξίζει να αναφερθούν ορισμένα στοιχεία για την παγκόσμια χρηματιστηριακή εικόνα, όπως αυτά αποτυπώνονται από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Χρηματιστηρίων (WFE). Έτσι, σύμφωνα με στοιχεία Ιουνίου 2005, η WFE έχει 55 χρηματιστήρια-μέλη. Σε όρους κεφαλαιοποίησης των χρηματιστηρίων, το Χρηματιστήριο Αξιών της Ν. Υόρκης (NYSE) καταλαμβάνει την πρώτη θέση με κεφαλαιοποίηση των εισηγμένων εταιρειών 12,9 τρισ. δολ. και ακολουθούν τα χρηματιστήρια του Τόκιο (3,4 τρισ. δολ.), του NASDAQ (3,4 τρισ. δολ.), του Λονδίνου (LSE) (2,7 τρισ. δολ.), του Euronext (2,3 τρισ. δολ.), της Οζάκα (2,2 τρισ. δολ.), του Τορόντο (1,2 τρισ. δολ.) και της Γερμανίας (DB) (1,1 τρισ. δολ.). Άλλα σημαντικού μεγέθους χρηματιστήρια είναι της Ισπανίας BME (920,5 δισ. δολ.), της Ιταλίας BI (707,9 δισ. δολ.), της Σκανδιναβίας OMX (709,3 δισ. δολ.), της Ελβετίας SWX (798 δισ. δολ.), της Αυστραλίας (721 δισ. δολ.), και του Χονγκ Κονγκ (H-K) (895,2 δισ. δολ.). Ακολουθεί μια ομάδα χρηματιστηρίων μεσαίου μεγέθους μεταξύ των οποίων είναι αυτά του Σάο Πάολο, του Γιοχάνεσμπουργκ, της Βομβάης, της Κορέας, της Ινδίας (NSE) και της Ταϊβάν και ακολουθούν τα υπόλοιπα μικρού μεγέθους χρηματιστήρια. Σε αριθμό εισηγμένων εταιρειών το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης έχει χαμηλότερο αριθμό εταιριών (2.284) έναντι του Λονδίνου (2.994), που υπονοεί ότι η κεφαλαιοποίηση των αμερικανικών εταιρειών είναι πολύ μεγαλύτερη αυτής των ευρωπαϊκών.

Ως προς την **αξία των συναλλαγών**, και εδώ κυριαρχεί το NYSE ενώ η ρευστότητα των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων -DB, Euronext, LSE, BME, BI, SWX, OMX- είναι μεγαλύτερη των ιαπωνικών -Τόκιο, Οζάκα- τηρουμένων των αναλογιών. Μάλιστα, η ρευστότητα του χρηματιστηρίου της Οζάκα είναι αρκετά χαμηλή σε σχέση με την κεφαλαιοποίησή τους, που υπονοεί ότι το Τόκιο κυριαρχεί στην Ιαπωνία. Γενικά, τα χρηματιστήρια της Ασίας - Ειρηνικού φαίνεται να χαρακτηρίζονται από χαμηλότερη ρευστότητα σε σχέση με αυτά της Ευρώπης και της Αμερικής. Για την Αμερική, βεβαίως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα τέσσερα χρηματιστήρια της Β. Αμερικής, NYSE, TSX (Τορόντο) και AMEX, NASDAQ, είναι αυτά που κυριαρχούν σε αυτό το ημισφαίριο. Επίσης, αν και μεσαίου μεγέθους, τα χρηματιστήρια της Κορέας και της Ταϊβάν παρουσιάζουν αξιοζήλευτη ρευστότητα.

Γενικά, σε ό,τι αφορά την κεφαλαιοποίηση και την αξία των συναλλαγών σε μετοχές, τα 17 από τα 55 χρηματιστήρια, παγκοσμίως, συλλαμβάνουν το μέγιστο μέρος, 95% περίπου της αξίας αυτών των μεγεθών (AMEX, NASDAQ, NYSE, TSX, (Αμερική), BME, BI , DB, Euronext, LSE, OMX, SWX, (Ευρώπη), ASX Αυστραλία, Χονγκ-Κονγκ, Κορέα, Οζάκα, Ταϊβάν, Τόκιο (Ασία - Ειρηνικός).

Σε ό,τι αφορά την **ταχύτητα κυκλοφορίας** των εισηγμένων μετοχών, ισχύουν περίπου τα ίδια, δηλαδή, σε 15 χρηματιστήρια, η ταχύτητα κυκλοφορίας μετοχών γενικά πλησιάζει ή ξεπερνά το 100%, ιδιαίτερα στα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια που αναφέρθηκαν. Με πολύ υψηλή ρευστότητα και επομένως με υψηλή ταχύτητα κυκλοφορίας μετοχών, χαρακτηρίζονται ορισμένα μεσαία και μικρά χρηματιστήρια, αυτά της Κωνσταντινούπολης, του Όσλο (109%), της Ινδίας NSE, της Σαγκάης, της Shenzhen (Κίνα) (110%) και της Ταϊλάνδης.

Ως προς την **άντληση κεφαλαίων**, πρόσφατα τα στοιχεία δείχνουν ότι η Νέα Υόρκη (NYSE, NASDAQ), το Τορόντο (TSX), το Euronext, το LSE, το ASX, η Βομβάη, το Χονγκ Κονγκ και το Τόκιο παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη κινητικότητα. Ωστόσο, αντλήσεις κεφαλαίων παρατηρήθηκαν σχεδόν σε όλα τα χρηματιστήρια, οι οποίες μάλιστα ήταν σημαντικές για ορισμένα μικρής κεφαλαιοποίησης χρηματιστήρια (Όσλο, Αθήνα, Βιέννη, Ιρλανδία, Γιοχάνεσμπουργκ, Τεχεράνη και Τελ Αβίβ). Ας σημειωθεί ότι με την τρέχουσα ισχυρή οικονομική ανάπτυξη που παρατηρείται στην Ασία και καθώς αυξάνονται οι ξένες επενδύσεις σε αυτή την περιοχή, έχει ενταθεί ο ανταγωνισμός από τα δυτικά χρηματιστήρια για ανάληψη δημόσιων εγγραφών εταιρειών από την Ασία (Κίνα, Ν. Κορέα κ.ά.). Ωστόσο, αρκετές σημαντικές εγγραφές κατευθύνθηκαν στο χρηματιστήριο του Χονγκ-Κονγκ. Παρόλα αυτά, τα NYSE, NASDAQ και LSE παραμένουν ως οι σημαντικές επιλογές των ασιατικών εταιρειών.

Σε ό,τι αφορά την **αγορά ομολόγων**, τα εργαλεία αυτά διαπραγματεύονται σε σημαντικό βαθμό, ιδιαίτερα στα χρηματιστήρια του ευρωπαϊκού χώρου και σε ορισμένες χώρες της Ασίας. Σε ό,τι αφορά την αξία των συναλλαγών σε ομόλογα, υπάρχουν χρηματιστήρια, ιδιαίτερα σε αναπτυσσόμενες αγορές, όπως Μποκοτά, Σαντιάγκο, Κωνσταντινούπολη και Τελ-Αβίβ, όπου η αγορά ομολόγων ξεπερνά, ορισμένες φορές σημαντικά, την

αγορά μετοχών, μεσαία χρηματιστήρια Όσλο, SWX, Ιρλανδία, Κορέα, Ινδία (NSE), Σαγκάη, στα οποία τα ομόλογα αποτελούν σημαντικό ποσοστό σε σχέση με την αξία συναλλαγών σε μετοχές, ενώ πολύ σημαντική είναι η παρουσία τους σε ορισμένα από τα μεγάλα χρηματιστήρια, στην Ευρώπη, DB, Euronext, LSE, ενώ, στο BME, στο OMX και στο Λουξεμβούργο, ξεπερνούν την αξία των συναλλαγών σε μετοχές.

Σχετικά με την αγορά παραγώγων, τα προϊόντα που κυριαρχούν είναι τα δικαιώματα και τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης σε μετοχές και δείκτες καθώς και σε ομόλογα. Τα χρηματιστήρια δεν εμπορεύονται όλα τα προϊόντα, αλλά υπάρχουν διαφοροποιήσεις σε αυτά, ενώ υπάρχουν και εξειδικευμένα χρηματιστήρια όπως το CBOT (Σικάγο), το CME (Σικάγο) και το Philadelphia SE στις ΗΠΑ, το Eurex (τμήμα του DB) και το Liffe (τμήμα του Euronext) στην Ευρώπη, το Sydney FE (τμήμα του ASX) και το TAIFEX στην Ασία - Ειρηνικό. Γενικά, ωστόσο, τα χρηματιστήρια ή/και οι αγορές παραγώγων είναι λιγότερα από αυτά των αξιών, αν και αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς. Ωστόσο, είναι παρόντα σε όλες τις αναπτυσσόμενες αγορές και σε αρκετές αναπτυσσόμενες.

Τέλος, το νέο σχετικά προϊόν **Exchange Traded Funds (ETFs)** έχει ξεκινήσει και εισάγεται σε αρκετά χρηματιστήρια, ενώ σε κάποια (AMEX, TSX NYSE, BI, Euronext, SWX, Tel-Aviv, Tokyo) αρχίζει να προσθέτει στη συνολική ρευστότητα των χρηματιστηρίων.

1.4.2. Τα Χρηματιστήρια στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά, παρατηρείται ότι ο κατακερματισμός με πολλά χρηματιστήρια, εταιρείες εκκαθάρισης και αποθετήρια, βρίσκεται σε αντίθεση με την αμερικανική κεφαλαιαγορά όπου δεσπόζουν πολύ λίγα χρηματιστήρια και μόνο μία εταιρεία εκκαθάρισης και μία εταιρεία διακανονισμού. Η ευρωπαϊκή χρηματιστηριακή εικόνα, με βάση τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Χρηματιστηρίων (FESE), συντίθεται σήμερα σε 21 χρηματιστήρια, 12 περίπου διαφορετικά ηλεκτρονικά συστήματα διεξαγωγής συναλλαγών και περίπου 16 εθνικά συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού. Η εικόνα αυτή ισχύει παρά τον πρόσφατο σχηματισμό του Euronext και τις εξαγορές- συγχωνεύσεις που πραγματοποίησε, που οδήγησαν σε μια πρώτη μείωση των εθνικών ιδρυμάτων, σε 3 χρηματιστήρια

λιγότερα, και σε 5 λιγότερους κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους και αποθετήρια. Επίσης, στη Βόρεια Συμμαχία (N.A.) στο OMX συμμετέχουν συγχωνευμένα τα χρηματιστήρια Ελσίνκι, Στοκχόλμης Ταλίν, Βίλνιους, Ρίγας. Τέλος, στο Ισπανικό BME έχουν συγχωνευθεί τα χρηματιστήρια της Μαδρίτης, Βαρκελώνης, Βαλένθιας και Μπιλμπάο. Ακόμα στη ΕΕ η διεξαγωγή των διασυνοριακών συναλλαγών είναι πιο εύκολη από την εκκαθάριση και το διακανονισμό, καθώς τα τελευταία ενσωματώνουν πιο σύνθετα θέματα.

Όμως, παρά τον κατακερματισμό των χρηματιστηριακών ιδρυμάτων και αγορών στην ΕΕ, τα στοιχεία της FESE δείχνουν μια, εκ των πραγμάτων, **σημαντική ολοκλήρωση** της κεφαλαιαγοράς στην ΕΕ, με συγκέντρωση των συναλλαγών και των άλλων μεγεθών σε λίγα μόνο από τα 21 χρηματιστήρια. Έτσι, ως προς την κεφαλαιοποίηση των εισηγμένων εταιρειών των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων, το LSE κατέχει την πρώτη θέση, ακολουθούμενο από το Euronext (ενοποιημένες αγορές Παρισιού, Βρυξελών, Άμστερνταμ, Λισσαβόνας) και το Γερμανικό Χρηματιστήριο (DB). Τα τρία αυτά χρηματιστήρια, αθροιστικά, συλλαμβάνουν γύρω στο 62% της συνολικής ευρωπαϊκής κεφαλαιοποίησης των χρηματιστηρίων, ενώ το υπόλοιπο 38% κατανέμεται στα 17 υπόλοιπα χρηματιστήρια. Τώρα, αν στα αρχικά 3 προστεθούν 4 μεσαίου μεγέθους χρηματιστήρια (Ιταλικό BI, Ισπανικό BME, OMX και Ελβετικό SWX) με συνολική συμμετοχή 31% στην κεφαλαιοποίηση της ΕΕ, η συμμετοχή των 7 μεγαλύτερων χρηματιστηρίων της ΕΕ φθάνει στο 93% της συνολικής κεφαλαιοποίησης. Τα υπόλοιπα 13 χρηματιστήρια (Όσλο, Αθήνας, Ιρλανδίας, Βιέννης, Βαρσοβίας, Λουξεμβούργου, Βουδαπέστης, Πράγας, Ισλανδίας, Λιουμπλιάνας, Κύπρου, Μπρατισλάβας και Μάλτας), καλύπτουν το εναπομένον 7% της κεφαλαιοποίησης.

Υψηλή συγκεντρωτικότητα παρατηρείται και σε ό,τι αφορά τον αριθμό των εισηγμένων εταιρειών ανά χρηματιστήριο, ενώ το LSE διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό εισηγμένων εταιρειών 2.994, εκ των οποίων 342 είναι αλλοδαπές. Τα 3 μεγάλα χρηματιστήρια που αναφέρθηκαν πιο πάνω συγκεντρώνουν το 47% περίπου των εισηγμένων εταιρειών. Με δεδομένη την υψηλότερη συμμετοχή τους στην ευρωπαϊκή κεφαλαιοποίηση (62%), συνάγεται ότι περικλύουν εισηγμένες εταιρείες μέσα στις οποίες εντάσσονται και οι μεγαλύτερες και σημαντικότερες της ΕΕ.

Σε ό,τι αφορά τις διενεργούμενες **συναλλαγές**, τα 2 μεγαλύτερα χρηματιστήρια (Λονδίνου, 37% και Euronext, 17%) συλλαμβάνουν το 54% του συνόλου των συναλλαγών, ενώ μαζί με το τρίτο μεγαλύτερο (DB, 11%), το 65%. Στη συνέχεια, τα μεσαίου μεγέθους χρηματιστήρια (Μαδρίτης, Μιλάνου, Vitr-X και OMHEX) συλλαμβάνουν το 31,1% των συναλλαγών. Δηλαδή, 7 χρηματιστήρια από τα 21 συλλαμβάνουν το 96,1% των συνολικών συναλλαγών. Ακολούθως 6 μικρά χρηματιστήρια (Όσλο, Ζυρίχης, Αθήνας, Δουβλίνου, Βιέννης και Πράγας) συλλαμβάνουν το 3,1% των συνολικών συναλλαγών, ενώ τα υπόλοιπα 8 πολύ μικρά χρηματιστήρια συλλαμβάνουν λιγότερο από το 1% (το 0,8%) των συναλλαγών.

Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι παρά τον κατακερματισμό της, σε ό,τι αφορά τον αριθμό των χρηματιστηρίων και των εταιρειών εκτέλεσης, η χρηματιστηριακή αγορά της ΕΕ, δεν δίνει μάλλον αυτή την εικόνα όταν εξετάζεται σε όρους κεφαλαιοποίησης και συναλλαγών ανά χρηματιστήριο. Αντίθετα, δίνει την εικόνα μιας **ισχυρής συγκεντροποίησης** και ολοκλήρωσης σε λίγα μόνο χρηματιστήρια. Ουσιαστικά, δηλαδή, κυριαρχείται από λίγους μεγάλους συμμετέχοντες, που αποτελούν και τους κυρίους υποψήφιους για να οδηγήσουν στην περαιτέρω βαθύτερη και πιο τελική συνένωση στην Ευρώπη. Τα υπόλοιπα 14 χρηματιστήρια, δεν προσθέτουν σημαντικό όγκο στα 7 μεγάλα χρηματιστήρια, μόνο 3,9%, ενώ σε μια εποχή όπου η τάση συγκεντροποίησης αυξάνεται εντός ΕΕ, είναι αυτά που είναι τα επισπεύδοντα για ένταξή τους σε μια μεγαλύτερη αγορά, που θα διασφαλίσει έτσι μακροπρόθεσμα τους στόχους των αγορών τους. Ας σημειωθεί ότι η ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών δεν είναι μόνο στην κατάρτιση των συναλλαγών και στα χρηματιστήρια. Αξίζει να σημειωθεί με έμφαση ότι αντίστοιχη και ισχυρότερη ολοκλήρωση στην ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά παρατηρείται στην εκκαθάριση και στο διακανονισμό των συναλλαγών. Πέντε κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι/ μηχανισμοί εκκαθάρισης (Clearnet-LCH, Eurex Clearing, Ισπανίας, Σκανδιναβίας και CCG) και 5 αποθετήρια (Euroclear-Crest, Clearstream, Iberclear, NSCD, Moute Titoli) της ΕΕ συλλαμβάνουν το 96% των συναλλαγών.

Σε ό,τι αφορά την **αγορά ομολογιών**, σε πολλά χρηματιστήρια παρατηρείται ένας σημαντικός αριθμός εισηγμένων ομολογιών, ενώ η αξία των συναλλαγών τους είναι σημαντική σε πολλά ευρωπαϊκά χρηματιστήρια,

όπως, στα LSE, BME, OMHEX, Όσλο, Δουβλίνο, DB και BI. Η αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών διαμορφώνει χαμηλές αξίες στα ομόλογα, καθώς το μέγιστο μέρος των συναλλαγών σε ομόλογα διαπραγματεύεται μέσω του συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τα **χρηματιστηριακά παράγωγα προϊόντα**, τα έχουν αναπτύξει όλα τα χρηματιστήρια της ΕΕ. Κυριαρχούν τα ΣΜΕ και τα δικαιώματα σε δείκτες και τα δικαιώματα επί μετοχών στα χρηματιστήρια EUREX, το Euronext- Liffe, το BI, το BME, το OMX και στο Όσλο. Το ΧΑ έχει αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα σε ό,τι αφορά τα ΣΜΕ επί δεικτών.

Ως προς τα νέα εργαλεία ETFs, αυτά έως τώρα έχουν αναπτυχθεί σε μεγάλα χρηματιστήρια αλλά και στο Ελβετικό SWX, στο Όσλο και στο Virt-X. Με βάση λοιπόν τα πιο πάνω, μεγάλοι χρηματιστηριακοί πόλοι στην Ευρώπη σήμερα είναι, στον τομέα της διεξαγωγής των συναλλαγών, το Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου (LSE), το Euronext και το Γερμανικό Χρηματιστήριο DB. Στην εκκαθάριση δεσπάζουν οι κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι Clearnet-LCH και Eurex Clearing (DB), ενώ στο διακανονισμό τα αποθετήρια Euroclear-Crest (Euronext) και Clearstream (DB).

Ακολουθεί μια σειρά χρηματιστηρίων **μεσαίου μεγέθους**, Μαδρίτης, OMX, Μιλάνου, και Virt-X, τα οποία δρουν ανεξάρτητα, με εξαίρεση το OMX. Σε ό,τι αφορά τα μικρότερα χρηματιστήρια, τα περισσότερα έχουν, ήδη, ενταχθεί σε εμπορικές-τεχνολογικές (outsourcing) συνεργασίες-συμμαχίες-συγχωνεύσεις (Ιρλανδίας (DB), Αυστρίας (DB), Πορτογαλίας (Euronext), Άμστερνταμ (Euronext), Βρυξελλών (Euronext), Κοπεγχάγης (Nordic Alliance, NA), Όσλο (NA), Ισλανδίας (NA), Βίλνιους (NA), Ταλίν (NA), Ρίγας (NA), Βουδαπέστης (DB) και Βαρσοβίας (Euronext). Τα χρηματιστήρια Αθηνών, Κύπρου, Λιουμπλιάνας, Μπρατισλάβας, Πράγας και Μάλτας, δεν έχουν έως τώρα ενταχθεί σε κάποια συμμαχία - συνεργασία.

Το συμπέρασμα, λοιπόν, είναι ότι για το μέγιστο τμήμα των ευρωπαϊκών συναλλαγών, ουσιαστικά, έχει μειωθεί δραστικά ο κατακερματισμός στη διεξαγωγή και στην εκκαθάριση-διακανονισμό των συναλλαγών, έχει ήδη προκύψει μία μεγάλη ενοποίηση έως τώρα, ενώ, με την πρόσφατη εφαρμογή της 2ης Οδηγίας επενδυτικών υπηρεσιών, ένα δεύτερο κύμα αναμένεται να ενοποιήσει περαιτέρω τα πιο πάνω βασικά σχήματα. Με εξαίρεση ορισμένα χρηματιστήρια μεσαίου μεγέθους (BME, OMHEX, BI, Virt-

Χ) ενδεχόμενες ενσωματώσεις των υπολοίπων μικρότερων χρηματιστηρίων στα μεγαλύτερα, μόνο, οριακά θα βελτιώσουν τα μεγέθη των τελευταίων. Ταυτόχρονα, αυξάνεται η συγκεντροποίηση των συναλλαγών σε λίγα και μεγάλα χρηματιστήρια, εταιρείες εκκαθάρισης και αποθετήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Κρίσεις του Χρηματιστηρίου και επιπτώσεις εντός των συνόρων κάθε χώρας

Το χρηματιστήριο όπως φάνηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο έχει γίνει το οξυγόνο της οικονομίας του κάθε κράτους. Πολλά βασίζονται σε αυτό και πολλοί στηρίζονται σε αυτό είτε για να πλουτίσουν, είτε για να διατηρήσουν ένα υπόβαθρο, είτε ακόμα και να επιβιώσουν. Αυτό όμως είναι ευνοϊκό για την οικονομική πορεία;

Πολλές φορές έχει παρατηρηθεί σε κράτη απόλυτη αφοσίωση στο θεσμό του χρηματιστηρίου σε τέτοιο βαθμό, που εν τέλει ξεχνιέται ο πραγματικός του ρόλος και μετατραπεί σε έναν τεράστιο ναό τζόγου, όπου ο κάθε άνθρωπος, έχοντας επίγνωση των κινήσεων του ή μη, επιθυμεί να επενδύσει- τζογάρει, έχοντας την απατηλή ελπίδα του εύκολου και άμεσου πλουτισμού. Δυστυχώς, λόγω αυτής της νοοτροπίας, ανά τα χρόνια, έχουμε θρηνήσει αρκετές φορές, αυτόχειρες οι οποίοι στο φάσμα του απόλυτου οικονομικού αφανισμού, προτίμησαν να δώσουν τέρμα στη ζωή τους, αφήνοντας πίσω, τεράστιες τρύπες τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε οικονομικό.

Ξεκινώντας λοιπόν αυτή την ανασκόπηση στο χρόνο, θα δούμε ότι κάθε περίοδος οικονομικής- χρηματιστηριακής κρίσεως, έχει τη δική της χρονιά, τη δική της πρωτεύουσα και το χειρότερο τη δική της ταυτότητα, αρχίζοντας από τη Νέα Υόρκη την πρωτεύουσα που στο χρηματιστηριακό κόσμο, παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον από άποψη κινήσεων.

Ξεκινώντας από το 17^ο αιώνα, όπου το 1652 χτίστηκε η περίφημη Wall Street, ένα προστατευτικό τείχος. Το 1664 η εξουσία πέρασε από τους Ολλανδούς στους Άγγλους και η πόλη μετονομάστηκε σε Νέα Υόρκη προς τιμήν του

δούκα της Υόρκης στην Αγγλία. Το 1673 η αποικία πέρασε και πάλι στα χέρια των Ολλανδών, για λίγο όμως, καθώς από το 1674 η Νέα Υόρκη βρισκόταν οριστικά στα χέρια των Άγγλων. Στη συνέχεια το 18^ο αιώνα και συγκεκριμένα από το 1788 ως το 1790 η Νέα Υόρκη ήταν η πρωτεύουσα της Αμερικής. Το 1792 ιδρύθηκε το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.

Το 19^ο αιώνα, το 1866 αυτό το τεράστιο πάρκο ήταν έτοιμο. Στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα αυξήθηκε πάρα πολύ η μετανάστευση στην Νέα Υόρκη. Κυρίως μετανάστευαν Ιρλανδοί, Ιταλοί και Γερμανοί με την ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο. Η εγκληματικότητα όμως ήταν μεγάλη και οι συνθήκες ζωής για τους νεοφερμένους αποίκους πολύ άσχημες.

Νέα Υόρκη

Το Άγαλμα της Ελευθερίας

Στον 20^ο αιώνα όμως παρουσιάζονται τα κυριότερα κομμάτια της παγκόσμιας οικονομικής ιστορίας. Ήδη στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα, η Νέα Υόρκη έγινε το κέντρο του διεθνούς εμπορίου και της βιομηχανίας. Ωστόσο, το 1929, η παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε πολύ βαθιά την πόλη (κραχ). Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε στο 25%. Η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται το 1933. Τότε άρχισαν να χτίζονται οι πρώτοι ουρανοξύστες. Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο παρατηρήθηκε νέα οικονομική ύφεση. Η μεσαία αστική τάξη μετακινήθηκε στα προάστια και η βιομηχανία παρήκμασε. Στην δεκαετία του 1960 έγιναν έντονες και οι εκδηλώσεις ρατσιστικής και κυρίως προς τους Αφροαμερικανούς. Μετά το 1980 άρχισε μία μεγάλη οικονομική ανάπτυξη. Η Γουόλ Στριτ έγινε και πάλι παγκόσμια δύναμη. Παράλληλα σημειώθηκε μικρή μείωση της εγκληματικότητας.

Τέλος στον 21^ο αιώνα που μόλις ανέτειλε, Στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001, η Νέα Υόρκη επλήγη από το **φημολογούμενο** τρομοκρατικό χτύπημα. Οι *Δίδυμοι Πύργοι*, το επωνομαζόμενο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου (*World Trade Center*) χτυπήθηκαν από 2 αεροπλάνα. Το αποτέλεσμα ήταν να καταρρεύσουν και να χάσουν την ζωή τους συνολικά 3.000 άνθρωποι, και μαζί με αυτούς να γίνουν τεράστιες μετατοπίσεις στον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη.

Έμβλημα

Σημαία

2.1. Το μεγάλο Κραχ στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης το 1929

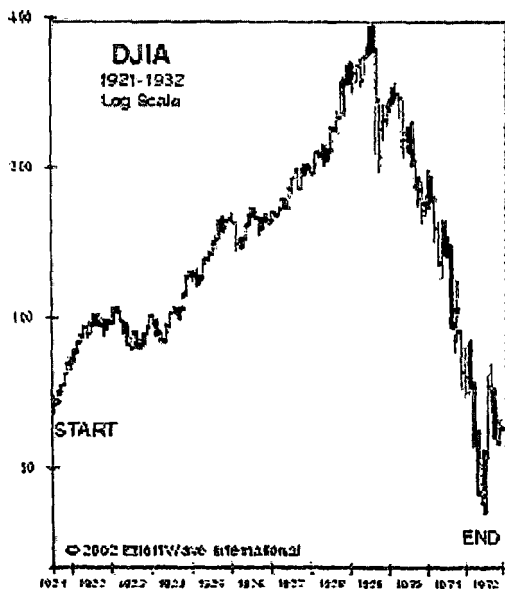
Η δεκαετία του 1920 ξεκίνησε με τους καλύτερους αιώνους για την Αμερική. Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος μόλις είχε λάβει τέλος και οι σύμμαχοι απολάμβαναν μία περίοδο ειρήνης και ευημερίας καθ' ότι νικητές του πολέμου, εις βάρος της Γερμανίας. Το φωναχτό '20 όπως ονομάσανε την εποχή οι Αμερικάνοι, "The Roaring Twenties", εφοδιάζονται με αυξημένη βαριά βιομηχανία και νέα τεχνολογικά μέσα, όπως το ραδιόφωνο και το αυτοκίνητο. Επίσης η αεροπορία άρχισε να αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς. Η οικονομία είχε αρχίσει να επωφελείται από αυτή τη ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη.

Καθώς ο βιομηχανικός μέσος όρος του Dow Jones ξεκίνησε να σκαρφαλώνει σε ανώτερα επίπεδα, πολλοί επενδυτές ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν τις μετοχές τους. Τα αποθεματικά παρουσιάζονταν από

πολλούς οικονομολόγους ικανοποιητικά ασφαλή, λόγω του της οικονομικής αυτής έξαρσης. Οι επενδυτές άμεσα μετέτρεψαν, μέσω αγορών, τα αποθεματικά αυτά σε όρια, για την άνοδο τους στο επενδυτικό status. Για κάθε δολάριο που επένδυναν, σαν αυτοί που έθεταν τα όρια μπορούσαν να δανειστούν απόθεμα αξίας 9 δολαρίων. Εξ αιτίας αυτού του ελέγχου των επενδύσεων, εάν το απόθεμα έπαιρνε άνοδο της τάξεως του 1%, τότε ο επενδυτής θα μπορούσε να κάνει τζίρο 10%! Αυτό βέβαια λειτουργεί και αντίστροφα ακόμα και για τις μικρές απώλειες. Εάν κάποιος αποθεματικό έπεφτε υπερβολικά πολύ τότε, ο οριοθέτης κινδύνευε να χάσει, όχι μόνο το ποσό που επενδύονταν αλλά και ότι είχε αποταμιευμένο.

Από το 1921 έως το 1929 ο δείκτης Dow Jones εκτοξεύθηκε σε ύψος συναλλαγών από τις 60 μονάδες στις 400 μονάδες! Αυτόματα πολλοί γίνανε εκατομμυριούχοι από το τίποτα, μέσα σε μόνο 8 χρόνια. Και εδώ ακριβώς γίνεται το μεγαλύτερο έγκλημα καθώς το χρηματιστήριο ξεκινάει να μετατρέπεται σε καζίνο, όπου ο καθένας μπορεί να ποντάρει με την ελπίδα να πλουτίσει σε περίπτωση που του κάτσει η μπίλια στο κόκκινο, ή του εμφανισθεί ο άσσος μπαστούνι. Δυστυχώς όμως τα πράγματα δεν είναι έτσι. Πολλοί πέσανε σε αυτή την παγίδα καθώς το χρηματιστήριο της Αμερικής κατάντησε μία τεράστια «παιδική χαρά» τζογαδόρων, μιας και η αγαπημένη ασχολία πλέον, των επενδυτών ήταν μια γρήγορη βόλτα για ένα γρήγορο πάρε δώσε και ξεπούλημα. Πολλοί φτάσανε σε σημείο να υποθηκεύσουν τις περιουσίες τους και εντελώς βλακωδώς να επενδύσουν τις οικονομίες μιας ζωής σε καυτά για την εποχή χαρτιά (τα λεγόμενα πλέον blue chips), όπως οι μετοχές της Ford και της RCA. Για τους περισσότερους επενδυτές αυτές οι μετοχές ήταν τόσο βέβαιες, όσο και η ίδια τους η ζωή. Λίγοι μελετούσαν πραγματικά τις βασικές αρχές των εταιριών που επένδυναν. Και η παγίδα ετοιμάζεται καθώς χιλιάδες ψευτοεπιχειρήσεις «ιδρύονται» με σκοπό να εξαπατήσουν και να εκμεταλλευτούν τη μοιραία αυτή απροσεξία των επενδυτών. Πολλοί από τους επενδυτές, ούτε που φαντάστικαν για το τι μέλλει γενέσθαι, μην έχοντας ουδέ μία υποψία για το επικείμενο Κραχ. Για αυτούς το Χρηματιστήριο πάντα θα ανέβαινε. Για αυτόν το λόγο δυστυχώς πολλοί από αυτούς κατέληξαν, αρχής γενομένης από την Τρίτη 24 Οκτωβρίου του 1929. Τη Μαύρη Τρίτη.

Το 1929 ο οργανισμός προστασίας της οικονομίας προέβη σε αύξηση των επιτοκίων με την ελπίδα να κρυώσει λίγο το υπερθερμασμένο χρηματιστήριο. Μέχρι τον Οκτώβριο η αγορά είχε φθάσει τα όριά της. Στις 24 Οκτωβρίου και ημέρα Τρίτη, ο πανικός κατέβαλε τους επενδυτές, που ξεκίνησαν άρον- άρον τις πωλήσεις, καθώς αντιλήφθηκαν ότι, όλο αυτό το μπαμ, η οικονομική αυτή έξαρση, δεν ήταν τίποτε περισσότερο από μία υπερχειλισμένη φούσκα. Οι οριοκράτες επενδυτές που μέχρι εκείνη τη στιγμή όριζαν το παιγνίδι, ξαφνικά έχασαν τη γη κάτω από τα πόδια τους και σαν κοινοί επενδυτές προσπαθούσαν να ρευστοποιήσουν ακόμα και χωρίς κέρδος, μόνο και μόνο για να γλιτώσουν τα χειρότερα. Λίγο αργά όμως. Οι εκατομμυριούχοι οριοκράτες χρεοκόπησαν ακαριαία μιας και το χρηματιστήριο κατέρρευσε στις 28 και 29 Οκτωβρίου. Μέχρι το Νοέμβρη του 1929 ο δείκτης Dow Jones είχε κάνει μία κατακόρυφη βουτιά από τις 400 μονάδες στις 145 μονάδες. Μέσα σε τρεις μέρες το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης είχε διαγράψει μετοχές αξίας άνω των 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων! Μέχρι το τέλος του 1929 η κατάρρευση του χρηματιστηρίου κατάφερε να στοιχίσει 16 δισεκατομμύρια δολάρια από το συνολικό αποθεματικό κεφάλαιο.

Αυτός είναι ο πίνακας της πορείας του δείκτη Dow Jones από το 1921, μέχρι το 1932 που αρχίζει να ανακάμπτει. Μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στη χρονιά 1926 όπου ουσιαστικά γίνεται το μεγάλο μπαμ και στο 1929 όπου έρχεται η ραγδαία και σφοδρότατη πτώση, αλλά και στο 1931 όπου ο δείκτης πλέον αγγίζει το τέλμα καθώς έχει πέσει περίπου στις 25 με 30 μονάδες.

Τα πράγματα έγιναν χειρότερα καθώς οι τράπεζες είχαν επενδύσει όλα τους τις καταθέσεις στο χρηματιστήριο. Και από τη στιγμή που το χρηματιστήριο κατακεραυνώθηκε οι τράπεζες έχασαν όλες τις οικονομίες των καταθετών. Αναλογιστείτε μόνο τον πανικό που θα σκέπασε τις τράπεζες καθώς θα έπρεπε να προλάβουν τα γεγονότα και ξαφνικά βρέθηκαν να είναι υπόλογοι καθώς, όλοι οι πελάτες στράφηκαν σε αυτές, ώστε να αποσύρουν

τις οικονομίες τους την ίδια ακριβώς στιγμή. Μεγάλες τράπεζες και ταμειυτήρια χρεοκόπησαν αυτόματα δίνοντας και άλλη ώθηση στο ξεγύμνωμα της αγοράς. Ήταν πλέον γεγονός το οικονομικό σύστημα ήταν ένα μαύρο χάλι, μία αδιόρθωτη ακαταστασία. Πολλοί επενδυτές που ανήκαν και στην αριστοκρατία αυτοκτόνησαν πηδώντας από τα κτίρια, αφού αντιλήφθηκαν ότι είχαν χάσει πλέον, τα πάντα. Είναι πραγματικά μοιραίο και επώδυνο, όταν έχεις τα πάντα και ξαφνικά από απληστία και ματαιοδοξία να μένεις κυριολεκτικά στο δρόμο. Το ατυχές όμως είναι για αυτούς που ενώ δεν επένδυσαν ποτέ και πουθενά, χρεοκόπησαν διότι τα λεφτά που είχαν αποταμιεύσει στις τράπεζες και άγγιζαν το διόλου ευκαταφρόνητο ποσό των 140 δισεκατομμυρίων δολαρίων, χάθηκαν μιας και 10.000 τράπεζες έβαλαν λουκέτο.

Όμως παρόλο το μέγεθος της καταστροφής, υπήρξαν και κάποιοι που βγήκαν κερδισμένοι από την όλη υπόθεση. Συγκεκριμένα ένας από αυτούς ο Jesse Livermore (πραγματικά σύμπτωση το ότι το όνομά του σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει «ζω περισσότερο»), πρόλαβε να προβλέψει πολύ ορθά την αναμενόμενη για αυτόν κρίση και μετέπειτα οικονομική καταστροφή. Από όλη αυτή την κατάσταση κατάφερε να βγάλει πάνω από 100 εκατομμύρια δολάρια! Ο Joseph Kennedy, πατέρας του μελλοντικού προέδρου των Η.Π.Α. John F. Kennedy, πρόλαβε να πουλήσει τις μετοχές του στην απόλυτη ακμή του χρηματιστηρίου το 1929 λίγο πριν την κατάρρευση, καταφέροντας να έχει κέρδος αρκετά εκατομμύρια. Ο Kennedy ήταν αρκετά τυχερός καθώς αποφάσισε να πουλήσει, αφού έτυχε να έχει μία πολύτιμη πληροφορία ότι πολύ ερασιτέχνες επενδυτές αριστοκρατικής καταγωγής, ετοιμάζονταν να επενδύσουν στο χρηματιστήριο. Έτσι του δόθηκε η μεγαλύτερη ευκαιρία να πουλήσει σε τιμές που ο ίδιος θα όριζε χωρίς παρεμβάσεις από τους οριοθέτες. Ο Livermore και ο Kennedy είναι προσωπικότητες γνωστές με την επωνομασία «Έξυπνο Χρήμα», οι οποίοι θα καταφέρουν να βγάλουν κέρδος ανεξάρτητα αν οι δείκτες του χρηματιστηρίου εκτοξεύονται ή καταβαραθρώνονται, άλλωστε το απέδειξαν και οι δύο τον Οκτώβριο του 1929.

Η κατάρρευση του 1929, έφερε στην αρχή στην Αμερική και εν συνεχεία παγκόσμια τις μέρες της Μεγάλης Κατάθλιψης (Great Depression) οι οποίες κράτησαν από τον Οκτώβριο του 1929 μέχρι τα μέσα του 1930.

Επικρατούσε μαζική φτώχεια, καθώς πολλοί εργάτες αναγκάστηκαν να χάσουν τις δουλείες τους και αναγκαστήκαν να ζουν σε παραπύουσες πόλεις. Πρώην εκατομμυριούχοι επιχειρηματίες αναγκάστηκαν να βγουν στους δρόμους και να πουλάνε μήλα και μολύβια σε κάθε γωνιά των πόλεων για να βγάλουν τα προς το ζην. Το ένα τρίτο του αμερικανικού πλυθισμού ζούσε κάτω από τα επίπεδα της φτώχειας εκείνη την περίοδο και υπέφεραν για πολλά ακόμα χρόνια μέχρι να ανανήψει ο δείκτης Dow Jones 26 χρόνια μετά και συγκεκριμένα το 1955.

Το μεγάλο αυτό Κραχ του 1929 συνεχίζει να είναι ένα συναρπαστικό παράδειγμα πανικού στην υψηλή οικονομία και ένα δυνατό σημείο στα Οικονομικά του 101 (Economics 101). Αυτό το γεγονός συμπεριέλαβε όλες τις τάξεις ανθρώπων, μεγάλους- μικρούς, πλούσιους- φτωχούς, γέρους- νέους. Όλους χωρίς καμία ευαισθησία.

Η αλήθεια είναι ότι τα πράγματα φαίνονταν από το 1928 προς τα που οδεύουμε και πολλοί θαμώνες της Wall Street, έκαναν τα αδύνατα δυνατά για να προειδοποιήσουνε, αφού όλοι γνωρίζανε ότι μετά από κάθε άνοδο κάποια στιγμή έρχεται η πτώση. Το θέμα είναι το πότε θα έρθει. Αλλά εκτός από λίγους εκείνη την εποχή ποιος νοιαζότανε; Αφού όλοι κέρδιζαν, όλοι ήταν ευτυχισμένοι και όλα κυλούσαν ομαλά. Όπως νόμιζαν τουλάχιστον. Άλλωστε όταν οι ταύροι ορμούν στην αρένα δεν μπορείς να διακρίνεις τι έρχεται πίσω από τη σκόνη. Η μεγάλη λοιπόν αυτή έξαρση της χρηματιστηριακής αγοράς έμελε να είναι τόσο θεαματική και διάσημη, όσο και καταστροφική της πτώση.

Joseph Kennedy

2.1.1. Ποιοί είναι όμως οι πραγματικοί λόγοι της πτώσης αυτής;

Ξεπερνώντας τη θύελλα του Α' Παγκόσμιου Πολέμου ακολούθησε μία εποχή ευφορίας και ευδαιμονίας συγκεκριμένα μία ολόκληρη δεκαετία από το 1920 έως το 1929. Ηλεκτρισμός, αυτοκίνηση και πολλές άλλες ανέσεις ήρθαν στο φως, ξεδιπλώνοντας στο φάσμα της οικονομίας και άλλες πτυχές. Συγκεκριμένα οι τετραετία από το 1925 έως το 1929, δηλώνονται ακόμα και σήμερα ως οι πιο επικερδείς για το αμερικανικό κράτος.

Ειδικότερα με την άνεση που μπορούσε πλέον κάποιος να επενδύσει, καθώς η αγορά είχε ανοίξει τόσο πολύ που ακόμα και αν δεν σου αρκούσαν τα χρήματα μπορούσες άνετα να αγοράσεις μετοχές από κάποιον ειδικό (συνήθως οι οριοθέτες επενδυτές αναλάμβαναν αυτή την ευθύνη), με όσα χρήματα διέθετες και τα υπόλοιπα με πίστωση. Μία εξαιρετική κίνηση αν αναλογιστούμε ότι ο καθένας είναι υπεύθυνος για τη χρέωση του ποσού της μετοχής του. Πώς όμως γίνεται αυτό; Λοιπόν στο παρακάτω παράδειγμα, φαίνεται πως περίπου λειτουργούσε η χρηματιστηριακή κίνηση την περίοδο εκείνη.

Έχουμε την υποθετική εταιρεία «Άλφα» και αγοράζουμε 100 τεμάχια μετοχών αξίας 15 χιλιάδων δολαρίων (15.000\$). Αναλογιζόμαστε ότι αν εσύ είσαι ο επενδυτής «Α», το ίδιο κάνουν ο επενδυτής «Β» και «Γ». Από αυτά τα λεφτά αποσύρεις το 10% για να τακτοποιήσεις της οφειλές σου και συνεχίζεις με τα υπόλοιπα. Με την αρχική αγορά όμως έχεις καταφέρει, μαζί με τους υπολοίπους, να αυξήσεις την τιμή της μετοχής. Έτσι πλέον οι μετοχές σου τι στιγμή που τραβάς το 10% δεν αξίζουν 15 χιλιάδες, αλλά 20 χιλιάδες δολάρια (20.000\$). Έτσι αποπληρώνεις το χρέος για τη μετοχή σου, απλά αυξάνοντας την αξία της. Με αυτόν τον τρόπο πως είναι δυνατό να χάσεις... άραγε. Η αλήθεια είναι ότι οι οικονομολόγοι γνώριζαν ότι ο τρόπος αυτός δεν ήταν απόλυτα υγιής και ότι πολύ σύντομα η πτώση θα έφθανε.

Γιατί όμως ενώ γνώριζαν δεν έκαναν κάτι για να προειδοποιήσουν τους υπόλοιπους; Η απάντηση δεν είναι τόσο απλή. Εκείνη την εποχή υπήρχε μία πολιτική στις κυβερνήσεις παγκοσμίως με τη νοοτροπία «άσε τα πράγματα ως έχουν» (**Laissez- faire**), που στην Αμερική εύρισκε σύμφωνη ακόμη και τη μονάδα διαχείρισης του Coolidge. Είναι ένας παλιός όρος όπου κρατάει της κυβερνήσεις μακριά από οποιαδήποτε συμμετοχή που την ανακατεύει με το συγκεκριμένο τομέα. Όσο ιδανικό όμως και αν ακούγεται αυτό, ήταν ο

σημαντικότερος λόγος της υπερδιόγκωσης της φούσκας αυτής, μιας και δεν ελέγχονταν από πουθενά. Υπήρχε βέβαια η υπηρεσία ελέγχου του Ομοσπονδιακού αποθεματικού, αλλά η ισχύ του ήταν μικρότερη από ότι είναι σήμερα. Τα πρώτα δείγματα της επικείμενης πτώσης ήταν φανερά από το 1928, αλλά μην αναλαμβάνοντας κανένας την ευθύνη, παραμείνανε στην απόφαση του *laissez-faire*, ελπίζοντας για το καλύτερο και γενικότερα στην ευχή του Θεού. Και το έλεος του.

Πάντως θα ήταν άδικο να λέγαμε, ότι όλοι μείνανε άπραγοι, εκείνη την περίοδο. Η αλήθεια είναι ότι ο πρόεδρος των Η.Π.Α. Herbert Hoover και το διοικητικό συμβούλιο της Ομοσπονδίας, συγκαλούσαν συχνά συνελεύσεις, πίσω από κλειστές πόρτες. Άλλωστε και οι δικές τους περιουσίες και υποστάσεις κρέμονταν από μία κλωστή. Και να που η ώρα της κρίσεως φθάνει στο τελευταίο δεκαήμερο του Μαρτίου του 1929. Συγκεκριμένα την ημέρα Δευτέρα 25 Μαρτίου του 1929 γίνεται το πρώτο μικρό κραχ! Αποτέλεσμα: για τους επόμενους έξι μήνες η αγορά βρίσκεται υπό πίεση και άγχος, μιας και αυτό ήταν το ισχυρότερο πλήγμα στην ιστορία του χρηματιστηρίου μέχρι εκείνη τη στιγμή. Αλήθεια οι χρηματιστές πως θα αντιδρούσαν σε μία τέτοια περίπτωση σήμερα; Και δυστυχώς ο Οκτώβριος ήταν κοντά. Τι σημαίνει αυτό; Ότι πολύ απλά τα περιθώρια ανασυγκρότησης ήταν τραγικά μικρά.

Και όμως το καλοκαίρι του 1929, όλα φαίνονταν να κυλούν ομαλά. Μάλιστα αρκετοί μπορούσαν να αισιοδοξούν για το μέλλον. Ειδικότερα στις αρχές του Σεπτεμβρίου που όλα έδειχναν ότι η αγορά είχε αρχίσει να επανακτά τη χαμένη της αίγλη. Δυστυχώς! Όλα αυτά δεν ήταν τίποτα παρά η ηρεμία της φύσης πριν την καταστροφική καταιγίδα.

Οκτώβριος του 1929. Πανικός, είναι η μόνη λέξη που μπορεί να χαρακτηρίσει αυτή την εποχή. Ακόμα και οι ψυχολόγοι δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν την κατάσταση που επικρατούσε, τον πανικό και την παράνοια της τραγικής εκείνης εβδομάδας, αρχής πενόμενης από την Τρίτη 24 Οκτωβρίου του 1929, όπου πλούσιοι γίνανε ζητιάνοι, αν δεν αυτοκτονούσαν, μέσα σε μία και μόνο μέρα.

12.894.650 μετοχές αλλάζανε χέρια εκείνη τη μέρα, στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, αριθμός ρεκόρ ακόμα και σήμερα, ο τετραπλάσιος δηλαδή όγκος μετοχών από αυτές του Μαρτίου όπου αλλάζανε χέρια 3.875.910

μετοχές. Ποιό είναι το βασικότερο πρόβλημα που μπορεί να παρουσιαστεί σε μια τέτοια μέρα; Μα φυσικά η παντελής έλλειψη επικοινωνίας και συνεννόησης.

Κανένα μέσω επικοινωνίας δε λειτουργούσε, ούτε τηλεγράφος, ούτε τηλέφωνο, ούτε καν η αστυνομία που επιστρατεύθηκε για την επικοινωνία των επιχειρηματιών. Μία κατάσταση απόλυτης αποσύνθεσης και όλα αυτά πριν το μεσημέρι της ίδιας μέρας.

Οι μονάδες ανεβοκατέβαιναν σε ξέφρενους ρυθμούς καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας, όπως για παράδειγμα η μετοχή της Montgomery-Ward που ξεκίνησε στις 83 μονάδες, βούτηξε στις 50 και ξανά ανήλθε στις 74 μονάδες. Μετά τη μέρα της Τρίτης ο όγκος των συναλλαγών ανέρχονταν στα 6 εκατομμύρια τεμάχια, αλλά η ζημιά είχε ήδη γίνει.

Αν επιστρέψουμε στο παράδειγμα της εταιρίας «Άλφα», θα κατανοήσουμε καλύτερα το σοκ της εβδομάδας που κύλησε και την ανακούφιση αυτής που θα ακολουθούσε. Έχοντας 100 μετοχές αξίας 15.000\$, αφαιρούμε το 10% για την κάλυψη των ορίων και έχουμε 13.500\$. μέσα στην εβδομάδα συναντάμε την αξία της μετοχής μας στα 9.800\$ μία πτώση δηλαδή 3.700\$. Καταφέρνουμε όμως στο τέλος της εβδομάδας να διατηρήσουμε τα 13.500\$ με πολύ κόπο, οπότε για να τα διασφαλίσουμε αποφασίζουμε να βάλουμε άλλα 1.000\$ στο όριο κάνοντας το 2.500\$ τα οποία είναι σαφώς λιγότερα από αυτά που θα χάναμε και κάνει την επένδυσή μας πιο βιώσιμη.

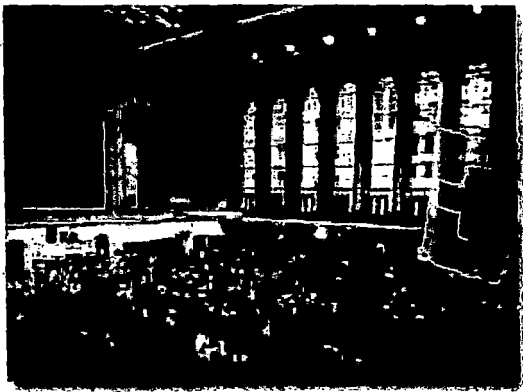
Δυστυχώς όμως ακολουθώντας αυτή την τακτική τα πράγματα δε έφεραν την αναμενομένη ανακούφιση αλλά την ολοκληρωτική καταστροφή. Συγκεκριμένα ο όγκος συναλλαγών ανήλθε στα 9.250.000 κομμάτια, με πολύ μεγάλες απώλειες και πολύ απλά αυτό δεν ήταν παρά μόνο το προλούδιο για την επερχόμενη Μαύρη Τρίτη, της πιο καταραμένης μέρας για τη Wall Street.

Πάντα στην ιστορία υπήρχε μία στιγμή που όλοι οι λογαριασμοί έπρεπε να πληρωθούν. Χρέη από πολέμους, λοιμούς και διάφορα δεινά, πρέπει κάποια στιγμή να ξεχρεώνονται. Τη Μαύρη Τρίτη ο λογαριασμός όλης αυτής της έξαρσης, με μεγάλο ποσοστό πίστωσης, έληξε. Ο όγκος των συναλλαγών έφθασε τα 16.410.030 κομμάτια, σπάζοντας κάθε αρνητικό ρεκόρ. Αν θυμάστε την εταιρία «Άλφα», τα 9.800\$ έμοιαζαν ιδανικά, μπροστά στα 5.000\$ που απέμειναν και μάλλον είναι η στιγμή για ρευστοποίηση. Από τη

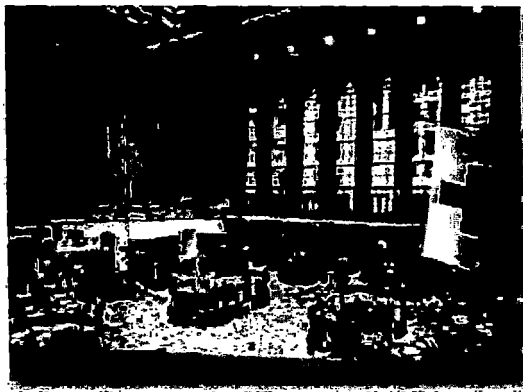
στιγμή που η πτώση ξεπέρασε, ή μάλλον διέλυσε κάθε δικλείδα ασφαλείας που προσπαθήσαμε να βάλουμε, δεν υπήρχε κανένα νόημα διατήρησης της επένδυσης. Συν τοις άλλοις θα πρέπει οπωσδήποτε να καλύψουμε την επένδυση ειδάλλως, οι τράπεζες εκτός ότι θα δεσμεύσουν τις μετοχές θα προχωρήσουν και σε κινήσεις κατάσχεσης προσωπικών αντικειμένων για την κάλυψη των ζημιών.

Εν τέλει το κουδούνι της λήξης ελέησε να χτυπήσει στο τέλος της μαύρης εκείνης μέρας αφήνοντας πίσω, έναν άδειο χώρο γεμάτο χαρτιά, τσιγάρα και καφέδες. Ο κάποτε ναός του χρήματος, τώρα θύμιζε τάφο και αυτό δίνει ένα μάθημα, μιας ακόμα και σήμερα η μέρα εκείνη δεν έχει πάψει στιγμή να τονίζεται από οικονομολόγους, τόσο στα πανεπιστήμια, όσο και στις κυβερνήσεις όλων των χωρών. Είναι δυστυχώς η σκληρή και ψυχρή πραγματικότητα της υψηλής οικονομίας, ότι όλα είναι κύκλος στις επιχειρήσεις. Τα πάντα έχουν τα πάνω και τα κάτω τους.

Η κατάρρευση του χρηματιστηρίου το 1929, είναι πανομοιότυπη με όλες τις άλλες οικονομικές «φούσκες». Η κλασική πατέντα της υπερβολικής ευφορίας και των αλόγιστων προσδοκιών, πάντα θα οδηγεί σε καταστροφικές συνέπειες. Μαθαίνοντας όμως να αναγνωρίζουμε τα γεγονότα αυτά, αρκετά νωρίτερα από την εξέλιξή τους, θα μπορούμε πάντα να έχουμε κέρδος, ανεξάρτητα αν ο δείκτης του χρηματιστηρίου πέφτει ή σηκώνεται.

Wall Street στις 24 Οκτωβρίου του 1929

Wall Street Μία εβδομάδα μετά 29 Οκτωβρίου 1929- Η Μαύρη Τρίτη

στιγμή που η πτώση ξεπέρασε, ή μάλλον διέλυσε κάθε δικλείδα ασφαλείας που προσπαθήσαμε να βάλουμε, δεν υπήρχε κανένα νόημα διατήρησης της επένδυσης. Συν τοις άλλοις θα πρέπει οπωσδήποτε να καλύψουμε την επένδυση ειδάλλως, οι τράπεζες εκτός ότι θα δεσμεύσουν τις μετοχές θα προχωρήσουν και σε κινήσεις κατάσχεσης προσωπικών αντικειμένων για την κάλυψη των ζημιών.

Εν τέλει το κουδούνι της λήξης ελέησε να χτυπήσει στο τέλος της μαύρης εκείνης μέρας αφήνοντας πίσω, έναν άδειο χώρο γεμάτο χαρτιά, τσιγάρα και καφέδες. Ο κάποτε ναός του χρήματος, τώρα θύμιζε τάφο και αυτό δίνει ένα μάθημα, μιας ακόμα και σήμερα η μέρα εκείνη δεν έχει πάψει στιγμή να τονίζεται από οικονομολόγους, τόσο στα πανεπιστήμια, όσο και στις κυβερνήσεις όλων των χωρών. Είναι δυστυχώς η σκληρή και ψυχρή πραγματικότητα της υψηλής οικονομίας, ότι όλα είναι κύκλος στις επιχειρήσεις. Τα πάντα έχουν τα πάνω και τα κάτω τους.

Η κατάρρευση του χρηματιστηρίου το 1929, είναι πανομοιότυπη με όλες τις άλλες οικονομικές «φούσκες». Η κλασική πατέντα της υπερβολικής ευφορίας και των αλόγιστων προσδοκιών, πάντα θα οδηγεί σε καταστροφικές συνέπειες. Μαθαίνοντας όμως να αναγνωρίζουμε τα γεγονότα αυτά, αρκετά νωρίτερα από την εξέλιξή τους, θα μπορούμε πάντα να έχουμε κέρδος, ανεξάρτητα αν ο δείκτης του χρηματιστηρίου πέφτει ή σηκώνεται.

Wall Street στις 24 Οκτωβρίου του 1929

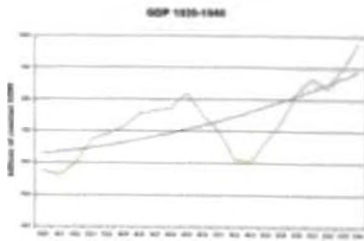

Wall Street Μία εβδομάδα μετά 29 Οκτωβρίου 1929- Η Μαύρη Τρίτη

2.1.2. Το φαινόμενο της Μεγάλης Κατάθλιψης

Μακροοικονομολόγοι, ανάμεσά τους και ο σημερινός διευθυντής της Τράπεζας Εθνικού Αποθεματικού των Η.Π.Α. Ben Bernanke, αναβίωσαν αυτόν τον πληθωρισμό χρέους για να δουν πώς ακριβώς έδρασε η συγκεκριμένη κατάσταση στην οικονομία, υπό την καθοδήγηση των Arthur Cecil Pigou και Irving Fisher. Ξεκινώντας λοιπόν αυτή την έρευνα σε βάθος φάνηκε, ότι στη δεκαετία του '20 ναι μεν υπήρξε χρηματιστηριακή άνοδος, όμως αυτό οφειλώταν σε ένα μεγάλο ποσοστό στην τεχνολογική άνοδο της εποχής. Εμφανίστηκαν φαινόμενα τεράστιας εξάπλωσης των υποθηκών καθώς μεγάλο πλήθος κόσμου κατέκλυζε τις αγορές όπου παρουσιάστηκαν τα πρώτα αυτοκίνητα και νεωτεριστικά έπιπλα, διαμορφώνοντας έτσι τεράστιες πηγές χρέους. Όσοι μάλιστα είχαν χρεωθεί υπερβολικά, αντιμετώπισαν σοβαρότατα προβλήματα με τη μείωση των τιμών, μιας και ενώ είχαν ακόμη δουλείες δυσκολευόταν να αποπληρώσουν, διότι η μείωση δεν ακολουθούσε και το χρέος. Έτσι αυτόματα έκαναν περικοπές στα έξοδά τους για να ανταπεξέλθουν στις πληρωμές τους, ρίχνοντας ωστόσο τη ζήτηση για νέα προϊόντα. Εμφανίστηκε λοιπόν ένα χρέος βαρύτερο από πριν, αφού οι τιμές έφθασαν στο σημείο να πέσουν 20%- 50%, αλλά τα χρέη να παραμείνουν στο ίδιο σημείο.

Με τα μελλοντικά κέρδη να δείχνουν φτωχά και κατώτερα του αναμενομένου, οι επενδύσεις των κεφαλαίων ρίξαν τους ρυθμούς τους, ή παύσανε εντελώς να κινούνται. Με το κίνδυνο πλέον ορατό για παροχή κακών δανείων και το μέλλον να φαίνεται δύσβατο, οι τράπεζες χαλαρώσανε τις απαιτήσεις τους όσον αφορούν το δανεισμό. Μάλιστα δημιούργησαν υπηρεσίες που διαχειρίζονταν το κεφάλαιο για να αποφορτίσουν την πληθωριστική πίεση. Το τι ακολούθησε περιγράφεται πιο πάνω, αφού αποδείχτηκε ότι απέλπιδα, τελικώς, αυτή προσπάθεια, μόνο να χειροτερέψει κατάφερε την κατάσταση, λόγω του ότι οι τράπεζες πλέον δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν πουθενά, με αποτέλεσμα την διάλυση του τραπεζικού συστήματος.

Η αμερικανική γεωργική παραγωγή

Η αμερικανική βιομηχανική παραγωγή

2.1.3. Ο αποκλεισμός του εμπορίου και η εισαγωγική δράση της U.S. Smoot- Hawley

Πολλοί οικονομολόγοι διαφωνήσανε για τον απότομο αποκλεισμό από το διεθνές εμπόριο μετά το 1930, θεωρώντας ότι αυτή η κίνηση βοήθησε περισσότερο στο να χειροτερέψει το φαινόμενο της «Κατάθλιψης», ειδικά για τις περιοχές οι οποίες βασίζονταν στο εξαγωγικό εμπόριο. Οι περισσότεροι ιστορικοί και οικονομολόγοι κατηγόρησαν ως βασικούς υπεύθυνους την U.S. Smoot- Hawley και την εισαγωγική της δράση, αφού με αυτήν τους την κίνηση μείωσε το διεθνές εμπόριο και προκάλεσαν αντίστροφα αποτελέσματα από τα αναμενόμενα. Το εξωτερικό εμπόριο μέχρι εκείνη τη στιγμή είχε μικρό ποσοστό στην οικονομία της Αμερικής μιας και την τετραετία της μεγάλης ανόδου του χρηματιστηρίου το 1921 έως και το 1925 κατείχε μόλις το 25.9%. Με τη νέα όμως αυτή διάταξη και δυστυχώς κατά τη χειρότερη περίοδο της οικονομίας, συγκεκριμένα το 1931 μέχρι το 1935 το ποσοστό αυτό διπλασιάστηκε φτάνοντας το 50%. Πώς μεταφράζεται αυτό χρηματικά; Οι εξαγωγές της Αμερικής από 5,2 εκατομμύρια δολάρια που βρίσκονταν το 1929, είχαν κατακυλήσει στο 1,7 εκατομμύρια δολάρια. Για να αντισταθμίσουν την πτώση αυτή ξεκίνησε μία προσπάθεια μείωσης των τιμών, καταφέροντας να πέσουν οι εξαγωγές στο μισό.

Από όλη αυτή την κατάσταση περισσότερο πληγώθηκαν οι γεωργικοί οργανισμοί και συγκεκριμένα αυτοί των σιτηρών, του βαμβακιού, του καπνού και της ξυλείας. Σύμφωνα λοιπόν με αυτά πολλοί Αμερικανοί αγρότες κατέφευγαν να δανείζονται από μικρές ευκαιριακές τράπεζες, που γεννήθηκαν εκείνη ακριβώς την περίοδο, δημιουργώντας ένα χάος, απάτης και κλοπής από τη στιγμή που οι μεγάλες και έγκυρες τράπεζες είχαν χρεοκοπήσει και

πολλές είχαν πάψει να υπάρχουν (υπολογίζονται περί τα 10.000 καταστήματα).

2.1.4. Το Ομοσπονδιακό αποθεματικό και οι χρηματικές προμήθειες

Νομισματολόγοι, συμπεριλαμβανομένων και των Milton Friedman και Ben Bernanke, τονίζουν τον αρνητικό ρόλο του Ομοσπονδιακού αποθεματικού συστήματος την περίοδο εκείνη, κατηγορώντας το ότι διέυρυναν το μέγεθος της μαύρης περιόδου, με την απόφασή του να κόψει την παροχή χρηματικών προμηθειών κατά το ένα τρίτο στο διάστημα του πανικού από το 1930 μέχρι το 1931. Αυτό σημαίνει ότι χωρίς την οικονομική αυτή κάλυψη οι επιχειρηματίες δεν είχαν τη δυνατότητα να πάρουν δάνεια, ούτε να τα ανανεώσουν και βεβαίους ούτε να τα ξεπληρώσουν, αναγκάζοντας τους να σταματήσουν οποιαδήποτε επενδυτική τους κίνηση. Με λίγα λόγια είχαν τη φαινή ιδέα να τραβήξουν το σωληνάκι παροχής οξυγόνου, από έναν ασθενή σε κρίσιμη κατάσταση την ώρα του χειρουργείου καταδικάζοντας τον σε θάνατο. Μη γνωρίζοντας βέβαια τις επιπτώσεις που θα έχει αυτό και στους ίδιους. Στο κυρίως κατηγορητήριο βρίσκεται υπόλογος, η τοπική οικονομική διοίκηση της Νέας Υόρκης και συγκεκριμένα οι τραπεζίτες της Wall Street που τη εξουσιάζουν. Δυστυχώς τότε ο οργανισμός δε διοικούνταν από την κυβέρνηση των Η.Π.Α. και τον τότε πρόεδρο Herbert Hoover αλλά ούτε και από το Εθνικό Θησαυροφυλάκιο. Διοικούμενο λοιπόν από ιδιώτες, τραπεζίτες και επιχειρηματίες, φθάνει σε σημεία εξυπηρέτησης προσωπικών συμφερόντων και ατομικών αναγκών αδιαφορώντας για το γενικότερο σύνολο.

Ο Milton Friedman στο βιβλίο- έρευνά του, «Η Νομισματική Ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών», γράφει για την καθοδική πορεία της οικονομίας, αρχής γενομένης από τη μεγάλη καταστροφή του 1929. Συγκεκριμένα τοποθετεί το πρόβλημα στις τεράστιες τραπεζικές αποτυχίες και περισσότερο στην κεντρική τράπεζα της Αμερικής, η οποία επέτρεψε την άνθηση και εξάπλωση πολλών αναξιόπιστων τραπεζών και στο κεντρικό αποθεματικό σύστημα γιατί επέτρεψε στις μεγάλες τράπεζες να κλείσουν η μία πίσω από την άλλη. Υποστηρίζει ότι αν η διοίκηση του αποθεματικού επέτρεπε να παρέχουν, οι τράπεζες κλειδιά, τα ανάλογα δάνεια, ή έστω αν επέτρεπε την άμεση

ρευστοποίηση για άνοιγμα της αγοράς, ώστε να αυξηθεί η ποσότητα του χρήματος και να σταθεροποιηθεί η οικονομία σε ένα τουλάχιστον ανατρέψιμο σημείο.

Δυστυχώς κάτι τέτοιο όμως δεν έγινε, επικράτησαν τα ατομικά συμφέροντα με αποτέλεσμα τη μαζική καταστροφή και μη ανάκαμψη για περίπου 30 χρόνια.

2.1.5. Τα θέματα του εργατικού δυναμικού

Μία πρόσφατη θεωρία η οποία βασίζεται σε ακαδημαϊκή ανάλυση, συγκεντρώνεται στους όρους της παροχής εργασίας στο εργατικό δυναμικό. Για παράδειγμα, στην αμερικανική γεωργία οι τιμές για τις φάρμες υπέστησαν πτώση της τάξεως του 50% του αγροτικού εισοδήματος, ενώ στην περίοδο της οικονομικής άνθησης του 1929 η αύξηση άγγιζε μόλις το 6% μέχρι το 1933, όπου και ξεκίνησε η πτώση του αγροτικού τομέα. Το ότι τα έξοδα ήταν περισσότερα από τις προβλέψεις του νόμου του Say υποδηλώνει ότι, οι προμήθειες και η ζήτηση σε πλήρη απασχόληση, παρέμεναν ευέλικτες.

Μάλιστα από τι στιγμή που οι αγρότες δεν επιζητούσαν περισσότερα από αυτά που τους ανήκαν, βοηθούσε στην ευελιξία αυτή. Ωστόσο οι τιμές ήταν εύκαιρες σε οποιαδήποτε πτώση, οποιαδήποτε στιγμή για αυτό άλλωστε υπήρξε και μία άσχημη και απότομη πτώση του ετήσιου εισοδήματος κατά 50%, παρ' όλη την πλήρη απασχόληση που διατηρήθηκε.

Απεναντίας τα πράγματα στη βιομηχανία ήταν πιο αυστηρά όσον αφορά τη βιομηχανία. Οι προσλήψεις γίνονταν ανάλογα με τον υπολογισμό των παραγόντων, της γης, του προσωπικού, του κεφαλαίου, θέτοντας όρια στις απολαβές αλλά και στην ευελιξία των τιμών. Τι σημαίνει αυτό, ότι πολύ απλά, οι τιμές θα αλλάζανε ανάλογα με το επιδιωκόμενο κέρδος. Για αυτό άλλωστε και οποιοδήποτε κέρδος εξαφανίστηκε το 1933.

Οι διαφορές των δύο αυτών πρακτικών συμπεριφορών, βασίζονταν κυρίως στο γεγονός ότι οι αγροτική παραγωγή, επεδίωκε μία δυνατή και ανταγωνιστική αγορά, ενώ η βιομηχανία αποσκοπούσε στο ολιγοπώλιο. Το μοναδικό κοινό τους σημείο, είναι ότι είχαν κάποιον έλεγχο όσον αφορά τις τιμές. Ο Gardiner Means παρουσίασε την αντίρρησή του σε αυτή τη «διαχείριση τιμών», για την προστασία του εμπορικού κέρδους.

Ωστόσο η αντίρρηση αυτή αποτυγχάνει να εξηγήσει γιατί τα κέρδη εξαλείφθηκαν. Επίσης αναπτύσσει το ερώτημα γιατί, όποτε οι τιμές του εσωτερικού, όσον αφορά το πετρέλαιο, τα σιτηρά, ή το βαμβάκι έπεφταν αστραπιαία, οι τιμές του εξωτερικού διατηρούνταν σε σταθερά επίπεδα, κάνοντας έτσι την πτώση πιο επώδυνη.

2.1.6. Η αρχική αντίδραση των Ηνωμένων Πολιτειών

Ο γραμματέας του αμερικανικού θησαυροφυλακίου, Andrew Mellon συμβούλεψε τον πρόεδρο Hoover, ότι η μόνη λύση ήταν να καταφύγουν σε ακραία μέτρα. Ποιά ήταν αυτά;

- **Εκκαθάριση στο χώρο της εργασίας**
- **Εκκαθάριση των αποθεμάτων**
- **Εκκαθάριση στο χώρο των αγροτών**
- **Εκκαθάριση κεφαλαίου**

Με αυτές τις κινήσεις θα μπορούσαν να τραβήξουν όλη τη σαπίλα από το σύστημα. Το υψηλό κόστος διαβίωσης και η μεγάλη ζωή θα πάψουν για όλους, αφού όλοι θα αναγκαστούν να δουλέψουν περισσότερο, για να έχουν μία αξιότιμη ζωή. Οι τιμές θα προσαρμόζονταν και οι επιχειρηματίες θα είχαν μπορούσαν να μαζέψουν τα κομμάτια τους και να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί.

Ο Hoover απέρριψε την πρόταση αυτή του Mellon, τον οποίο εν συνεχεία απέσυρε από γραμματέα του θησαυροφυλακίου και τον διόρισε ως πρέσβη.

Ο Hoover δεν πίστευε ότι η κυβέρνηση θα έπρεπε να βοηθήσει άμεσα τον κόσμο, ωστόσο επέμενε στην εθελοντική συνεργασία, της κυβέρνησης και των επιχειρήσεων. Πίστευε ότι η μεγάλη καταστροφή του χρηματιστηρίου ήταν απλά μία άσχημη στιγμή για τον καπιταλιστικό κύκλο, και δε θα επηρέαζε τη γενικότερη οικονομία. Ζήτησε αρχικά από τις επιχειρήσεις εθελοντικά να

δοκιμάσουν για το καλό του έθνους. Αρχικά οι επιχειρηματίες συμφώνησαν, ουσιαστικά όμως, κανένας δεν ήθελε να θέσει εαυτόν σε κίνδυνο και να ρισκάρει μία ολοκληρωτική αποτυχία για το καλό της οικονομίας. Ο Hoover στην προσπάθειά του να τους πείσει, προμηδότησε μία κεντρική τράπεζα, διοικούμενη από τους επιχειρηματίες, η οποία θα ασφάλιζε τα χρήματα που θα επενδύονταν σε περίπτωση πτωχεύσεως. Αυτό κατάφερε να τους πείσει να συνεργαστούν, αλλά αυτοί τη φορά ήταν ανίκανοι να διαχειριστούν ένα τέτοιο πόνημα. Όπως ήταν φυσικό, η πρόταση του Hoover απέτυχε παταγωδώς, αλλά οι πρακτικές του απέδειξαν ότι για να συνέλθει η χώρα από τη συμφορά αυτή θα πρέπει το κράτος να λάβει ενεργό ρόλο. Όσον αφορά το Hoover η όλη καταστροφική πορεία της οικονομίας, μαζί με την ανικανότητα αντιμετώπισής της, είχαν ως αποτέλεσμα να χάσει τη διακυβέρνηση της χώρας και να αναλάβει ο Franklin D. Roosevelt.

2.1.7. Νέα δεδομένα για τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Το 1932 ανέλαβε την προεδρία της Αμερικής ο Franklin D. Roosevelt, ο οποίος αμέσως εξέφρασε άμεσα τη διαφωνία του για το αν μία απλή αναμόρφωση της οικονομίας θα απέτρεπε μία νέα εποχή κατάρρευσης. Ωστόσο παρουσίασε νέα δεδομένα για τις κινήσεις που θα ακολουθούσε, σχετικά με την άνοδο της εθνικής οικονομίας.

- Αναδιαμόρφωση του οικονομικού συστήματος, ειδικότερα για τις τράπεζες και τη Wall Street.
- Η θέσπιση κανονισμών οι οποίοι θα βοηθούν για ένα ανταγωνισμό στην κόψη του ξυραφιού, πιέζοντας έτσι τις τιμές προς τα κάτω, όσο και τα κέρδη.
- Ο καθορισμός χαμηλών τιμών και στους μισθούς, δημιουργώντας ανταγωνιστικούς όρους για τη βιομηχανία.
- Ενθάρρυνση των συνομοσπονδιών για αύξηση των μισθών, ώστε να αυξηθεί, η αγοραστική δύναμη της εργατικής τάξης.
- Διακοπή της αγροτικής παραγωγής, τόσο για την αύξηση των τιμών των αγροτικών προϊόντων, όσο και για την καλύτερη διαβίωση των αγροτών.

- Οι επιχειρήσεις να βρίσκονται πάντα σε συνεργασία με τη κυβέρνηση, για τη ρύθμιση των τιμών.
- Τη σύγκλιση συμβουλίου για τη ρύθμιση του εργατικού δυναμικού και θέσπιση σταθερών αξιών για το λόγο αυτό.

Οι ανανεώσεις αυτές αναφέρονται από τους ιστορικούς, ως Η Πρώτη Νέα Αρχή. Η κίνηση αυτή ήταν σχεδιασμένη από μία ομάδα νέων υπηρεσιών, μαζί με παλιότερες, όπως ο Συνεταιρισμός Οικονομικής Επανοικοδόμησης (Reconstruction Finance Corporation), το 1933- 1934, ώστε να χειρίζονται και να σταθεροποιήσουν την οικονομία. Από το 1935 έρχονται σε συμφωνία και για τη Δεύτερη Νέα Αρχή, όπου στη διαχείριση πλέον της οικονομίας, συμπεριλαμβάνονται άλλες τρεις μεγάλες επιχειρήσεις: α) η εταιρία Κοινωνικής Ασφάλισης, β) η εταιρία Διαχείρισης Προόδου Εργασιών και τέλος γ) το Εθνικό Συμβούλιο Εργατικών Σχέσεων. Ο Roosevelt με τις κινήσεις αυτές κατάφερε να ρίξει τα ποσοστά ανεργίας κατά τα δύο τρίτα (2/3), από το 25% στο 9%, όμως παρ' όλα αυτά παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα.

2.1.8. Ο κατήφορος του 1937 στις Ηνωμένες Πολιτείες

Μετά το 1929 η Ηνωμένες Πολιτείες, κάνανε πολλές και απέλπιδες προσπάθειες ανασυγκρότησης, όμως το μέγεθος της ζημιάς ήταν τόσο μεγάλο, που δύσκολα μπορούσε να συνέλθει. Έχοντας μάλιστα σε έξαρση και το φαινόμενο της Μεγάλης Κατάθλιψης της οικονομίας, τα πράγματα θόλωναν, όλο και περισσότερο. Παρ' όλα αυτά οι αμερικανικές κυβερνήσεις και κυρίως αυτή του Roosevelt, συνέχιζαν να παλεύουν για την επάνοδο της οικονομίας, έστω και μέσα από στάχτες.

Το 1937 όμως η αμερικανική οικονομία υπέστη άλλο ένα μεγάλο πλήγμα, το οποίο ακολούθησε και μέσα στο 1938. Τί έγινε; Μέσα από όλες αυτές τις περικοπές στην προσπάθεια της σταθεροποίησης, η παραγωγικότητα έπαψε απότομα, παρασύροντας τα όποια κέρδη, και το ποσοστό εργασίας. Η ανεργία συγκεκριμένα αναδύθηκε από το 14,3% το 1937, σε 19% το 1938. Προσπάθειες γίνανε για την καταπολέμηση του μονοπωλίου, όμως τα πράγματα παγώσανε απότομα, αφού μία νέα καταστροφή ανέτειλε και αυτή δεν ήταν άλλη από το ξέσπασμα του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου.

Αυτή τη φορά όμως η απάντηση δεν άργησε να έρθει. Το 1937 ο πρόεδρος Roosevelt πήρε την απόφαση, να αγνοήσει τις επιταγές του εθνικού θησαυροφυλακίου και θέτοντας εμπάργκο σε όλες τις προηγούμενες κινήσεις καταπολέμησης της Κατάθλιψης, σπρώχνοντας την άνοιξη του 1938 5 δισεκατομμύρια δολάρια στην αγορά με σκοπό να αυξήσει τη δύναμη της αγοράς. Αυτό τον έφερε σε κόντρα με τους Κευνσιανούς υποστηρικτές, οι οποίοι πίστευαν ότι το σύστημα των Νέων Αρχών, ήταν επιθετικό στην εξάπλωση των επιχειρήσεων, προκαλώντας απεργίες και αρνητικό αντίκτυπο στη βαριά βιομηχανία. Όμως ο Roosevelt κατάφερε να θριαμβεύσει, επειδή όλες αυτές οι παρουσιαζόμενες απειλές, διαλύθηκαν αστραπιαία μετά το 1938, κάνοντας τους συνεταιρισμούς να εμπλακούν σε ανταγωνισμό, βοηθώντας έτσι τη φορολογική πολιτική, να γίνει πιο κερδοφόρα μακροχρόνια.

Franklin D. Roosevelt

Έτσι τελειώνει μία πολύ δύσκολη περίοδος για την Αμερική, η οποία κράτησα καθηλωμένη τη χώρα για 25 περίπου χρόνια, όπως προαναφέρθηκε, μιας και τα διάφορα γεγονότα των καιρών δεν επέτρεψαν μία πιο γρήγορη ανάκαμψη.

2.1.9. Η σιωπηλή κρίση της δεκαετίας του 1950

The Quiet Crisis
America's Economic and National Security at Risk

Κάπου στα μέσα της δεκαετίας του 1950 και ενώ η αμερικανική αγορά είχε αρχίσει να ψιλοσυνέρχεται, άλλη μία κρίση ήρθε να ταραξεί τα νερά της ήδη ταραγμένης οικονομίας. Αυτή τη φορά όμως οι μηχανισμοί προλάβανε

τουλάχιστον να ελαττώσουν το μέγεθος των ζημιών σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην ακουστεί το γεγονός εκτός συνόρων. Γιατί όμως αυτό;

Την περίοδο εκείνη και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1955 μέχρι το 1965, η Αμερική βρισκόταν εν μέσω ενός δεύτερου πολέμου, πέραν του 2^{ου} Παγκοσμίου. Ο πόλεμος αυτός ήταν γνωστός και ως ψυχρός πόλεμος, με αντίπαλο την άλλοτε σύμμαχο, κατά κάποιον τρόπο, Σοβιετική Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, εκείνη την εποχή η Αμερική είχε χάσει μεγάλο έδαφος μετά το Κραχ του 1929 και αυτό την είχε φέρει πίσω τόσο βιοτικά, όσο και τεχνολογικά. Η Σοβιετική Ένωση είχε αναπτύξει τεχνολογία τέτοια που θα της επέτρεπε μέσα σε λίγο καιρό να μπορέσει να στείλει τον πρώτο άνθρωπο στο διάστημα.

Παρατηρώντας τις κινήσεις αυτές η Αμερική δεν μπορούσε να μείνει με σταυρωμένα τα χέρια. Διότι αν προλάβαινε η Σοβιετική Ένωση να κάνει ένα τέτοιο βήμα, τότε η παγκόσμια κυριαρχία θα χάνονταν για πάντα. Έτσι δαπανήθηκαν υπέρογκα ποσά, στην προσπάθεια αυτή, κίνηση που έκανε το ήδη ανάπηρο οικονομικό σύστημα της Αμερικής να τρεκλίζει με τον κίνδυνο μίας νέας κατάρρευσης να είναι εμφανέστατος. Ιδιαίτερα, όταν ανακοινώθηκε ότι οι Σοβιετικοί κατάφεραν να στείλουν τον πρώτο άνθρωπο σε τροχιά γύρω από τη γη (Yuri Gagarin), πολλοί επενδυτές, της ναυτεχνολογίας (τεχνολογία σε εμβρυακό στάδιο την εποχή εκείνη, που όμως επιστρατεύθηκε για πιο γρήγορα αποτελέσματα), έβλεπαν το φάσμα της καταστροφής του 1929 να ξεδιπλώνεται μπροστά τους. Τί έπρεπε να γίνει λοιπόν, ώστε να αποφευχθεί ο νέος αυτός κίνδυνος που ίσως να έπαυε την ύπαρξη των Ηνωμένων Πολιτειών ως κράτος;

Με αξιοζήλευτη ικανότητα κατάφεραν να κρατήσουν μυστική την κρίση που διήλθαν και από το πουθενά εμφανίζουν μία ταινία όπου δείχνουν ένα δικό τους αστροναύτη να πατάει το φεγγάρι και να υψώνει περήφανα την αμερικανική σημαία στο διάστημα! Καλά να φθάσουν στο διάστημα, αλλά να απαθανατίσουν τη στιγμή της ύψωσης της αστερόσας σε βίντεο-ταινία;! Αυτό ήταν πραγματικό χτύπημα για τη Σοβιετική Ένωση, μιας και εκτός του ότι χάνει την πρωτοπορία στο διάστημα, χάνει και την κυριαρχία της γης. Αυτή η επιτυχία δε θα εμφανίζονταν ποτέ τόσο πολυδιάστατη αν δεν έβγαινε στη δημοσιότητα η αλήθεια για το βίντεο, ότι δηλαδή η στιγμή που ο Neil Armstrong πατάει στο διάστημα στην επιφάνεια της σελήνης, στην ουσία είναι

μία καλογορισμένη σκηνή στην έρημο της Αριζόνα! Πραγματικά εκπληκτικό πώς κρατήθηκε μυστικό τόσα χρόνια και για αυτό δίκαια η κρίση αυτή της αμερικανικής οικονομίας ονομάζεται Σιωπηλή.

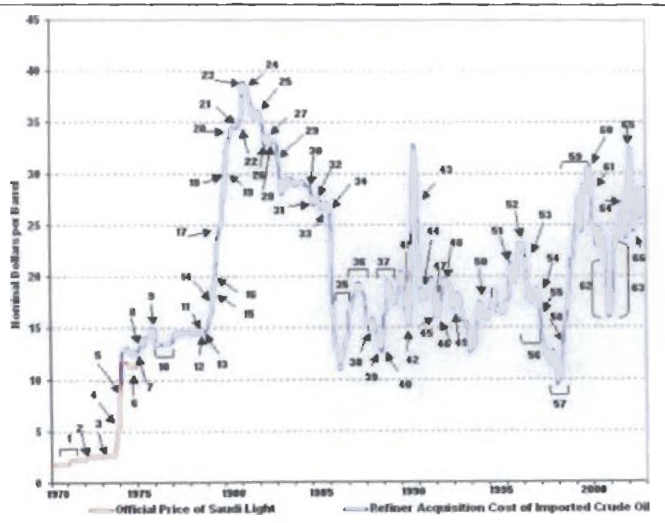
Η κρίση όμως του 1954 δεν ήταν όμως και η τελευταία μεγάλη για το αμερικανικό κράτος, το 1987 πέρασε άλλη μία κρίση ίδιου μεγέθους με αυτή του 1929. Πάλι υπήρξε ο ίδιος πανικός και οι ίδιες καταστροφικές συνέπειες. Σχεδόν. Ο λόγος αυτή τη φορά βασιζόνταν κυρίως στο εμπόριο του πετρελαίου. Αφού όλα πλέον ελέγχονται από τις πετρελαιοπαραγωγικές εταιρίες. Έχοντας αυτό υπ' όψιν οι χώρες της Ασίας που στην ουσία χειρίζονται την τύχη του πετρελαίου ξεκίνησαν μια σειρά από εμπάργκο στην αμερικανική κυβέρνηση και συγκεκριμένα στην κυβέρνηση Bush. Αυτή τη φορά όμως τα πράγματα ήταν διαφορετικά, αφού πλέον υπήρχε λύση. Έτσι η χώρα δε θα γνώριζε μία νέα εποχή οικονομικής κατάθλιψης ανάλογης της Μαύρης Τρίτης. Παρ' όλο που λέγεται ότι η κρίση του 1987 ίσως και να ξεπέρασε σε μέγεθος αυτή του 1929, η παγκοσμιοποίηση της αγοράς από τη μία και η πολεμολαγνία των αμερικανικών κυβερνήσεων συγκεκριμένα από το 1988 και μετά κατάφεραν να αποσπούν τα βλέμματα από την οικονομία τους και τη σταθερότητά της, στρέφοντας τα σε πιο σοβαρά θέματα (για παράδειγμα ο Πρώτος πόλεμος του Περσικού Κόλπου το 1989), κερδίζοντας έτσι χρόνο για ανασυγκρότηση και μεθόδευση της κατάστασης. Βασικότατη όμως, ανάσα οξυγόνου έδωσε και ο δείκτης NASDAQ ο οποίος ιδρύθηκε για αυτόν ακριβώς το λόγο. Για να αναλάβει να «κουράρει» κατά κάποιον τρόπο τον πολυπληγωμένο Dow Jones. Με την έλευση του NASDAQ στη Wall Street τα πράγματα άρχιζαν να γίνονται ασφαλέστερα όσον αφορά τις συναλλαγές τόσο του εσωτερικού, αλλά κυρίως το εξωτερικού αφού πλέον μπορούσε να υπάρχει μεγαλύτερη προσήλωση στα θέματα περί πετρελαίου.

Ο δείκτης NASDAQ στη Wall Street

Η ίδια τακτική φαίνεται ότι συναντάτε και σήμερα καθώς την ώρα που ο δείκτης Dow Jones τα τελευταία 2 χρόνια δείχνει να έχει καθοδική πορεία, όχι βέβαια με την ίδια ένταση όπως το 1929, ή το 1987 αλλά σε πιο σταθερούς ρυθμούς και όμως όλοι έχουν στραμμένα τα βλέμματα τους στην Ασία και συγκεκριμένα στην έκρυθμη κατάσταση σε Ιράν και Ιράκ.

Οι τιμές του πετρελαίου
κατά τη διάρκεια των
διαφόρων εμπάρκων

2.2. Η οικονομική κρίση της ανατολικής Ασίας το 1997

Τον Ιούλιο του 1997 παρουσιάστηκε στις χώρες της ανατολικής Ασίας μία οικονομική κρίση η οποία επηρέασε άμεσα και σε μεγάλο βαθμό το χρηματικό τομέα, το χρηματιστηριακό τομέα και άλλους τομείς τιμών σε διάφορες περιοχές της Ασίας. Η κρίση αυτή έμεινε γνωστή στην ιστορία σαν **Κρίση της Διεθνούς Νομισματικής Στήριξης (International Monetary Fund Crisis, ή εν συντομία IMF Crisis)**. Η Ινδονησία, η Νότιος Κορέα και η Ταϊλάνδη είναι οι χώρες που επηρεαστήκαν περισσότερο από την κρίση αυτή. Το Χονγκ Κονγκ, η Μαλαισία, το Λάος και οι Φιλιππίνες χτυπήθηκαν εξίσου, αλλά όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό. Η κυρίως περιοχή της Κίνας, η Ταϊβάν, η Σιγκαπούρη και το Βιετνάμ, παρέμειναν ανεπηρέαστες περιοχές. Η Ιαπωνία ωστόσο, μπορεί να μην επηρεάστηκε από την κρίση αυτή, είχε όμως να αντιμετωπίσει τα δικά της προβλήματα που ξεκίνησαν να εμφανίζονται στις σχέσεις γιεν και δείκτη Nikkei.

2.2.1. Το ιστορικό της κρίσης αυτής

Μέχρι το 1997 η ανατολική Ασία για τον κόσμο δεν ήταν τίποτε περισσότερο από έναν μικρό παράδεισο φθηνής και ωφέλιμης αγοράς. Αποτέλεσμα αυτής της αντιμετώπισης ήταν η εισροή ζεστού χρήματος, η οποία οδήγησε όμως σε μία δραματική αύξηση των τιμών. Οι τοπικές οικονομίες της Ταϊλάνδης, της Μαλαισίας, της Ινδονησίας, των Φιλιπίνων, της Σιγκαπούρης και της Νοτίου Κορέας υπέστησαν αύξηση του ακαθάριστου προϊόντος από 8% μέχρι 12%, μέσα στη δεκαετία από το 1980 έως το 1990, δημιουργώντας ένα είδος ασφάλειας, όχι μόνο για της ασιατικές χώρες, αλλά και για αυτές που επένδυαν σε αυτές. Η όλη πορεία αυτή θεωρήθηκε λανθασμένα ως το ασιατικό οικονομικό θαύμα.

Ουσιαστικά όμως αυτό που ανέδειξε την κρίση ήταν η Μεξικανική κρίση με την υποτίμηση του πέσος το 1994, το οποίο είχε την κάλυψη της ασιατικής ασφάλειας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι δυτικοί επενδυτές να χάσουν την εμπιστοσύνη τους στην ασφάλεια αυτή και να αρχίσουν να αποσύρουν τις χρηματοδοτήσεις τους, δημιουργώντας έτσι, ένα φαινόμενο ντόμινο.

Την ίδια χρονιά ο οικονομολόγος Paul Krugman του Princeton University, επιτέθηκε σφοδρότατα, σε όλους αυτούς που πρότρεξαν να μιλήσουν για οικονομικό θαύμα, δημοσιεύοντας ένα άρθρο το οποίο διαφωνούσε κατηγορηματικά με τη δήθεν οικονομική ανάπτυξη της

ανατολικής Ασίας, η οποία ήταν αποτέλεσμα των κεφαλαιουχικών επενδύσεων και της αύξησης της παραγωγικότητας. Η διαφωνία του βασιζόταν ότι δεν μπορούσαμε να μιλάμε για θαύμα αφού η οικονομία αυτή βασιζόταν καθαρά στην επένδυση κεφαλαίων και ο μόνος τρόπος να ύπαρξη οικονομική ευημερία θα ήταν αν η παραγωγικότητα παρουσίαζε αύξηση από μόνη της.

Το πόσο δίκιο είχε φάνηκε τη χρονιά του 1996 όπου Ταϊλάνδη, Ινδονησία και Νότια Κορέα παρουσίασαν λειψές εξαγωγές, με αποτέλεσμα να αναγκαστούν σε εξωτερικό δανεισμό, κάτι που επιβάρυνε αφόρητα τη χρηματοπιστηριακή τους κίνηση. Επίσης η αύξηση των επιτοκίων την ίδια χρονιά από την αμερικανική τράπεζα, έφερε τον πληθωρισμό τους στα ύψη αναγκάζοντας τις χώρες αυτές σε νέους δανεισμούς τη στιγμή που οι εξαγωγές τους και βασική πηγή εσόδων μειώνονταν όλο και περισσότερο.

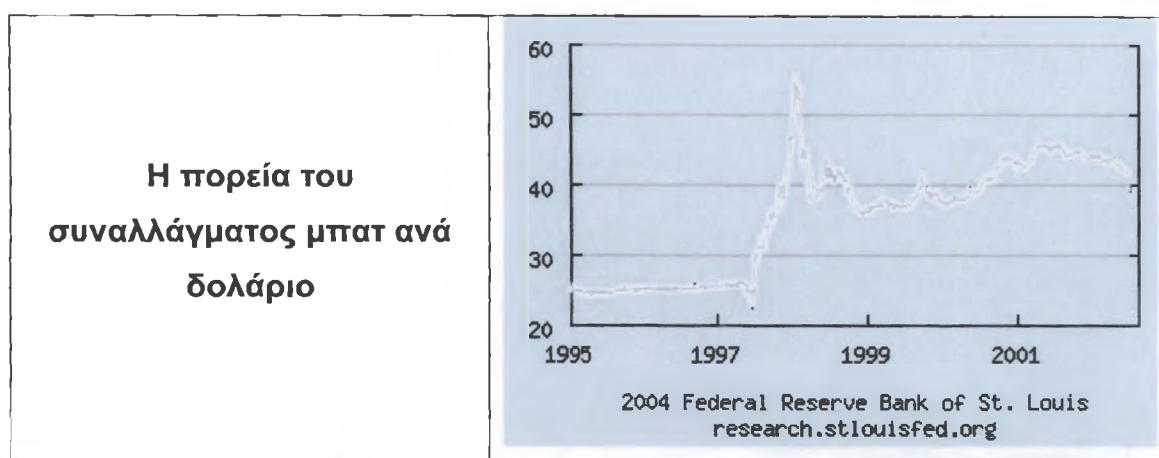
Από την άλλη πλευρά η Κίνα έμεινε αμέτοχη αρχικά στο παιχνίδι των εισαγωγών και με αυτό κατάφερε τη στιγμή που οι άλλες χώρες ζητιάνευαν για να σωθούν να εκμεταλλευθεί το κενό στο εξαγωγικό εμπόριο και να το καλύψει όσο πιο παραγωγικά μπορούσε.

Οι συνεχείς αυτές κρίσεις των ασιατικών χωρών είχαν ως αποτέλεσμα την ίδρυση της Διεθνούς Νομισματικής Στήριξης, ενός οργανισμού που είχε σκοπό να διευθετήσει τα οικονομικά δρώμενα προς το καλύτερο. Δυστυχώς όμως η δυσλειτουργία του οργανισμού αυτού είχε ως αποτέλεσμα να χειροτερέψει την κατάσταση σε σημείο να φθάσουν πολλές από τις παραπάνω χώρες σε σημεία εξαθλίωσης.

2.2.2. Ταϊλάνδη

Από το 1985 μέχρι το 1995 το χρηματιστήριο της Ταϊλάνδης γνώρισε μία περίοδο ευφορίας απρόσμενη κατά γενική ομολογία, αναγκάζοντας πολλούς να αναφέρονται σε θαύμα καθώς η οικονομία της παρουσίασε άνοδο κατά εννέα ποσοστιαίες μονάδες (9%). Μέσα όμως σε ένα διήμερο και συγκεκριμένα στις 14 και 15 Μαΐου του 1997 το τοπικό νόμισμα δέχθηκε πολλαπλές επιθέσεις. Στις 30 Ιουνίου του ίδιου έτους παρά της πολλές πιέσεις που δέχθηκε ο πρωθυπουργός της χώρας Chavalit Yongchaiyudh αρνήθηκε την υποτίμηση του νομίσματος, που όμως προχώρησε μόλις δύο μέρες μετά στις 2 Ιουλίου αφού η κατάσταση είχε φθάσει στο απροχώρητο,

(Σημείωση: Οι φήμες λένε ότι ο μελλοντικός πρωθυπουργός Thaksin Shinawatra πλούτισε μετά την υποτίμηση) οδηγώντας τον συνεκδοχικά σε παραίτηση. Πιο συγκεκριμένα την καλή δεκαετία του Ταϊλανδέζικου χρηματιστηρίου 1985-1995 το μπατ (ταϊλανδέζικο νόμισμα) άξιζε όσο το 1/25 του δολαρίου. Το 1997 με την υποτίμηση έφθασε να αξίζει το 1/56 του δολαρίου, ρίχνοντας το χρηματιστήριο κατά 75%! Εν τέλει η μεγαλύτερη οικονομική εταιρία της Ταϊλάνδης η Finance One, και βασική ελπίδα του κράτους κατέρρευσε. Ακόμα και η IMF ήταν ανίκανη να αντιδράσει. Το Ταϊλανδέζικο νόμισμα δε συνήλθε ποτέ αν αναλογιστούμε ότι μόλις το Νοέμβριο του 2006, η αξία του ήρθε κοντά, στην προ- κρίσεως εποχή περίπου στο 1/36,5 δολάρια.

2.2.3. Φιλιππίνες

Το Μάιο του 1997 οι Φιλιππίνες αύξησαν τα επιτόκια της κεντρικής τους τράπεζας κατά 1,75% και ξανά κατά 2% στις 19 Ιουνίου του ίδιου χρόνου. Η Ταϊλάνδη εισήλθε σε κρίση, όπως προαναφέρθηκε, επίσημα στις 2 Ιουλίου του 1997. Αυτό το γεγονός ανάγκασε το χρηματιστήριο και την τράπεζα των Φιλιππίνων να υπερασπιστεί μόνη της τη ραγδαία πτώση του μεξικανικού πέσος. Η προσπάθεια αυτή κρίθηκε αναποτελεσματική αφού το πέσος εν τέλει γκρεμίστηκε φθάνοντας από 26 πέσος το δολάριο στην αρχή της κρίσης, το 2000 να αντιστοιχεί σε 38 πέσος το δολάριο και με το τέλος της κρίσης να έχει φθάσει στα 40 πέσος το δολάριο.

Παρ' όλα αυτά όμως το ακαθάριστο προϊόν των Φιλιππίνων κατάφερε να ανακάμψει από την κρίση αυτή κατά 6% προσθέτοντας και 3% ως το τέλος του 2001, υπό την προεδρία του Joseph Estrada. Τα διάφορα όμως

σκάνδαλα που προκάλεσε η άνοδος αυτή, ήταν σημαντικός παράγοντας για την πτώση των τιμών των μετοχών, του χρηματιστηρίου. Ο δείκτης όμως του χρηματιστηρίου των Φιλιππίνων υπέστη ένα σφοδρότατο πλήγμα καθώς κατά την περίοδο της ασιατικής κρίσης, έχασε από τις 3.000 μονάδες, 1.000 μονάδες. Ακόμα με το πέσος να ακολουθεί καθοδική πορεία και να φθάνει από 35 πέσος το δολάριο σε 56, έφερε μεγάλες ανακατατάξεις τόσο στη λειτουργία του χρηματιστηρίου το οποίο έγινε πιο σφιχτό και λιγότερο ανοιχτό στην ξένη αγορά, όσο και στο πολιτικό σκηνικό αφού η διακυβέρνηση της χώρας περνάει στη Gloria Macaragal Arago, η οποία κατάφερε να φέρει την ισοτιμία σε 50 πέσος το δολάριο.

2.2.4. Χονγκ Κονγκ

Η κατάρρευση του Ταϊλανδέζικου μπατ στις 2 Ιουλίου του 1997, ήρθε μία μέρα ακριβώς μετά την παράδοση του Χονγκ Κονγκ στη Κουμμουνιστική Δημοκρατία της Κίνας. Εκείνη την περίοδο η ισοτιμία του τοπικού νομίσματος προς το δολάριο ήταν 1/7,8, η οποία μάλιστα προήλθε μετά από μεγάλη πίεση αφού ο πληθωρισμός του ήταν κατά πολύ ψηλότερος από των Ηνωμένων Πολιτειών. Για να υπερασπιστούν το τοπικό νόμισμα οι νομισματικές αρχές ξόδεψαν πάνω από 1 εκατομμύριο δολάρια. Άλλωστε μιας και το Χονγκ Κονγκ είχε εξωτερική πριμοδότηση ύψους 80 δισεκατομμυρίων δολαρίων, είχε τη δυνατότητα να ανταπεξέλθει στις επαναλαμβανόμενες αυτές επιθέσεις. Το χρηματιστήριό του όμως γινόταν όλο και πιο ασταθές. Στις 20 και 23 Οκτωβρίου το 1997 ο δείκτης είχε βουτήξει κατά 23%. Οι νομισματικές αρχές έδιναν διαβεβαιώσεις ότι το νόμισμα θα παραμείνει σταθερό. Όντως στις 15 Αυγούστου του 1998 οι δείκτες παρουσίασαν άνοδο εν μία νυκτί, κατά 8% έως 23% και σε κάποιο σημείο κατά 500%. Μία ομολογουμένως, επικίνδυνη περίσταση αφού με το παραμικρό η χώρα θα μπορούσε να βυθιστεί στα τάρταρα της οικονομίας. Αυτές οι ακραίες μορφές ανόδου φέρανε σε κόντρα της νομισματικής αρχής, η οποία ξεκίνησε την αγορά μετοχών στο δείκτη Hang Seng, με τους κερδοσκόπους, οι οποίοι προκαλούσαν αυτά τα περίεργα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα ο Donald Tsang, ο υπουργός οικονομικών του Χονγκ Κονγκ κύρηξε ανοιχτά πλέον τον πόλεμο. Για τη σταθεροποίηση λοιπόν του χρηματιστηρίου η κυβέρνηση κατέληξε να αγοράσει μετοχές, ποικίλων

εταιριών, συνολικού ύψους 120 εκατομμυρίων δολαρίων Hong Kong (περίπου 15 εκατομμυρίων αμερικανικών δολαρίων), κάνοντας την έτσι τη μεγαλύτερη μέτοχο ορισμένων εξ αυτών (για παράδειγμα η κυβέρνηση του Χονγκ Κονγκ κατέχει το 10% της HSBC). Έτσι καταφέρνει να γλιτώσει από την παρ' ολίγο κρίση που πήγε να δημιουργηθεί, αλλά και να ηρεμήσει τα πνεύματα στην εσωτερική οικονομία. Αυτό το κατάφερε αποκόπτοντας οποιαδήποτε σχέση είχε από τη διαχείριση του δείκτη Hang Seng έχοντας όμως καταφέρει να κερδίσει περίπου 30 δισεκατομμύρια δολάρια Χονγκ Κονγκ (4 δισεκατομμύρια αμερικανικά δολάρια).

Οι εχθρικές κινήσεις εναντίον του δολαρίου του Χονγκ Κονγκ και του χρηματιστηρίου του δε συνεχίστηκαν, α) λόγω της ασυνήθιστης αντίδρασης της αρχής της Μαλαισίας κατά των οικονομικών αντιπάλων και β) λόγω της τραγικής πτώσης της ρωσικής οικονομίας από την οποία οι αντίπαλοι εύρισκαν στήριξη. Άλλωστε το Χονγκ Κονγκ πλέον ανήκει στην Κίνα κάτι που βοήθησε στο να αντέξει τα αλληπάλληλα χτυπήματα.

2.2.5. Νότια Κορέα

Η Νότια Κορέα αυτή τη στιγμή είναι η 10^η μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στην παγκόσμια κατάταξη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι μακροοικονομικές τις βάσεις, ήταν πάντα πολύ καλές. Εν τούτοις όμως το 1997 και συγκεκριμένα το Νοέμβριο παρουσίασε μία πολύ σημαντική κρίση στο χρηματιστήριό της. Για να συμβεί αυτό χρειάστηκε ακόμα μία φορά να βάλουν το χεράκι τους οι τράπεζες, όπως κάνανε και σε προηγούμενες περιπτώσεις.

Ο τραπεζικός τομέας λοιπόν της Ν. Κορέας εμπόδιζε τα μη εκτελούμενα δάνεια, αφού ο μεγάλοι συνεταιρισμοί και επιχειρήσεις τα χρησιμοποιούσαν για επεκτατικούς καθαρά λόγους. Με την απαγόρευση αυτή δημιουργήθηκαν τεράστια χρέη τα οποία οδήγησαν σε μεγάλες αποτυχίες στον επενδυτικό τομέα. Για παράδειγμα τον Ιούλιο του 1997, μία από της μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες της χώρας η KIA Motors, ζητούσε επειγόντως δάνεια. Η εταιρία διέκρινε την καθοδική πτώση που είχε ξεκινήσει στην αγορά και ήθελε να προλάβει τα χειρότερα. Το Νοέμβριο του 1997 στις 7 του μήνα, το χρηματιστήριο της Σεούλ παρουσίασε σημαντική πτώση της τάξεως του 4% και μέχρι την επόμενη μέρα η πτώση είχε φθάσει το 7%. Τραγικό ποσοστό

για την οικονομία της συγκεκριμένης χώρας. Μέχρι στις 24 του μήνα το χρηματιστήριο είχε πέσει άλλο 7,2%, έχοντας το φόβο ότι η IMF θα ζητούσε ριζικές και επώδυνες ανακατατάξεις. Τελικώς οι τράπεζες φέρανε αντιρρήσεις στη δανειοδότηση της KIA, αναγκάζοντας την να χρεοκοπήσει και να πέσει υπό τον έλεγχο της Hyundai Motors. Ανάλογη τύχη είχε και η Daewoo Motors η οποία εξαγοράστηκε από τη General Motors. Αντίθετα η Samsung Motors κατάφερε να γλιτώσει, το χορό αυτό του ξεπουλήματος για επιβίωση, δαπανώντας όμως το υπέρογκο ποσό των 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Εν ολίγης το μόνο που κατάφεραν οι τράπεζες ήταν αρχικά η αύξηση του μονοπωλίου και η εμπορική αποδυνάμωση της χώρας. Βέβαια μέχρι το 2006 η χώρα κατάφερε να τριπλασιάσει το ακαθάριστο προϊόν, όμως κατάφερε να αυξήσει και το δημόσιο χρέος ως προς αυτό.

2.2.6. Μαλαισία

Πριν τη κρίση του 1997 η Μαλαισία είχε μία ανεπάρκεια όσον αφορά το ακαθάριστο προϊόν της τάξεως του 5%. Την περίοδο εκείνη η χώρα ήταν ένας από τους κορυφαίους επενδυτικούς προορισμούς, κάτι που ήταν φανερό από τη μεγάλη δραστηριότητα του χρηματιστηρίου της (KLSE), όσον αφορά τις συναλλαγές. Το γεγονός αυτό έδινε ελπίδες στη χώρα για εξέλιξη μέχρι το 2020. Στις αρχές όμως του 1997, ο δείκτης του χρηματιστηρίου, κυμαίνονταν κάτω από τις 1.200 μονάδες με το δολάριο κάτω από το 2,50 και ποσοστό δείκτη κάτω από το 7%.

Τον Ιούλιο του ίδιου έτους, στις μέρες της υποτίμησης του ταϊλανδέζικου νομίσματος, οι κερδοσκόποι της Ασίας, στρέψαν την προσοχή τους από τη Ν. Κορέα στο μαλαισιανό χρηματιστήριο. Έτσι το άμεσο ύψος του δείκτη από κάτω από 8% εκτοξεύθηκε στο 40%. Αυτό οδήγησε σε καθοδική πορεία των τιμών και σε ξεπούλημα στο χρηματιστήριο και τις άλλες οικονομικές αγορές κάνοντας το KLSE να έχει απώλειες πάνω από 50% αφού ο δείκτης έπεσε κάτω από τις 600 μονάδες και η τιμή του δολαρίου από, κάτω από 2,50, να ανέβει σε μόλις κάτω από 3,80.

Το 1998 επιδιώχθηκε να γίνει ο πρώτος διακανονισμός των επενδύσεων, μετά από πολλά χρόνια για την εξομάλυνση της κατάστασης, η οποία είχε πάρει επικίνδυνη τροπή. Συγκεκριμένα ο τομέας των κατασκευών συνεισέφερε το 23,5%, ο παραγωγικός τομέας μειώθηκε στο 9% και ο τομέας

της γεωργίας το 5,9%. Το ακαθάριστο προϊόν της χώρας ωθήθηκε στο 6,2%. Παρ' όλες τις προσπάθειες όμως το KLSE έπεσε κάτω από τις 270 μονάδες, κάτι που διέταζε την ανάγκη για πιο δραστικά μέτρα, ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση.

Το κυρίως μέτρο που λήφθηκε ήταν η μετατροπή του χρηματιστηριακού όγκου από αντικείμενο ελεύθερης ροής συναλλαγών σε πάγια συναλλακτική κλίμακα. Η αρχική τιμή ως προς το δολάριο ορίστηκε η τότε τιμή 3,8. Οι διαχειριστές του κεφαλαίου της χώρας όμως αντιπάχθηκαν σε αυτό το μέτρο, δίνοντας την ευκαιρία σε πολλές νέες υπηρεσίες να αναπτυχθούν. Μία από αυτές η Corporate Debt Restructuring Committee είχε να κάνει με την έκδοση επιχειρηματικών δανείων.

Όσες όμως προσπάθειες και να έγιναν, τα τιμολογιακά πλεονεκτήματα προ της κρίσης, δεν επανακτήθηκαν. Το 2005 ουσιαστικά παύουν να ισχύουν τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσεως, αλλά η ροή των συναλλαγών δεν επέστρεψε σε ελεύθερη ροή, αλλά σε κατευθυνόμενη, όπως το δολάριο τη Σιγκαπούρης.

2.2.7. Ινδονησία

Τον Ιούνιο του 1997 η Ινδονησία έδειχνε να απέχει από την οικονομική κρίση, που την ίδια περίοδο κατάστρεφε την Ταϊλάνδη. Μάλιστα παρουσίαζε χαμηλό προϋπολογισμό και εμπορικό πλεόνασμα ύψους 900 εκατομμυρίων δολαρίων, μεγάλο εξαγωγικό αποθεματικό, πάνω από 20 δισεκατομμύρια και καλό τραπεζικό τομέα.

Όλα κυλούσαν ομαλά, τι θα μπορούσε άραγε να χαλούσε την εκπληκτική αυτή οικονομική λειτουργία; Και όμως σε όλο αυτό, το πραγματικά καλοφτιαγμένο οικονομικό πλάνο υπάρχει ένα σημαντικό μελανό σημείο. Ένας μεγάλος αριθμός Ινδονησιακών εταιριών δανείζονταν σε αμερικανικά δολάρια. Η πολιτική αυτή φαίνονταν πολύ ορθή αφού το νόμισμα της Ινδονησίας το ρούπια είχε μία αξιολάβαστη δύναμη που το έκανε αντάξιο του δολαρίου, οπότε οποιοδήποτε σχεδόν δάνειο γινότανε σχεδόν με Ινδονησιακή πολιτική.

Τον Ιούλιο όμως και ειδικότερα μετά τη βύθιση του ταϊλανδέζικου νομίσματος, η νομισματικές αρχές της Ινδονησίας μεγάλωσαν το εύρος του νομίσματος από 8% σε 12%. Αυτή η κίνηση έκανε το νόμισμα στόχο

σοβαρότατων οικονομικών κρούσεων, μέσα στον Αύγουστο. Στις 14 Αυγούστου του 1997, η διαχείριση της συναλλακτικής οργάνωσης, αντικαταστάθηκε από κλίμακα ελεύθερης ροής. Το νόμισμα συνέχιζε όμως τον κατήφορό του. Η IMF προσπάθησε να σώσει την κατάσταση δίνοντας ένα οικονομικό πακέτο σωτηρίας, ύψους 23 δισεκατομμυρίων δολαρίων, αλλά η πτώση συνέχισε αφού, τα χρέη των εταιριών οδήγησαν σε μαζικές πωλήσεις του νομίσματος, με αντάλλαγμα δολάρια, υπονομεύοντας οι ίδιοι το νόμισμά τους και την οικονομία τους. Το ρούπια και το χρηματιστήριο της Τζακάρτα πιάσανε το χαμηλότερο σημείο της οικονομίας τους.

Τα καταστροφικά αποτελέσματα των κινήσεων αυτών, δεν εμφανίστηκαν άμεσα στο καλοκαίρι του 1997, αλλά το Νοέμβριο του ίδιου έτους, μέσα από τους ισολογισμούς των εταιριών που με τόση άνεση και τόσο αλόγιστα, είχαν υπονομεύσει το ίδιο τους το νόμισμα. Όταν όμως αντίκρισαν την αλήθεια που τόσο καιρό απέφευγαν, ήταν πλέον αργά. Το νόμισμα είχε υποτιμηθεί και οι τόκοι των δανείων, συνακόλουθα, είχαν διπλασιαστεί. Πάντα όμως σε δολάρια.

Η άνοδος του πληθωρισμού το 1998, προκάλεσε το θάνατο πάνω από 500 ανθρώπων στη Jakarta. Το Φεβρουάριο του ίδιου έτους ο πρόεδρος της χώρας Suharto απέσυρε τον διοικητή της Τράπεζας της Ινδονησίας, αλλά τη θέση του δεν μπόρεσε να την κρατήσει. Στα μέσα του 1998 ανέλαβε την προεδρία ο B. J. Habibie.

Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι η συναλλακτική αξία του ενός δολαρίου πριν την κρίση ήταν ίση με 2.000 ρούπια, ενώ μετά την κρίση έφθασε πάνω από τα 18.000 ρούπια. Η Ινδονησία υπέστη απώλεια του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, ύψους 13,5% εκείνη τη χρονιά μόνο.

2.2.8. Σιγκαπούρη

Η οικονομία της Σιγκαπούρης, βούλιαξε στο φαινόμενο μιας μικρής «κατάθλιψης», το 1997, λόγω της μόλυνσης που επικρατούσε στην περιοχή. Η μικρή διάρκεια της όμως και οι ελαφριές επιπτώσεις που είχε, οφείλονται στην άμεση επέμβαση της κυβέρνησης. Για παράδειγμα οι νομισματικές αρχές της Σιγκαπούρης επέτρεψαν την υποτίμηση του δολαρίου της Σιγκαπούρης κατά 20%, ώστε να κοντρολάρουν και να οδηγήσουν την οικονομία σε ασφαλή επίπεδα. Ακόμα η κυβέρνηση προχώρησε σε διάφορα μέτρα

αντιμετώπισης, με κυριότερο της περικοπές στο εργατικό κόστος, χωρίς όμως αυτό να έχει αντίκτυπο στο εισόδημα, και στις τοπικές απαιτήσεις. Αντίθετα με το Χονγκ Κονγκ, χωρίς να γίνει καμία παρέμβαση, επιτράπηκε στο δείκτη Straits Times να πέσει κατά 60%.

Μέσα σε λιγότερο από ένα χρόνο η οικονομία της Σιγκαπούρης συνήλθε και συνέχισε την ανοδική της πορεία. Είναι βέβαια περιττό να αναφέρουμε ότι η οικονομία της Σιγκαπούρης παρ' όλη την καταϊγιστική πτώση, είχε τις πιο ελαφριές επιπτώσεις από τα υπόλοιπα κράτη.

2.2.9. Κουμμουνιστική Δημοκρατία της Κίνας

Το Κινεζικό νόμισμα, RMB, αντιστοιχούσε με 8,3 RMB ανά δολάριο το 1994. Το 1998 δέχτηκε πολλές πιέσεις για να υποτιμηθεί, αφού με την οικονομική πτώση των υπολοίπων κρατών της ανατολικής Ασίας, το εξαγωγικό εμπόριο είχε περάσει αποκλειστικά στα χέρια της. Οι κερδοσκόποι που παραμόνευαν όμως, όπως και τα υπόλοιπα κράτη σε συνδυασμό με τις Η.Π.Α. αντιλήφθηκαν ότι κάτι τέτοιο δεν τους σύμφερε με κανένα τρόπο, αφού θα μετέτρεπε την Κίνα σε υπερδύναμη του εμπορίου και σε συνδυασμό με τον υπερπληθυσμό θα γινόταν ασταμάτητη. Δυστυχώς όμως για αυτούς η Κίνα συνέχισε απτόητη ενάντια σε όλα τα εμπόδια, καταφέροντας μάλιστα το 2005 να αυξηθεί κατά 2,3% έναντι του δολαρίου. Σε αυτό βοήθησε πολύ κυρίως η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008, οι οποίοι άνοιξαν ακόμα περισσότερο τις πύλες του εμπορίου για την Κίνα στην παγκόσμια αγορά, αλλά και η εμφάνιση του ευρώ το οποίο είχε πλέον αποδυναμώσει το δολάριο και συνεχίζει να το αποδυναμώνει.

2.2.10. Το Σύνδρομο της Κίνας

Τους ασκούς του Αιόλου στις αγορές μετοχών ανά τον πλανήτη άνοιξαν χθες οι κινήσεις σε θεσμικό και χρηματιστηριακό επίπεδο οι οποίες καταγράφηκαν στην αγορά της Κίνας οδηγώντας τον τοπικό δείκτη σε ημερήσια πτώση της τάξης του 9,3%.

Το χρηματιστήριο της Κίνας το οποίο κινήθηκε πρόσφατα στα υψηλότερα επίπεδα της δεκαετίας, βρέθηκε χθες σε «ελεύθερη πτώση» όταν οι αρχές της χώρας με τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης, ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να δημιουργήσουν ειδική επιτροπή για την πάταξη των

παράνομων χρηματιστηριακών δραστηριοτήτων. Η πτώση εξαπλώθηκε γρήγορα σε όλα τα ασιατικά χρηματιστήρια καθώς το μίνι κραχ των κινεζικών μετοχών προκάλεσε αλυσιδωτές πτωτικές αντιδράσεις στα διεθνή χρηματιστήρια πλήττοντας τις κεφαλαιαγορές της Ασίας, των ΗΠΑ της Ευρώπης ενώ απέφερε πλήγμα και σε νομίσματα αναδυόμενων οικονομιών.

Η παρέμβαση του Πεκίνου για την πάταξη των παράνομων επενδύσεων έκοψε την όρεξη των επενδυτών για τοποθετήσεις σε στοιχεία ενεργητικού υψηλού ρίσκου, οι οποίες το προηγούμενο διάστημα είχαν οδηγήσει τους κινεζικούς δείκτες σε επίπεδα ρεκόρ. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι ο «κίτρινος πυρετός» εξαπλώθηκε γρήγορα σε όλα τα χρηματιστήρια όταν τα αποθαρρυντικά στοιχεία για την αμερικάνικη οικονομία ενίσχυσαν τις διαθέσεις για μαζικές ρευστοποιήσεις μετοχών. Το Χρηματιστήριο Αθηνών επηρεάστηκε εξίσου έντονα σημειώνοντας τη μεγαλύτερη ποσοστιαία πτώση από τα μέσα του 2001 και μάλιστα με ρεκόρ συναλλαγών 12μήνου

Ο χρηματιστηριακός δείκτης του Χρηματιστηρίου της Σαγκάης, Shenzhen 300 κατέρρευσε με απώλειες 9,3%, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη ημερήσια πτώση σε μια δεκαετία και το υψηλότερο ποσοστό απωλειών από τον Απρίλιο 2005 καθώς η κυβέρνηση της χώρας ετοιμάζεται να λάβει μέτρα για να βάλει φρένο στις παράνομες επενδύσεις που πέρυσι έδωσαν στην κινεζική κεφαλαιαγορά κέρδη πάνω από 100%. Υπενθυμίζεται ότι ο δείκτης κατέγραψε κέρδη 13% στις τελευταίες έξι συνεδριάσεις ενώ διέσπασε για πρώτη φορά το ψυχολογικό όριο των 3.000 μονάδων την περασμένη Δευτέρα. Η αγορά δέχθηκε πλήγμα από διάφορες αρνητικές φήμες στις χθεσινές συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων και αναφορών ότι οι ρυθμιστικές αρχές θα λάβουν αυστηρά μέτρα για να «παγώσουν» την κερδοσκοπική δραστηριότητα.

Στο Χονγκ Κονγκ ο Hang Seng διαμορφώθηκε τελικά στις 20.114,95 μονάδες, μειωμένος κατά 1,92%. Επίσης στο Χρηματιστήριο του Τόκιο ο δείκτης Nikkei [N225] 225, έκλεισε με απώλειες της τάξης του 0,52%, στις 18.119,92 μονάδες. Ο Topix υποχώρησε 0,31%, στις 1.811,33 μονάδες. Στην Ταϊβάν ο Taiex κατέγραψε οριακά κέρδη, κατά 0,02%, στις 7.901,96 μονάδες. Ο δείκτης της ευρύτερης περιοχής Morgan Stanley Capital International Asia-

Pacific υποχώρησε στις 147,73 μονάδες, μειωμένος κατά 0,5%, ενώ την περασμένη Δευτέρα είχε καταρρίψει ρεκόρ στις 148,51 μονάδες

Με το μίνι κραχ στην Κίνα εξανεμίσθηκαν περίπου 140 δισ. δολάρια από τις αγορές οι οποίες είχαν διπλασιάσει την αξία τους το προηγούμενο έτος. Ορισμένοι ξένοι αναλυτές εκτιμούν ότι η χθεσινή διόρθωση ήταν αναμενόμενη και θα πρέπει να θεωρηθεί ως μια αφορμή για εξορθολογισμό των υπερκτιμημένων αξιών αλλά και ως ευκαιρία για να εισέλθουν στην αγορά εκείνοι που δεν είχαν προλάβει.

2.3. Τόκιο- Η τεχνολογία στο χρηματιστήριο και η κρίση του δείκτη Nikkei το 2006

Το 1997 η Ιαπωνία και συγκεκριμένα το χρηματιστήριο του Τόκιο, μπορεί να μην κινδύνεψε από την κρίση των υπολοίπων χωρών, επηρεάστηκε όμως άμεσα από αυτή, επειδή το μέγεθος της οικονομίας της είναι το διπλάσιο από αυτό όλων των χωρών της Ασίας μαζί!

Την περίοδο εκείνη το γιεν έπεσε στο 147, καθώς άρχισαν οι μαζικές πωλήσεις, αλλά τότε η Ιαπωνία ήταν η χώρα με το μεγαλύτερο οικονομικό αποθεματικό, οπότε μπορούσε άνετα να αντισταθεί και να αντεπιτεθεί στην κρίση. Όμως το 40% του εξαγωγικού εμπορίου της Ιαπωνίας πηγαίνει στην Ασία και περισσότερο στις χώρες που επλήγησαν. Έτσι ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ της Ιαπωνίας, αναγκαστικά έπεσε δραματικά από 5% σε 1,6% και έπεσε ακόμα περισσότερο το 1998 αφού είχε να ανταγωνισθεί, όχι καλύτερους, αλλά φθηνότερους. Μάλιστα πολλές επιχειρήσεις χρεοκόπησαν και σε αντίθεση με την υποτίμηση που προχώρησε η Ν. Κορέα και τα σταθερά κέρδη της Κίνας, πολλοί στην Ιαπωνία διαμαρτύρονταν για ανταγωνιστική ανικανότητα.

Όμως το μέγεθος της ιαπωνικής οικονομίας μπορούσε να αντέξει την αδυναμία αυτή και να την υπερκεράσει.

Το 2005, όμως γινόμαστε μάρτυρες μίας περίεργης μινι- κρίσης στο χρηματιστήριο του Τόκιο. Όπως είναι γνωστό η Ιαπωνία είναι η πιο αυτοματοποιημένη χώρα στον κόσμο. Οπότε είναι απόλυτα φυσικό τα πάντα να λειτουργούν με υπολογιστικά- ρομποτικά μέσα. Την 1^η Νοεμβρίου, λοιπόν του 2005 οι συναλλαγές μπορούσαν να γίνουν μόνο για 90 λεπτά, αφού στην

εγκατάσταση ενός νέου λογισμικού μεταφορών, το σύστημα γέμισε με bugs τα οποία διέκοπταν κάθε συναλλαγή πέραν της μιάμισης ώρας. Η διακοπή αυτή του εμπορίου θεωρείται ως η χειρότερη στην ιστορία.

Ένα ακόμα δείγμα ότι πολλές φορές η τεχνολογία μπορεί να είναι καταστροφική είναι και το επόμενο παράδειγμα. Στις 8 Δεκεμβρίου του 2005 ένας υπάλληλος της Mizuho Securities Co, Ltd., πληκτρολόγησε κατά λάθος αντί να πουλήσει μία μετοχή αντί για 610.000 γιεν, 610.000 μετοχές για 1 γιεν! Η εταιρία δεν αντιλήφθηκε έγκαιρα το σφάλμα το σύστημα του χρηματιστηρίου κατόπιν μπλόκαρε οποιαδήποτε ενέργεια διακοπής της συναλλαγής με αποτέλεσμα να υπάρξουν ζημιές για την εταιρία, ύψους 347 εκατομμυρίων δολαρίων(!), που όμως έπρεπε να πληρωθεί. Η εταιρία κατάφυγε άμεσα σε ασφαλιστικά μέτρα αναζητώντας για παραλείψεις στη λειτουργία του χρηματιστηρίου στους παρακάτω τομείς:

- Στον έλεγχο λαθών
- Των δικλίδων ασφαλείας
- Αξιοπιστίας
- Υποκλοπής
- Εξέτασης του συστήματος
- Έλλειψης εμπιστοσύνης
- Χάσιμο κερδών.

Στις 11 Δεκεμβρίου το χρηματιστήριο του Τόκιο παραδέχτηκε ότι υπήρξε σφάλμα του συστήματος στην περίπτωση της Mizuho. Στις 21 Δεκεμβρίου ο Takuo Tsurushima διευθύνων σύμβουλος του χρηματιστηρίου και δύο κατώτεροί του παραιτήθηκαν για λογαριασμό της Mizuho.

Στις 17 Ιανουαρίου του 2006, ο δείκτης Nikkei 225, παρουσίασε πτώση 2,8%, τη γρηγορότερη μέσα σε εννέα μήνες. Το γεγονός αυτό οφείλεται στις υπερβολικές πωλήσεις που έγιναν από τους επενδυτές, μόλις αντιλήφθηκαν στην εισβολή παραχαρακτών- χακερ, μέσω του δικτύου του internet. Το χρηματιστήριο στις 18 του μήνα έκλεισε νωρίτερα του αναμενομένου αφού ο όγκος συναλλαγών ξεπέρασε το όριο, των 4,5 εκατομμυρίων, του συστήματος. Η ταραχή ονομάστηκε «livedoor shock». Όσον αφορά το πρόβλημα του ορίου αυτό λύθηκε αυξάνοντας το κατά 0,5 εκατομμύρια κομμάτια.

Tokyo Stock Exchange, Inc. 株式会社東京証券取引所	
	
Type	Privately-held K.K.
Founded	1949
Headquarters	Tokyo, Japan
Key people	Taizo Nishimuro (Chairman/CEO) Yasuo Tobiyama (MD/COO/CFO)
Industry	Securities exchange
Employees	718
Website	www.tse.or.jp

2.4. Σοβιετική Ένωση- Η πτώση μιας υπερδύναμης

Ανέκαθεν η Σοβιετική Ένωση είχε μία κυρίαρχη θέση στο παγκόσμιο στερέωμα. Από την εποχή των τσάρων ήταν γνωστή ως υπερδύναμη η οποία δύσκολα έβρισκε αντίλογο, πόσο μάλλον αντίπαλο. Η τόση δύναμη όμως είναι αξιοζήλευτη και επιθυμητή από πολλούς. Πώς χτυπάς όμως ένα κράτος το οποίο φαίνεται απροσπέλαστο από κάθε άποψη, τόσο γεωγραφικά (καταστροφή των Γερμανών στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), όσο και στρατιωτικά; Μα φυσικά χτυπώντας την οικονομία του.

Η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης ουσιαστικά ξεκινάει με την πτώση του τελευταίου τσάρου Ιβάν του Δ' γνωστού και ως Ιβάν του Τρομερού. Με την

πτώση της μοναρχίας, έχουμε την άνοδο του κουμμουνισμού με αρχηγό το Λένιν, οποίος κατακερματίζει την βασιλική περιουσία, αλλά επίσης αδειάζει και τα ταμεία του κράτους στην προσπάθεια ανάκαμψης του βιοτικού επιπέδου σύμφωνα με τις επιταγές του κουμμουνισμού. Στη συνέχεια ο Ιωσήφ Στάλιν προχωρεί σε ακρότητες για την επιβολή του κουμμουνισμού, με αποτέλεσμα την εξαγρίωση και αντίσταση πολλών περιοχών της Σ.Ε. και εμφάνιση των πρώτων προθέσεων ανεξαρτητοποίησης. Το πρώτο πραγματικό πλήγμα έρχεται όμως με το ξέσπασμα του ψυχρού πολέμου με τις Η.Π.Α. το 1955-1965, ενός πολέμου, ο οποίος μπορεί να μην ήταν τόσο αιματηρός, αλλά ήταν ο πρώτος αντικατασκοπικός της νεότερης ιστορίας, με αποτέλεσμα να αδυνατίσουν οικονομικά και οι δύο χώρες με την Σ.Ε. όμως περισσότερο αφού ξεκίνησε σιγά-σιγά να διαιρείται.

Στη δεκαετία πλέον του 1980, παύει να ισχύει ο όρος Σοβιετική Ένωση μιας και έχει διασπαστεί σε διάφορα κράτη (Ρωσία, Γιουγκοσλαβία, Λιθουανία κλπ.). Το 1986 έρχεται και το τραυματικό συμβάν για την Ευρώπη πρωτίστως και για τον κόσμο γενικότερα, της έκρηξης του Πυρηνικού Αντιδραστήρα στο Τσερνόμπιλ, ένα γεγονός που ανάγκασε τη Ρωσία σε μείωση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος μιας και χάθηκε μια πολύτιμη μονάδα παροχής ενέργειας, αλλά ωστόσο δημιουργήθηκε τέτοιο φαινόμενο ρύπανσης για το οποίο ευθύνονταν που έπρεπε να αναλάβει την πλήρη ευθύνη. Κυρίως οικονομική.

Με το τέλος της θητείας του Γκορμπατσόφ, παύει και τυπικά πλέον να υφίσταται η Σ.Ε. και σαν όρος. Την προεδρία αναλαμβάνει ο Ρώσος δημοκρατικός Μπορίς Γιέλτσιν, ο οποίος αναλαμβάνει ένα κράτος σε πλήρη αποσύνθεση. Ανοιχτά πολεμικά μέτωπα (Τσετσενία, Αφγανιστάν), καταρρακωμένη βιομηχανία και το κυριότερο άδεια ταμεία. Παρά τις πολλές προσπάθειες τα πράγματα δεν καλυτέρευαν και το ρούβλι άρχισε να δέχεται την μία υποτίμηση πίσω από την άλλη. Όσον αφορά το χρηματιστήριο, το τίποτα είναι η μόνη λέξη που του ταιριάζει μιας και στην ουσία δεν υπάρχει.

Το 1998 τη διακυβέρνηση της χώρας αναλαμβάνει ο Βλάντιμιρ Πούτιν. Ο Πούτιν ακολουθεί μία άλλη πολιτική, διαφορετική από αυτή του Γιέλτσιν. Πολλές φορές μάλιστα οι μέθοδοι που ακολουθεί δεν είναι και τόσο διάφανοι, όμως κατάφερε να κάνει τη Ρωσία να ξανασταθεί στα πόδια της. Πώς; Πολύ απλά διώχνοντας τα ξένα συμφέροντα από τις βασικές οικονομικές πηγές της

Ρωσίας, κλείνοντας συνεργασίες με επιφανείς Ρώσους επιχειρηματίες (πετρελαιοπαραγωγούς, κλπ) και τέλος αναλαμβάνοντας ο ίδιος την εξωτερική πολιτική και τις διάφορες διαπραγματεύσεις που αφορούν τη Ρωσία.

Μπορεί το ρωσικό κράτος να μην έχει ανανήψει πλήρως, το σίγουρο όμως είναι ότι κατάφερε να έρθει πάλι στο προσκήνιο και μάλιστα σε μία εποχή που άλλα κράτη περνάνε πολιτικές κρίσεις.

2.5. Οι πυραμίδες της Αλβανίας

Το φαινόμενο των οικονομικών πυραμίδων στην Αλβανία δεν αφορούσε βασικά τόσο το χρηματιστήριο της γειτονικής χώρας, όσο το τραπεζικό της σύστημα. Η άμεση όμως και κακή επίδραση που είχε, τόσο στο αλβανικό χρηματιστήριο, όσο και στα χρηματιστήρια των Βαλκανικών χωρών γενικότερα, προκάλεσε μία αλυσιδωτή αντίδραση στην οικονομία των κρατών αυτών, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής.

Στη δεκαετία του 1990, στην Αλβανία ανοίξανε πολλά καταστήματα τραπεζών που υπόσχονταν καλύτερα επιτόκια και καλύτερη ασφάλεια. Ακόμα υπόσχονταν καλύτερους όρους δανειοδότησης και συμφέροντες διακανονισμούς. Όλα αυτά είχαν αποτέλεσμα ο κόσμος να απομακρυνθεί από τις μέχρι τότε παραδοσιακές τράπεζες και να κινηθεί προς τις νέες, αφού αυτές προσέφεραν πλέον περισσότερα και πιο αποδοτικά. Ακόμα και ιδιώτες, επιχειρηματίες και διάφοροι επενδυτές από το εξωτερικό, έκαναν καταθέσεις ή παίρνανε δάνεια από τις τράπεζες αυτές καθώς θεωρούσαν ότι το σύστημά τους ήταν πιο λειτουργικό από αυτό των χωρών τους. Άλλωστε η Αλβανία ήταν μία χώρα με χαμηλό βιοτικό επίπεδο, άρα φθηνή αγορά και εύκολα προσπελάσιμη.

Στα τέλη όμως του 1990 το σύστημα αυτό των παρατραπεζών, κλείνει, παίρνοντας όλες τις καταθέσεις, βυθίζοντας πολύ κόσμο σε οικονομική εξαθλίωση, εντός των συνόρων, ενώ οδήγησε πολλούς σε μετανάστευση στην αναζήτηση μίας καλύτερης τύχης, αλλά και στην προσπάθεια ξεχρέωσης των οφειλών που δημιουργήθηκαν.

Ακόμα και σήμερα το κράτος της Αλβανίας δεν έχει συνέλθει από το πλήγμα αυτό ενώ το χρηματιστήριο της υπολειτουργεί, βασικά για να εξυπηρετεί τις ξένες επενδύσεις, οι οποίες βρήκαν το πρόσφορο και εξευτελιστικά φθηνό έδαφος να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους.

2.6. Ελλάδα. Η υποτίμηση, οι «φούσκες» και το ευρώ

Στην Ελλάδα το χρηματιστήριο δεν είναι μία άγνωστη έννοια. Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει στο προσκήνιο από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, όμως περισσότερη έμφαση δόθηκε από τα μέσα του 20^{ου}. Και πώς να γινότανε διαφορετικά αφού το κράτος προσπαθούσε να ανακάμψει από τη μακρά περίοδο της τουρκικής κατοχής και εν συνεχεία από το δυνατό πλήγμα της μικρασιατικής καταστροφής, η οποία είχε τεράστιες επιπτώσεις για την νεοσύστατη ελληνική οικονομία. Ύστερα οι βαλκανικοί πόλεμοι έφεραν το κράτος σε άσχημη κατάσταση με αποτέλεσμα οι δύο παγκόσμιοι, όχι τόσο ο πρώτος, όσο ο δεύτερος να μετατρέψουν το σκηνικό σε οικονομική εξαθλίωση. Είναι φανερό λοιπόν ότι οποιοδήποτε είδος οικονομίας και οικονομικών κινήσεων, όπως αυτή του χρηματιστηρίου, δεν είχε καμία ελπίδα να ευδοκιμήσει κάτω από τόσες και τόσο μεγάλες αντίξοες συνθήκες. Ακόμα και πιο μετά το 1967 έως το 1975 την μαύρη εφταετία της δικτατορίας, η ελληνική οικονομία δέχθηκε άλλο ένα σημαντικό πλήγμα το οποίο ταρακούνησε την προσπάθεια σταθεροποίησης του κράτους τόσο κοινωνικά, όσο και πολιτικά. Ας δούμε τα πράγματα λίγο πιο αναλυτικά στις επόμενες παραγράφους.

2.6.1. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Το κτίριο του Παλαιού Χρηματιστηρίου, κατασκευάστηκε το 1881 και αποτέλεσε στέγη του χρηματιστηρίου από το 1891 έως το 1934. Είναι ένα

σπάνιο αθηναϊκό μνημείο, όχι μόνο για την καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική του μοναδικότητα, αλλά και για τη σημασία του ως τεκμήριο της οικονομικής αναγέννησης της Ελλάδας, κατά την εποχή του Τρικούπη. Αυτή ήταν η περίοδος των μεγάλων πολέμων και των συνακόλουθων εθνικών και οικονομικών ανακατατάξεων. Σε αυτό το πλαίσιο το Χρηματιστήριο Αθηνών χρειάστηκε να αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες και παράλληλα να δοκιμάσει τις αντοχές του.

Πιο συγκεκριμένα, με την άνοδο του Θεόδωρου Δεληγιάννη στην κυβέρνηση το 1890, επικράτησε δυσφορία και απαισιοδοξία στους οικονομικούς κύκλους του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού, οι οποίοι ήταν σταθερά υπέρ του Χαρίλαου Τρικούπη. Στο χρηματιστήριο οι τιμές δεν φάνηκαν να επηρεάζονται σημαντικά. Όμως, η εμφανής προτίμηση των οικονομικών κύκλων του εξωτερικού στο πρόσωπο του Χ. Τρικούπη έγινε αντιληπτή το καλοκαίρι του 1891. Όταν η κυβέρνηση του Θ. Δεληγιάννη αναζήτησε πόρους για την εξόφληση του χειμερινού δανείου, εκδηλώθηκε πανικός στην αγορά. Παρατηρήθηκε πτώση των χρεογράφων και αύξηση της τιμής του συναλλάγματος. Ο κυβερνητικός Τύπος της εποχής επιχείρησε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι δεν υπήρχε οικονομική κρίση αλλά απλές οικονομικές δυσχέρειες, λόγω των διαφόρων κερδοσκοπών, οι οποίοι προέβησαν σε αγορές πιστωτικών αξιών σε παράλογες τιμές. Με την επιστροφή του Χαρίλαου Τρικούπη στην εξουσία στα μμέσα του 1892, επικράτησε η ελπίδα ότι η χρεοκοπία θα αποτραπεί. Αυτή η πίστη εγχώριων και ξένων κεφαλαιούχων αντικατοπτριζόταν στην άνοδο των ελληνικών αξιών στα χρηματιστηριακά δελτία. Αυτό όμως δεν κράτησε πολύ. Οι πτωτικές τάσεις επανεμφανισθήκαν. Οι εφημερίδες άρχισαν να γράφουν για κρίση στο χρηματιστήριο και προέβλεπαν ότι θα ενταθεί εξαιτίας του οικονομικού αδιεξόδου της χώρας. Η κορύφωση της πτώσης ήρθε στις αρχές Δεκεμβρίου 1892, όταν ο Χαρίλαος Τρικούπης, από το βήμα της Βουλής, αναγνώρισε την αδυναμία του κράτους για την εκπλήρωση των δανειακών του υποχρεώσεων. Στη διάρκεια της φάσης που ακολούθησε, οι τιμές στο χρηματιστήριο απεικόνιζαν την ταραγμένη εικόνα των πολιτικών και οικονομικών περιπετειών. Μετά την παραίτηση του Χαρίλαου Τρικούπη (1893), συνεχίστηκε η πτώση των τιμών. Τα αποτελέσματα της πτώχευσης είχαν οδυνηρό αντίκτυπο στους συναλλασσόμενους με το χρηματιστήριο.

Πέραν από τους ιδιώτες ομολογιούχους, ζημιές υπέστησαν και όλοι οι κατέχοντες ομολογίες εξωτερικών δανείων, οι ευαγείς οίκοι, τα εξωτερικά ιδρύματα, οι μμονές και οι ομογενείς της διασποράς. Όπως χαρακτηριστικά έγραψε ο Τύπος της εποχής, η χρεοκοπία εμφανίσθηκε ως «ποιινή επί του πατριωτισμού».

Στη βελτίωση της ψυχολογίας του ελληνικού λαού από την πτώχευση του 1893, συντέλεσε η επιτυχής τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896. Το 1898 χαρακτηρίσθηκε από τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα, που οφειλόταν στο διακανονισμό του εθνικού χρέους. Το κλίμα εμπιστοσύνης μεταφράσθηκε σε άνοδο των συναλλαγών στο χρηματιστήριο και στην έναρξη ενός σημαντικού ανοδικού κύκλου. Οι τιμές, δε, των μετοχών ξεπέρασαν τα επίπεδα τα οποία είχαν πριν τον πόλεμο του 1897. Η ανοδική αυτή πορεία ανεκόπη εξ. αιτίας του αφρικανικού πολέμου, ο οποίος- αν και ήταν ένα γεωγραφικά απομονωμένο γεγονός- επέδρασε στην πορεία των χρηματιστηριακών πραγμάτων.

Στις αρχές του 1902, στο χρηματιστήριο των Αθηνών διαπραγματεύονταν οι τίτλοι 21 εταιρειών και δανείων, ενώ, μΓέτα την πτώση των προηγούμενων ετών, οι τιμές έδειχναν κάποιες ασθενείς τάσεις σταθεροποίησης. Φαινόμενα κρίσης παρατηρούνταν σε όλες τις ισχυρές οικονομίες, όπως στην Αγγλία και στη Γαλλία, λόγω πολέμου, και στη Γερμανία λόγω της βιομηχανικής υπερπαραγωγής που δεν μπορούσε να απορροφηθεί. Στον ελληνικό χώρο, η επιφυλακτικότητα του επενδυτικού κοινού οφειλόταν τόσο σε εξωτερικά θέματα όσο και στα γεγονότα που διαδραματιζόταν στη Μακεδονία. Ο απόηχος του ατυχούς πολέμου του 1897, οι απειλές της Τουρκίας για επέμβαση στη Μακεδονία, οι περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες του ελληνικού κράτους να χρηματοδοτήσει πολεμικές επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με την μμερική επιστράτευση που προκηρύχθηκε, οδήγησαν, όπως ήταν επόμενο, την αγορά σε κρίση πανικού. Το επόμενο, όμως, έτος στο Χρηματιστήριο Αθηνών επικράτησε μια ασυνήθιστα ανοδική πορεία, η οποία εκτιμάται ότι οφειλόταν στο γεγονός ότι δύο ελληνικές αξίες (οι μετοχές των Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας και η Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία) άρχισαν να διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο του Παρισιού. Επιπλέον, ο Τύπος της εποχής «εξυμνούσε» τις εξελίξεις στην ανερχομένη ελληνική βιομηχανία.

Όμως, οι ανοδικές τάσεις διακόπηκαν στις αρχές του 1905 όταν η υπερβολική άνοδος των τραπεζικών επιτοκίων και οι φήμες για έκδοση νέου χαρτονομίσματος προκάλεσαν αστάθεια στο εμπόριο και στη βιομηχανία. Η κατάσταση επιδεινώθηκε κατά πολύ το 1907, όταν η κρίση στην αγορά, που ξεκίνησε από την Αμερική, προκάλεσε εκποιήσεις πολλών αξιών, κυρίως από κατόχους ελληνικών μετοχών στην Αίγυπτο και το Παρίσι, με αποτέλεσμα τη μετάδοση των πτωτικών τάσεων και στην αγορά της Αθήνας. Η ύφεση συνεχίστηκε και το 1908, ενώ η ανάκαμψη των πρώτων μηνών του 1909 αποδείχθηκε προσωρινή, λόγω του στρατιωτικού κινήματος στο Γουδί που οδήγησε στην πτώση της κυβέρνησης. Η κρίση ξεπεράστηκε το 1910, λόγω των προσπαθειών της νέας κυβέρνησης για ανασυγκρότηση των οικονομικών του κράτους και λόγω των διεθνών θετικών συγκυριών. Κατά την περίοδο εκείνη, διανεμηθήκαν υψηλά μερίσματα από αρκετές εταιρείες και δημιουργήθηκαν ελπίδες για περαιτέρω ανάκαμψη, η οποία διατηρήθηκε και κατά το 1911. Ο Βαλκανικός Πόλεμος του 1912 αναστάτωσε τη χρηματιστηριακή αγορά και οδήγησε στη διακοπή των εργασιών του χρηματιστηρίου καθ' όλη τη διάρκεια της πρώτης φάσης των βαλκανικών πολέμων, δηλαδή από 17/9 έως 14/11/1912.

Την επαναλειτουργία του χρηματιστηρίου ακολούθησε μια περίοδος νευρικότητας, λόγω των υφισταμένων εντάσεων των διακρατικών σχέσεων, που βέβαια επιδρούσαν και στις χρηματιστηριακές εξελίξεις. Η κατάσταση επιδεινώθηκε με την κήρυξη του πολέμου μεταξύ Αυστρίας και Σερβίας και κατέληξε σε πολύμηνο κλείσιμο των χρηματιστηρίων του Παρισιού, της Βιέννης και της Αθήνας. Οι συναλλαγές μεταφέρθηκαν ανεπίσημα σε χώρους εκτός χρηματιστηρίου, ενώ οι τιμές που διαμορφώνονταν, δημοσιεύονταν στο έγκριτο εβδομαδιαίο οικονομικό περιοδικό «ΠΛΟΥΤΟΣ». Όταν το χρηματιστήριο επανέλαβε τις εργασίες του στις 28/12/1914 σημειώθηκε αυξημένη συναλλακτική κίνηση, με τα αντίστοιχα προβλήματα εκκαθάρισης των συναλλαγών. Ακολούθησε μια περίοδος απραξίας, την οποία διαδέχθηκε μια χρονιά υγιούς χρηματιστηριακής ανάπτυξης (1916). Λόγω των χαμηλών επιτοκίων καταθέσεων, τα υπάρχοντα κεφάλαια κατευθύνθηκαν προς το χρηματιστήριο και επενδύθηκαν κυρίως σε μετοχές ναυτιλιακών επιχειρήσεων, ενώ τα μερίσματα που δόθηκαν από τις περισσότερες εταιρείες ήταν αρκετά ενισχυμένα. Παράλληλα, άρχισε να παρατηρείται μια σταδιακή

αύξηση του κοινού που ασχολείτο με την επένδυση στο χρηματιστήριο. Το κτίριο, δε, του χρηματιστηρίου κατακλυζόταν από πολύ κόσμο ο οποίος συχνά κάλυπτε τα πεζοδρόμια της οδού Πεσμαζόγλου. Αξιοσημείωτη υπήρξε η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών, οι οποίες είχαν αρχίσει να κάνουν συναλλαγές το 1873 με τα «Λαυρεωτικά». Η αγορά γενικά χαρακτηρίστηκε από κερδοσκοπικές τάσεις, οι οποίες δεν ανακόπηκαν ούτε με το διάταγμα που απαγόρευε τις προθεσμιακές συναλλαγές και όριζε ότι οι πράξεις έπρεπε να εξοφλούνται τοις μετρητοίς μέχρι την επόμενη μέρα. Την ξέφρενη πορεία της αγοράς ακολούθησε μια ραγδαία πτώση με πολλές αλυσιδωτές αντιδράσεις. Η αγορά δεν αναθερμάνθηκε παρά μόνο με την ευνοϊκή για την Ελλάδα Συνθήκη των Σεβρών (1920), οπότε και το ενδιαφέρον για μετοχές και δάνεια αυξήθηκε σημαντικά. Ακολούθησε και πάλι μια ξέφρενη πορεία ανόδου, η οποία δεν υπέστη «διόρθωση» ούτε από τα αρνητικά νέα από το μέτωπο της Μικράς Ασίας ούτε από το αποκορύφωμα του δράματος του ελληνισμού κατά την εκκένωση της Σμύρνης και την πυρπόλησή της. Η έντονη ανοδική κίνηση συνεχίστηκε και το πρώτο τρίμηνο του 1923 αλλά ανεκόπη στη συνέχεια όταν οι τιμές συναλλάγματος κατέρρευσαν, συμπαρασύροντας και τις τιμές των αξιών, γεγονός που οδήγησε το χρηματιστήριο σε μια από τις χειρότερες κρίσεις της ιστορίας του. Η υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης στις 24/7/1923 τερμάτισε μια μακρόχρονη περίοδο εθνικών αγώνων, κατακτήσεων αλλά και περιπετειών. Παρά, όμως, την ασθενή οικονομία, την υπερχρέωση του Δημοσίου, τη νομισματική αστάθεια και τη διατάραξη των εξωτερικών συναλλαγών, η παράλληλη αύξηση του πληθυσμού προκάλεσε αύξηση της κατανάλωσης αγαθών και ειδών πρώτης ανάγκης, γεγονός το οποίο, σε συνδυασμό με την αύξηση προσφοράς εργατικού δυναμικού, κατέληξε σε αύξηση των βιομηχανικών επενδύσεων και, κατ. επέκταση, σε επιτάχυνση των ρυθμών εκβιομηχάνισης.

Τις θετικές συγκυρίες της περιόδου 1923-1927 ενίσχυσαν τόσο η ευνοϊκή πιστωτική πολιτική του τραπεζικού συστήματος όσο και η αυξημένη οικοδομική δραστηριότητα στις μεγάλες πόλεις, η οποία, με τη σειρά της, είχε πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα σε πολλούς τομείς της οικονομίας. Έτσι, η περίοδος όπου το χρηματιστήριο στεγάσθηκε στο κτίριο της οδού Πεσμαζόγλου έκλεισε θετικά όσον αφορά στις συναλλαγές, αλλά και

γενικότερα. Ουσιαστικά, το κτίριο χρησιμοποιήθηκε ως χρηματιστήριο για σχετικά μικρό χρονικό διάστημα. Μετά το 1934, με τη μεταφορά του χρηματιστηρίου στην οδό Σοφοκλέους 10, το κτίριο περιήλθε σε μια σειρά άλλων χρήσεων ασυμβάτων με το χαρακτήρα του, τον πλούσιο διάκοσμό του, τη μνημειακή ατμόσφαιρα και την καλλιτεχνική ποιότητα του χώρου. Σε αυτά ήλθε να προστεθεί η έλλειψη συντήρησης του κτιρίου και η σταδιακή προσκόλληση διαφόρων προκτισμάτων στους γειτονικούς ακάλυπτους χώρους.

Το 1932, το κτίριο, το οποίο τότε ανήκε στην Τράπεζα Κοσμοδοπούλου Α.Ε, αγοράστηκε από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Το 1977 το κτίριο του Παλαιού Χρηματιστηρίου περιήλθε στην κυριότητα του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Ο μνημειακός χαρακτήρας του νεοκλασικού αυτού κτιρίου πήρε νέες διαστάσεις και απαιτήσεις το 1995-97, μετά τις αποκαλύψεις του μοναδικής τέχνης γλυπτού διακόσμου όλων των εσωτερικών επιφανειών τοίχων και οροφής. Έτσι, σήμερα, σε εφαρμογή της μελέτης Στερέωσης, Επισκευής και Αποκατάστασης του Μνημείου, η οποία, μετά από απόφαση της Διοίκησης του χρηματιστηρίου, υπεβλήθη από το αρχιτεκτονικό γραφείο του Καθηγητή ΕΜΠ κ. Γιάννη Κίζη το 1997, το Χρηματιστήριο Αθηνών προέβη στην ανάδειξη του κτιρίου.

Στις 20 Νοεμβρίου 2001 υπεγράφη μεταξύ του Χρηματιστηρίου Αθηνών και της Γενικής Εταιρείας Κατασκευών, η σύμβαση Αποκατάστασης του Παλαιού Χρηματιστηρίου. Το έργο περατώθηκε τον Ιούνιο του 2003. Στόχος της αρχιτεκτονικής, αναστηλωτικής πρότασης ήταν η δόκιμη και σε μέγιστο βαθμό αποκατάσταση της αρχιτεκτονικής και καλλιτεχνικής φυσιογνωμίας του μνημειακού κτιρίου και η απόδοσή του σε σύγχρονη χρήση, με βιωσιμότητα και άρα εγγυημένη διατήρηση. Απαραίτητη ήταν η παράλληλη αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου και των προσβάσεων. Οι αναστηλωτικές εργασίες στο μνημείο περιελάμβαναν, εκτός των άλλων, την επισκευή της ιδιάζουσας ξύλινης στέγης, την ανακαίνιση των εξωτερικών επιχρισμάτων, την αποκάλυψη, συντήρηση και αποκατάσταση του εσωτερικού πλαστικού και ζωγραφικού διακόσμου, την ένταξη σύγχρονων ηλεκτρολογικών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων, τον ευπρεπισμό του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της στοάς προσπέλασης του μνημείου και των προκτισμάτων του. Κύριοι άξονες γύρω από τους οποίους κινήθηκε η

αποκατάσταση του μνημείου ήταν η ανάκτηση της αρχιτεκτονικής του αρτιότητας, η χρήση του αυθεντικού υλικού ή, όπου αυτό ήταν αδύνατον, πιστών αντιγράφων του, η διασφάλιση της στατικής επάρκειας και η ένταξη των σύγχρονων απαιτήσεων χρήσης του κτιρίου μέσω στοιχείων σημερινής αρχιτεκτονικής γραφής. Στην αποκατάσταση του συγκροτήματος των κτιρίων έγιναν σεβαστές όλες οι φάσεις της κατασκευής τους, αναδεικνύοντας, τελικά, ένα σύμπλεγμα από ενδιαφέρουσες αρχιτεκτονικές γραφές, όπως αυτό διαμορφώθηκε μέσα από την εξέλιξη του αστικού χώρου.

Τόσο η εξωτερική όσο και η εσωτερική διακόσμηση του κτιρίου είναι εντυπωσιακή και το κατατάσσουν στη γενικότερη κατηγορία του εκλεκτικισμού, με αρκετά αναγεννησιακά στοιχεία. Η αποκατάσταση και ανάδειξη του θεωρήθηκε επιτακτική, ως απόρροια μίας αριστουργηματικής, καλλιτεχνικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

2.6.2. Τεχνικά χαρακτηριστικά του Παλαιού Χρηματιστηρίου

Το Παλιό Χρηματιστήριο ήταν ο χώρος στο τέλος της στοάς στην οδό Πεσμαζόγλου 1. Στη δεξιά και αριστερή πλευρά της στοάς στεγάζονταν καταστήματα της εποχής, όπως κουρείο, το οποίο διατηρείται έως και σήμερα, και ένα καφενείο. Το συνολικό εμβαδόν της στοάς είναι 90 τ.μ., ενώ υπάρχει υπαίθριος χώρος συνολικού εμβαδού 130 τ.μ. Οι χώροι αυτοί της εισόδου προς την αίθουσα του Παλαιού Χρηματιστηρίου έχουν αποκατασταθεί, διατηρώντας τον ιστορικό τους χαρακτήρα.

Η αίθουσα του Παλαιού Χρηματιστηρίου είναι ένας χώρος καθαρού εμβαδού 250 τ.μ., ενώ το μικτό εμβαδόν της αίθουσας φτάνει τα 320 τ.μ. Η διαφορά αυτή προκύπτει λόγω του ιδιόμορφου τρόπου με τον οποίο κτίζονταν τα κτίρια την εποχή εκείνη. Το ύψος της αίθουσας ανέρχεται στα 13,5 μ. Το οποίο δημιουργεί έναν μεγαλοπρεπή χώρο συνολικού όγκου 3.300 κ.μ.

2.6.3. Η ιστορία του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (Χ.Α.Α.)

Πάνω από το ιστορικό καφενείο «Η Ωραία Ελλάς» στη διασταύρωση των οδών Ερμού και Αιόλου από το 1870 βρισκόταν η «Λέσχη των Εμπόρων Αθηνών» που χρησίμευε ως τόπος συναντήσεως των επαγγελματιών, αλλά συχνά και ως πρακτορείο ειδήσεων. Στο χώρο αυτό κάθε απόγευμα γινόταν διαπραγματεύσεις επί των ομολογιών των εθνικών δανείων που εκδίδονταν τότε. Σταδιακά και με τη διάδοση των μετοχικών τίτλων, δημιουργήθηκε η διάθεση για σημαντικότερες συναλλαγές. Με την πάροδο του χρόνου, η λέσχη πάνω από το καφενείο «Η Ωραία Ελλάς», από ψυχαγωγικό κέντρο ορισμένης επαγγελματικής τάξης μετατράπηκε σε «Μετοχοπρατήριο» σύμφωνα με τον Τρ. Ευαγγελίδη που της έδωσε αυτή την ονομασία. Και αυτό διότι οι συναλλαγές που εισήγαγαν οι πρώην «χαβιαροχανίτες» ομογενείς ήταν γνήσιες χρηματιστηριακές πράξεις, που είχαν αναπτυχθεί στα ήδη οργανωμένα Χρηματιστήρια άλλων χωρών. Έτσι άρχισε να λειτουργεί ένα «ανεπίσημο» Χρηματιστήριο στη πόλη της Αθήνας. Έμβλημά του ήταν ο Φτερωτός Ερμής, απ' όπου αργότερα εμπνεύσθηκε και το έμβλημα του το «επίσημο» Χρηματιστήριο.

Οι ανάγκες που πρέπει να καλύψει ένα Χρηματιστήριο λογικά προηγούνται της λειτουργίας του. Στη χώρα μας ωστόσο αυτή η αρχή καταστρατηγήθηκε. Όταν η Ερμούπολη της Σύρου μεσουρανούσε ως η ελληνική πόλη με την μεγαλύτερη αστική ανάπτυξη, ο οικονομικός τύπος της πόλης δεν παρέλειπε να επισημαίνει την έλλειψη Χρηματιστηρίου που η σύστασή του θα αποτελούσε τον πυρήνα για τον σχηματισμό ομοίων στη συνέχεια, στον Πειραιά, την Αθήνα και την Πάτρα. Καθώς η Ερμούπολη άρχισε να παρακμάζει η σκυτάλη της πρώτης εμπορικής πόλης πέρασε στον Πειραιά. Εκεί είχε ήδη αναγερθεί χρηματιστηριακό μέγαρο, πριν ακόμα ιδρυθεί επισήμως χρηματιστήριο. Συμπερασματικά αναφέρεται ότι το πρώτο ελληνικό Χρηματιστήριο, που ιδρύθηκε στον Πειραιά, ήταν μικτή αγορά εμπορευμάτων

και αξιών ταυτοχρόνως. Όμως, το συγκεκριμένο Χρηματιστήριο, ποτέ δεν μπόρεσε να αποκτήσει επαρκή κίνηση χρηματιστηριακών τίτλων.

Το αξιομνημόνευτο της ιδρύσεως του Πειραιϊκού Χρηματιστηρίου αφορά περισσότερο στην κατασκευή του κτιρίου και λιγότερο στη λειτουργία του. Την εποχή εκείνη, το Μάιο του 1873, τα μέλη της Λέσχης ονόμασαν τη Λέσχη τους **Χρηματιστήριο** και προχώρησαν ακόμη και στην εκλογή Προέδρου. Ως πρώτος Πρόεδρος, εκλέχθηκε ο Γεώργιος Ιγγλέσης. Στην αρχή, οι λίγες πράξεις που συνάπτονταν στη Λέσχη δεν ήταν αρκετές για να δημιουργήσουν χρηματιστηριακή ατμόσφαιρα. Στη συνέχεια όμως, όσο αυξανόταν ο κερδοσκοπικός παροξυσμός που είχε καταλάβει το πλήθος, κυρίως μετά από την ίδρυση της Εταιρίας τους Λαυρίου, γινόταν ολοένα και πυκνότερες οι συγκεντρώσεις στο καφενείο και στο χώρο μπροστά από αυτό. Η ατμόσφαιρα, όπως αναφέρθηκε, άρχισε να θερμαίνεται κατά το Μαΐου του 1873, όταν κυκλοφόρησαν 100,000 μετοχές της εταιρείας του Λαυρίου και αποτέλεσαν αποκλειστικό σχεδόν αντικείμενο αγοραπωλησιών στη Λέσχη, το καφενείο και τους δρόμους.

Ανά περιόδους το χρηματιστήριο κινούνταν ως εξής:

1. 1870-1873: Κύριο αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην «ανεπίσημη» χρηματιστηριακή αγορά της Αθήνας, ήταν οι ομολογίες των Εθνικών Δανείων. Διαπραγματεύονταν όμως και μετοχές της Εθνικής Τράπεζας και της Εταιρίας της Εθνικής Ατμοπλοΐας της Ελλάδας. Μετά το 1873, άρχισαν να διαπραγματεύονται οι μετοχές της «Ανωνύμου Εταιρίας των Μεταλλουργείων του Λαυρίου», των ασφαλιστικών εταιρειών «Φοίνιξ» και «Άγκυρα» και της «Ανωνύμου Εταιρίας Αεριοφωτος Αθηνών». Στη συνέχεια, με την έξαρση της «μεταλλομανίας» και την ίδρυση πολλών μεταλλευτικών εταιριών, σημειώνονται διαπραγματεύσεις των μεταλλευτικών εταιριών «Ελληνική Μεταλλευτική Εταιρία», «Ο Λαυρεωτικός Όλυμπος», «Νικίας», «Ο Περικλής» και «Η Κάρυστος».

2. 1873- 1876: Παρά το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία δεν ήταν τόσο αναπτυγμένη για να δικαιολογήσει τη λειτουργία και άλλων τραπεζών πέραν της Εθνικής Τράπεζας, κατά την περίοδο αυτή, εκτός από τη «μεταλλομανία», παρατηρείται και το φαινόμενο της «τραπεζομανίας» Αυτό εκδηλώνεται με την ίδρυση νέων τραπεζών, οι περισσότερες από τις οποίες δεν κατάφεραν να

επιβιώσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι παρακάτω τράπεζες ήταν οι πρώτες που οι μετοχές τους διαπραγματεύθηκαν στο Χρηματιστήριο Αθηνών:

A. Εθνική Τράπεζα Ιδρύθηκε το 1841, με αρχικό κεφάλαιο 5.000.000 δραχμών και άρχισε τις εργασίες της στις 22 Ιανουαρίου 1842. Η μετοχή της αποτελούσε την ασφαλέστερη επένδυση σε βαθμό ώστε τα ευαγή ιδρύματα μετέτρεπαν τα διαθέσιμά τους σε μετοχές της Εθνικής.

B. Ναυτική Τράπεζα ο «Αρχάγγελος» Ιδρύθηκε με Β.Δ. του 1870 και με αρχικό κεφάλαιο 4.000.000 φράγκα (20.000 μετοχές). Ξεκίνησε ως τράπεζα με ευοίωνες προοπτικές, αλλά περισσότερο λειτούργησε ως Ανώνυμη Ασφαλιστική Εταιρία.

Γ. Γενική Πιστωτική Τράπεζα Προήλθε από την, εντός τριών ημερών, αστραπιαία συνένωση δύο τραπεζών, που ίδρυσαν το 1872 αντίστοιχες ομάδες ομογενών. Το κεφάλαιο ανέρχονταν σε 14.00.000 δραχμές (56.000 μετοχές).

Δ. Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστewς

Το 1873, στην ακμή της «μεταλλομανίας» ιδρύεται η Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστewς, με πρωτοβουλία ομογενών και ντόπιων κεφαλαιούχων και με αρχικό κεφάλαιο 5.000.000 φράγκα (50.000 μετοχές). Η ίδρυση του ΧΑΑ, ύστερα από μακρόχρονη προεργασία, επίπονες ταλαντεύσεις και πολυκύμαντες διαδικασίες, υπήρξε σταθμός στην οικονομική ιστορία του έθνους. Ανταποκρίθηκε μαχητικά στην ανάγκη εκσυγχρονιστικών μεταρρυθμίσεων και στα πλαίσια της μεγάλης προσπάθειας για την οικονομική ανόρθωση του τόπου. Παράλληλα, από τη σύσταση του έως και σήμερα, προσαρμόστηκε με σχετική ευελιξία στα διεθνή πρότυπα και τις χρηματοοικονομικές αντιλήψεις των εποχών. Η ιστορία του Χ.Α.Α. αρχίζει στις 30 Σεπτεμβρίου 1876 όταν επί κυβέρνησης του Αλεξάνδρου Κουμουνδούρου, δόθηκε η κυβερνητική έγκριση για τη σύσταση του.

3. Πρόσφατη ιστορία: Το Χρηματιστήριο Αθηνών παίζει μεγάλο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας στο τελευταίο μισό του 20ου αιώνα. Γεγονότα τα οποία επηρέασαν ο Χρηματιστήριο είναι η ένταξη της Ελλάδας στην Νομισματική και Οικονομική Ενοποίηση (ONE) και το Χρηματιστηριακό κραχ του 1999 το οποίο σημάδεψε τις ζωές πολλών ελληνικών οικογενειών.

2.6.4. Το Χρηματιστηριακό Κράχ του 1999

Η ιστορία του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών σημαδεύτηκε από το κραχ τού 99 (ή γεγονότα του 99) στα οποία ενεπλάκη μεγάλο μέρος των Ελλήνων. Έχει εκτιμηθεί ότι περίπου εκατό δισεκατομμύρια ευρώ άλλαξαν χέρια μεγάλο μέρος από τα οποία έχασαν οι λεγόμενοι μικροεπενδυτές.

Το 1997 υπήρξε μία δύσκολη περίοδος για την ελληνική οικονομία. Η κυβερνητική οικονομική πολιτική, αναγκάστηκε να φθάσει σε σημείο να υποτιμήσει το νόμισμα της εποχής τη δραχμή. Αυτό ήταν αποτέλεσμα κακών χειρισμών, αλλά και επιρροής από την κατάσταση στην ανατολική Ασία, η οποία άφησε πίσω πολλές εμπορικές διαπραγματεύσεις, αλλά και συναλλαγές στο χρηματιστήριο. Επίσης η τραπεζική πολιτική να αυξήσει τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα, προκάλεσε μεν την έντονη δυσφορία στο κοινό, όμως τους ανάγκασε να περιοριστούν στην κατασπατάληση του χρήματος, δυσχεραίνοντας ωστόσο τη νομισματική πορεία.

Η κυβέρνηση, υπό την πρωθυπουργία του Κωνσταντίνου Σημίτη, στην προσπάθεια να τραβήξει την προσοχή από την τότε κατάσταση, αποφάσισε να μπει γερά στο χρηματιστήριο χρηματοδοτώντας το σε διάφορα επίπεδα ελπίζοντας να πιάσει το όριο των 8.000 μονάδων. Δυστυχώς όμως το επιθυμητό αυτό αποτέλεσμα δεν ήρθε ποτέ με αποτέλεσμα όλη αυτή η άνοδος, που βασιζόταν κυρίως στην κυβερνητική οικονομική στήριξη, να κατεδαφιστεί αποδुकνεύοντας ότι η όλη περίπτωση ήταν μία φούσκα ανάλογη με όλων των υπολοίπων κρατών, οδηγώντας πολλούς στην εξαθλίωση, ακόμη και στο θάνατο.

Η κατάσταση αυτή εκτός ότι κράτησε το χρηματιστήριο σε καθοδική πορεία για τουλάχιστον 6 με 7 μήνες, έφερε τη χώρα και σε δύσκολη θέση στην προσπάθειά της για ένταξη της στην ΟΝΕ και στη χρήση του ευρώ.

Η απότομη πτώση του Χρηματιστηρίου ακολούθησε την άνοδο των προηγούμενων ετών που κορυφώθηκε το 1999 και συνδέθηκε με την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και την προοπτική ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 2004. Ανάλογη πορεία ακολουθούσαν και τα χρηματιστήρια διεθνώς, λόγω της αισιοδοξίας περί νέας οικονομίας, δηλαδή μόνιμη και σημαντική άνοδος της παραγωγικότητας χάριν στις επαναστάσεις της πληροφορικής. Πρελούδιο της κρίσης θεωρείται η οικονομική κρίση στην Ασία που προκάλεσε το μίνι κραχ του 1997 (en:October 27, 1997 mini-crash).

Στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 99 πολλοί Έλληνες ασχολούνταν με το χρηματιστήριο: ακόμα και σε μικρά χωριά υπήρχαν ΕΛΔΕ (γραφεία αγοράς και πώλησης μετοχών), και πολλές μικρές εταιρίες εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο. Οι ενεργοί κωδικοί επενδυτών στο ΧΑΑ έφτασαν το 1,5 εκ περίπου, όταν οι Έλληνες εργαζόμενοι είναι περίπου 4,5 εκ. Με τον γενικό δείκτη να καταρρίπτει καθημερινά κάθε ρεκόρ πολλοί Έλληνες πίστεψαν ότι έλυσαν το οικονομικό πρόβλημα της ζωής τους. Η πτώση που ξεκίνησε στις 23 Σεπτεμβρίου συνεχίστηκε για αρκετά χρόνια εξανεμίζοντας την αξία των μετοχών. Πολλές από τις μετοχές που είχαν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο αποδείχτηκαν "φούσκες", δηλαδή άνευ αντικρίσματος μετοχές με εταιρείες χωρίς έργο αλλά μόνο σκοπό την ελκυστική εικόνα στο χρηματιστήριο.

2.6.5. Οι επιπτώσεις στους Έλληνες πολίτες και ευθύνες

Θεωρείται από πολλούς το μεγαλύτερο οικονομικοπολιτικό σκάνδαλο της μεταδικτατορικής Ελλάδας, καθώς αποτέλεσε την αφορμή για σημαντικού μεγέθους αναδιανομή πλούτου. Πιστεύεται ότι το χρηματιστήριο χειραγωγήθηκε αθέμιτα από διάφορους παράγοντες. Πολλοί επιρρίπτουν ευθύνες κυρίως στην τότε κυβέρνηση καθώς υπάρχουν καταγεγραμμένες δηλώσεις υψηλών στελεχών ότι οι ανοδικές τάσεις αντικατοπτρίζουν την κατάσταση της οικονομίας της εποχής. Επίσης, η δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης αποδείχτηκε εκ των υστέρων ότι κάλυψε ευθύνες, πράγμα που οδήγησε σε δεύτερο σκάνδαλο στο δικαστικό κύκλωμα.

Οι επιπτώσεις στην πραγματικά οικονομία όμως ήταν μάλλον μικρές. Και οι επιπτώσεις στους πολίτες υπερτιμηθήκαν από μέρος της πολιτικής και τον εντυπωσιοθηρικό τύπο. Για παράδειγμα αιτιάσεις ότι χάθηκαν δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ από την περιουσία του ελληνικού λαού υπόκεινται συνήθως σε δυο πλάνες:

α) μεγάλο μέρος του ΧΑΑ είναι σε χέρια ξένων επενδυτών (τον, Αύγουστο του 2006, σχεδόν 42%)

β) η άνοδος μιας μετοχής κατά 100% δεν σημαίνει πραγματικά κέρδη 100% για τους επενδυτές! Είναι μόνο χάρτινα κέρδη, αν όλοι οι επενδυτές προσπαθούσαν να ρευστοποιήσουν οι τιμές θα έπεφταν κατά πολύ. Έτσι η πτώση από τα ανώτατα επίπεδα του 1999 δεν σημαίνει ότι οι επενδυτές είχαν μεγάλα κέρδη και τα έχασαν, σημαίνει ότι ποτέ δεν μπόρεσαν να

ρευστοποιήσουν δυνάμει κέρδη. Πραγματικά χαμένοι επενδυτές, κατά το μέγεθος που παρουσίασαν οι εντυπωσιοθηρες, είναι μονό αυτοί που αγόρασαν στα υψηλότερα και πούλησαν στα χαμηλότερα σημεία, δηλαδή ένα πολύ μικρό ποσοστό των επενδυτών.

Η περίπτωση όμως του ελληνικού χρηματιστηρίου οφείλεται καθαρά στην άγνοια που είχαν οι Έλληνες επίδοξοι και ευκαιριακοί επενδυτές, στο πως παίζεται το χρηματιστήριο παίζοντας υπέρογκα ποσά σε λάθος επενδύσεις, με λάθος ή μεθοδευμένες συμβουλές- προτάσεις.

ΑΤΗΧΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Σ.Α.
Derivatives Market

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Κρίσεις του Χρηματιστηρίου και επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα

Όλες αυτές οι κρίσεις που παρουσιάστηκαν μέσα την πορεία του χρόνου, δεν περιορίστηκαν στα σύνορα της κάθε χώρας. Κάθε κρούσμα είχε δυστυχώς επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.1. Παγκοσμιότητα και Μεγάλη Κατάθλιψη

Αρχής γενομένης με το φαινόμενο της μεγάλης οικονομικής κατάθλιψης στην Αμερική, ο κόσμος αντιλαμβάνεται ότι είναι απόλυτα συνδεδεμένος

οικονομικά σε σημείο, απόλυτης εξάρτησης. Η καταθλιπτική οικονομία της Αμερικής σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα επηρέασε τον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη, καθώς η χώρα είχε αναγκαστεί να καταφύγει σε ακραία και ίσως λανθασμένα μέτρα αντιμετώπισης της κατάστασης. Η διακοπή του εξαγωγικού εμπορίου σε συνδυασμό με την παύση κάθε συναλλακτικής κίνησης, έφερε τον κόσμο μπροστά σε μία κατάσταση αβεβαιότητας και απορίας για το τι μέλλει γενέσθαι.

Βέβαια αυτό δε σημαίνει ότι όλες οι χώρες επηρεαστήκαν αρνητικά από την όλη κατάσταση. Η Ιαπωνία το 1929 μέχρι το 1933, παρουσίασε οικονομική αύξηση της τάξεως του 6%, κρατώντας τη βιομηχανία της μακριά από την αμερικανική οικονομία. Παρ' όλα αυτά δέχθηκε ένα μικρό ταρακούνημα το 1930, αλλά συνήλθε άμεσα, κατακερματίζοντας τις τιμές κατά περίπου 40%. Η περικοπή των τιμών έγινε, γιατί η Ιαπωνία δε βασιζόταν στη μισθωτή εργασία. Αποτέλεσμα αυτής της ιδιαιτερότητας ήταν οι άριστες σχέσεις κράτους και εργατικού δυναμικού. Μία ένδειξη αυτής της σχέσης, ήταν η αύξηση στο ετήσιο εισόδημα ύψους 30%, αλλά και υποτίμηση του γιεν κατά 50%, κάνοντας έτσι την Ιαπωνία κυρίαρχη δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο την ώρα που οι υπόλοιπες χώρες έπεφταν σε τέλμα.

Αντίθετα η Αυστραλία η οποία ήταν ακόμα, σε μία παράξενη θέση λόγω του αποικισμού, βασιζόταν κυρίως στις εξαγωγές, αρχικώς των γεωργικών προϊόντων και εν συνεχεία των βιομηχανικών. Για αυτό το λόγο υπέστη μεγάλη ζημιά καθώς εκείνη την περίοδο οι δύο αυτοί τομείς ήταν που επλήγησαν περισσότερο. Η αποτυχία αυτή έφερε μείωση στους μισθούς και αύξηση της ανεργίας κατά 29%. Μετά το 1932 η αύξηση του εμπορίου σε μαλλί και κρέας οδήγησε σταδιακά σε καλύτερη της κατάσταση.

Επίσης ο Καναδάς ήταν μία χώρα, η οποία δεν ένωσε απλά, αλλά δέχθηκε ένα ισχυρότατο χτύπημα από το οικονομικό αυτό φαινόμενο. Το γεγονός αυτό οφείλεται και στο ότι ο Καναδάς είναι η πλησιέστερη περιοχή στις Η.Π.Α.. Αυτό που ακριβώς έπαθε ήταν η οικονομία του να κατακυλησει σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό και στα ίδια επίπεδα με τις Η.Π.Α. και του πήρε πολύ περισσότερο να ανακάμψει. Ωστόσο στον Καναδά δεν παρατηρήθηκαν τραπεζικές αποτυχίες, αντίθετα με τις Η.Π.Α..

Η Ασία και κυρίως η Ανατολική πλευρά της βρέθηκε σε δύσκολη θέση, αφού ραγδαία κόπηκαν οι εμπορικές επαφές, με τη μεγαλύτερη αγορά που

συναλλάσσονταν μέχρι τότε, αλλά και την πιο άμεση, αφού η επικοινωνία με την Ευρώπη δεν ήταν τόσο εύκολη λόγω κυρίως πολιτικών θεμάτων.

Η Βρετανία, ήταν άλλη μία χώρα που δέχθηκε μεγάλη πίεση, γεγονός που οφείλεται στη δυνατή σύνδεση που είχε με την Αμερική και ιδιαίτερα με τις Η.Π.Α.. Άλλωστε μέχρι πριν ένα αιώνα η σχέση τους ήταν μητροπολιτική (το βόρειο τμήμα της αμερικανικής ηπείρου ήταν αποικίες των Βρετανών.). το πρόβλημα που συνάντησε η Βρετανία την εποχή εκείνη, δεν ήταν άλλο από την υποτίμηση του χρυσού, η οποία ανάγκασε την βρετανική οικονομική πολιτική να κάνει τις εξαγωγές της φθηνότερες. Συνακόλουθα οι Η.Π.Α. βρέθηκαν στην ίδια πορεία, προκαλώντας έτσι την πτώση στις οικονομικές σταθερές του χρυσού.

Όλα αυτά τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στις διάφορες περιοχές του κόσμου, δείχνουν σοβαρότατες επιπτώσεις, καμιά όμως δεν ανταγωνίζεται την εξής παρακάτω. Στη Γερμανία και ειδικότερα την εποχή της Δημοκρατίας της Γερμανίας του Weimar (Germany's Weimar Republic), μια εποχή ανασυγκρότησης για το γερμανικό έθνος, το οποίο προσπαθούσε να συνέλθει από τα δεινά που υπέστη από τα υπόλοιπα κράτη του κόσμου με το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, χτυπήθηκε σκληρά από το φαινόμενο της Κατάθλιψης. Πέραν από τις εξοντωτικές αποζημιώσεις που της είχαν επιβληθεί για την υπαιτιότητα του πολέμου και το κλείσιμο ενός μεγάλου μέρους της βιομηχανίας της κυρίως για την μη παραγωγή όπλων και διαφόρων προϊόντων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την έξαρση νέων πολεμικών προβλημάτων, η οικονομία έπεσε ακόμα περισσότερο κυρίως στις μεγαλουπόλεις, όπου η ανεργία σκαρφάλωσε στα ύψη, αναγκάζοντας το πολιτικό σύστημα να τείνει προς τον εξτρεμισμό. Τον Ιανουάριο του 1933 οι Ναζί του Αδόλφου Χίτλερ ανέλαβαν την εξουσία του κράτους. Με μεθοδευμένες ενέργειες εκμεταλλεύθηκαν την απόσπαση της προσοχής του κόσμου στα γεγονότα της αντίπερα όχθης του Ατλαντικού, ανασυγκρότησαν τη βιομηχανία τους και το 1937- 1938 ξεκινούν την αντεπίθεσή τους, και συγκεκριμένα το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον αιματηρότερο όλων των εποχών.

Η έξαρση του Παγκοσμίου Πολέμου, πήγε πίσω και την προσπάθεια ανασυγκρότησης της Αμερικής, τόσο σε κοινωνικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο, αφού η παγκόσμια καταστροφή ήταν προ των πυλών.

3.2. Οι επιπτώσεις της κρίσεως της Ανατολικής Ασίας

Το νέο αυτό οικονομικό πρόβλημα μπορεί να ονομάστηκε «Οικονομική Κρίση της Ανατολικής Ασίας», οι επιπτώσεις όμως υπήρξαν σε όλη την υδρόγειο, δημιουργώντας μία αλυσιδωτή αντίδραση οικονομικών κρίσεων ανά τον κόσμο, με άμεσους αποδέκτες τη Ρωσία και τη Βραζιλία, χώρες οι οποίες ήταν μεγάλοι επενδυτές στη συγκεκριμένη περιοχή, χάνοντας έτσι την εμπιστοσύνη τους στις επιφανειακές αγορές. Αντίθετα οι Η.Π.Α. σαν επενδυτές δεν επηρεάστηκαν αρκετά. Άλλωστε φέρουν μεγάλο μέρος της ευθύνης για την πρόκληση των κρίσεων αυτών στην προσπάθεια τους να ελέγξουν οικονομικά τη συγκεκριμένη περιοχή.

Η περίοδος της κρίσης αυτής, οδήγησε τις διεθνείς επενδύσεις των αναπτυσσόμενων χωρών σε οικονομικές καθυστερήσεις. Το δυνατό αυτό αρνητικό σοκ, αρχικά είχε ως επίπτωση τη μείωση της τιμής του πετρελαίου σε 8 δολάρια το βαρέλι, προκαλώντας το 1998 μία οικονομική πίεση στις χώρες του ΟΠΕΚ, αλλά και σε άλλες που ασχολούνται με την εξαγωγή πετρελαίου.

Η απότομη αυτή μείωση των τιμών του πετρελαίου, ήταν η αιτία της ολοκληρωτικής πτώσης της οικονομίας της Ρωσίας το 1998. Στη συνέχεια προκάλεσε την κατάρρευση της Διαχείρισης των Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων των Ηνωμένων Πολιτειών, αφού παρουσίασε ζημιά ύψους 4,6 εκατομμυρίων δολαρίων σε 4 μήνες.

Η κρίση αυτή γενικότερα υπήρξε σαν αντίδραση στη Συμφωνία της Ουάσιγκτον και σε ιδρύματα όπως η IMF και η Παγκόσμια Τράπεζα, τα οποία σταδιακά είχαν γίνει ανεπιθύμητα στις ανεπτυγμένες χώρες, οδηγώντας στον ξεσηκωμό της αντιπαγκοσμιοποίησης το 1999. Τέσσερις μεγάλοι κύκλοι συζητήσεων για το παγκόσμιο εμπόριο, στο Σηάτλ, στη Ντόχα, στο Κανκούν και στο Χονγκ Κονγκ δεν οδήγησαν πουθενά, αποτυγχάνοντας μάλιστα σαν ανεπτυγμένες χώρες να συμφωνήσουν να γίνουν πιο σίγουρες και τα κράτη, που βασίζονταν στην τοπική ή στην κοινή Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (Free Trade Agreement- FTA), άρχισαν να αυξάνονται, χρησιμοποιώντας τα σαν εναλλακτικά ιδρύματα στήριξης.

Πολλά κράτη έμαθαν μετά από αυτό το πάθημα και για αυτόν το λόγο, άρχισαν γρήγορα να χτίζουν τις υπηρεσίες ξένης συναλλαγής σαν

προφύλαξη. Μέσα σε αυτές συμπεριλαμβάνονται η Ιαπωνία, η Κίνα και η Νότια Κορέα. Εν τω μεταξύ χώρες που υπέφεραν, όπως η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία και οι περισσότερες της ανατολικής Ασίας, άρχισαν να αντιγράφουν το Ιαπωνικό μοντέλο αποδυνάμωσης των νομισμάτων τους, ώστε να δημιουργήσουν ένα πρόχειρο λογιστικό πλεόνασμα, για να χτίσουν μεγαλύτερα ξένα νομισματικά κεφάλαια. Αυτό βοήθησε στην αύξηση της στήριξης του αμερικανικού θησαυροφυλακίου, επιτρέποντας ή βοηθώντας την προστασία (2001-2005) και τη διαφώτιση των μετοχικών κεφαλαίων (1996-2000) να αναπτυχθούν στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Στην Ασία γενικότερα η κρίση είχε κυρίως καταστροφικά αποτελέσματα και μάλιστα σε μακροοικονομικό επίπεδο. Πολλές επιχειρήσεις κατέρρευσαν, εκατομμύρια κόσμος έπεσε κάτω από τα όρια της φτώχειας το 1997-1998, κυρίως στην Ινδονησία, στη Νότια Κορέα και στην Ταϊλάνδη.

Επίσης υπήρξαν πολλές αλλαγές σε πολιτικό επίπεδο, με πιο αξιοσημείωτα περιστατικά αυτό της παραίτησης του Suharto από την Ινδονησία και του Chavalit Yongchaiyudh από την Ταϊλάνδη. Το αντιδυτικό αίσθημα βρισκόταν σε έξαρση και η IMF στο επίκεντρο της κριτικής. Οι βαριές επενδύσεις των Ηνωμένων Πολιτειών, στην Ταϊλάνδη, έπαψαν να υπάρχουν και αντικαταστάθηκαν με ευρωπαϊκές (μεγάλο πλήγμα για της Η.Π.Α. καθώς περίμεναν πιο κερδοφόρες συνθήκες και ξαφνικά βρέθηκαν εκτός παιχνιδιού), ενώ οι Ιαπωνικές συνέχισαν κανονικά.

Τέλος η ασιατική κρίση επηρέασε άμεσα και το ελληνικό χρηματιστήριο οδηγώντας το σε συνεχή πτώση διάρκειας περίπου 6-7 μήνες, με τελικό χτύπημα την υποτίμηση της δραχμής και το κίνδυνο της μη ένταξης στην ΟΝΕ

3.3. Η κρίση στην Αλβανία

Η οικονομική κρίση της Αλβανίας έφερε σε δύσκολη θέση όλη τη Βαλκανική χερσόνησο, διότι πολλές επενδύσεις των χωρών αυτών, βρέθηκαν στον αέρα με έντονο το αίσθημα του φόβου για δική τους οικονομική κατάρρευση. Επίσης υπέστησαν και το σοκ της απομάκρυνσης ξένων κεφαλαίων αφού πλέον οι δραστηριότητες τους κρίνονταν ανασφαλής, με αποτέλεσμα να χάσουν μεγάλα μερίδια των μετοχικών τους κεφαλαίων, αλλά και την κάλυψη για μεγαλύτερα και πιο επίδοξα επενδυτικά σχέδια.

3.4. Κρίσεις και αναμορφώσεις από το 1991 έως το 2000 στην Ινδία

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι κυριότερες κρίσεις και βασικές αναμορφώσεις στη δεκαετία από το 1991 μέχρι το 2000, για την Ινδία κατά τη διάρκεια της Ασιατικής κρίσης:

Ημερομηνία:	Γεγονός:
1 & 3 Ιουλίου 1991	Κρίση στις εξωτερικές πληρωμές. Γίνεται υποτίμηση του Rupee σε δύο στάδια. Αναπτυσσόμενη μείωση του αμερικανικού δολαρίου κατά 18%.
Μάρτιος 1992	Γίνεται η παρουσίαση ενός νέου διπλού συστήματος παρακολούθησης των δεικτών, το Απελευθερωμένο Σύστημα Διαχείρισης του Ρυθμού των Συναλλαγών (LERMS). Αυτό ήταν το αρχικό βήμα για την αλλαγή σε μία αγορά προκαθορισμένου συναλλακτικού συστήματος.
Απρίλιος 1992	Γίνεται αναγνώριση εισοδήματος και κατηγοριοποίηση των τύπων των οφελών. Ο ανταγωνισμός του κεφαλαίου και των όρων γίνεται πιο συγκεκριμένος.
22 Δεκεμβρίου 1992	Ο C. Rangarajan γίνεται κυβερνήτης της Ινδίας.
1992	Το SEBI διατυπώνει τους εσωτερικούς εμπορικού κανονισμούς
1993	Ενωμένος δείκτης συναλλαγών.
1993	Διατυπώνονται οδηγίες για την ίδρυση ιδιωτικού τομέα στις τράπεζες. Αυτές είναι ο αγγελιοφόρος μίας νέας πολιτικής ενθάρρυνσης του υγειούς ανταγωνισμού.

Ιούνιος 1994	Το Εθνικό Χρηματιστήριο ξεκινάει τις επιχειρήσεις.
15 Ιουλίου 1994	Επιτρέπεται στις πολυεθνικές τράπεζες να κάνουν κρούση στην κεφαλαιουχική αγορά, για την ενδυνάμωση της βάσης του κεφαλαίου.
1994	Γίνεται συνέλευση για την αναμόρφωση του ασφαλιστικού τομέα στη Malhorta.
Αύγουστος 1994	Το Rupee γίνεται συναλλασσόμενο νόμισμα στη μοντέρνα λογιστική, σύμφωνα με την αποδοχή του άρθρου 8 των συμφωνηθέντων άρθρων της IMF.
Οκτώβριος 1994	Γίνεται αποδιοργάνωση στο δείκτη δανείων των εμπορικών τραπεζών. Οι τράπεζες αναγκάζονται να υποδείξουν τους κύριους δείκτες δανεισμού.
Ιούνιος 1995	Τα κεντρικά τραπεζικά γραφεία του Ombudsman ιδρύουν νέα μέτρα για γρήγορο και φθηνό διακανονισμό μετά από παράπονα πελατών σχετικά με τις τραπεζικές υπηρεσίες.
Οκτώβριος 1995	Επιτρέπεται στις τράπεζες να φτιάξουν τα δικά τους επιτόκια, βασισμένα στους τοπικούς όρους και με την ωριμότητα 2 ετών.
17 Σεπτεμβρίου 1996	Η ιστοσελίδα της RBI μπαίνει σε λειτουργία.
1 Απριλίου 1997	Η RBI και η κυβέρνηση της Ινδίας, προχωρούν σε συμφωνία αντικατάστασης του συστήματος των λογαριασμών των κεφαλαίων με προοδευτικά μέσα και τρόπους,

	τελειώνοντας αυτόματα τη μονοδιάστατη οικονομική χρέωση.
6 Ιουνίου 1997	Η RBI προχωρεί στην πρώτη δημόσια αγορά για 14ήμερους λογαριασμούς κεφαλαίων.
10 Ιουλίου 1997	Επιτρέπεται σε ξένα επενδυτικά ιδρύματα να προβούν σε επενδύσεις ορισμένων κυβερνητικών ασφαλειών.
22 Νοεμβρίου 1997	Ο Bimal Jamal αναδεικνύεται κυβερνήτης στην Ινδία.
28 Νοεμβρίου 1997	Σε απάντηση της Ασιατικής Νομισματικής Κρίσης παρουσιάζεται μία νέα σειρά μέτρων- προτάσεων.
28 Νοεμβρίου 1997	Τα repos στα G-secs δίνουν ευκινησία στη διαχείριση ρευστοποίησης, για να φέρουν πιο λογικούς όρους για το χρήμα στις αγορές.
19 Δεκεμβρίου 1997	Οι Δείκτες Κεφαλαιουχικών Δεσμών, εμφανίζονται για πρώτη φορά. Ο πληθωρισμός υπερβαίνει το Γενικό δείκτη τιμών.
Απρίλιος 1998	Προτάσεις για τον εναρμονισμό του Ρόλου και των Λειτουργιών των Αναπτυξιακών Οικονομικών Ιδρυμάτων και Τραπεζών για την κάλυψη του διεθνούς τραπεζικού συστήματος στην Ινδία.
11 Δεκεμβρίου 1998	Η ιστοσελίδα του Νομισματικού Μουσείου της RBI λειτουργεί.
20 Απριλίου 1999	Παρουσίαση της Προσωρινής Ρευστοποίησης Προσαρμογής

	Εγκαταστάσεων.
Ιούλιος 1999	Επιτόκια Συναλλαγών (IRS) και προωθητικές συμφωνίες (FRAs) παρουσιάζονται σαν απομιμήσεις του OTC.
Νοέμβριος 1999	Η RBI εκδίδει μία σειρά οδηγιών για της τράπεζες για την έκδοση πιστωτικών και έξυπνων καρτών, για να χαλαρώσουν την πίεση από τα μετρητά.
1999	Η Πράξη Διαχείρισης Ξένων Συναλλαγών (FERA) του 1999, αντικαθιστά αυτή του 1973, με αντικείμενο την «διευκόλυνση του εξωτερικού εμπορίου και των πληρωμών» και «την προώθηση της ορθολογικής ανάπτυξης και συνέχισης των ξένων συναλλακτικών αγορών της Ινδίας». Η νέα αυτή πράξη έγινε ενεργή μέσα στο 2000.

3.5. Κρίσεις και πετρέλαιο

Τέλος στην εικοσαετία των 1980 και 1990 σχεδόν όλες οι οικονομικές κρίσεις που παρουσιάζονται έχουν κοινή συνισταμένη το πετρέλαιο. Ανάλογα με τις συναλλαγές του πετρελαίου κυμαίνονται και οι δείκτες των χρηματιστηρίων και οι χώρες που το εμπορεύονται όπως είναι απόλυτα φυσιολογικό κινούνται ανάλογα ώστε να επωφελούνται όσο το δυνατόν περισσότερο.

Όμως ο πολιτικό-εμπορικός αυτός πόλεμος του πετρελαίου δεν άργησε να γίνει και κανονικός πόλεμος, αφού οι λεγόμενες υπερδυνάμεις (Η.Π.Α., Σοβιετική Ένωση) δεν ανέχτηκαν για πολύ οι τύχες τους να ορίζονται από άλλους (Ιράν, Ιράκ), έτσι παρατηρούνται εμπόλεμες διαμάχες πιο συχνά από ότι στο παρελθόν. Το 1988-1989 η Αμερική ξεπέρασε την κρίση του 1987 επεμβαίνοντας στρατιωτικά στο Ιράκ, ενώ συγχρόνως στη Σοβιετική

Ένωση ανοίγουν μέτωπα εσωτερικών διαμαχών- επαναστάσεων που έχουν ως αποτέλεσμα τη διάσπασή της. Ο πρώτος πόλεμος του Κόλπου μπορεί να γλίτωσε την Αμερική από οικονομικές περιπέτειες, δεν τη γλίτωσε όμως από τη γενική κατακραυγή, με αποτέλεσμα το φαινόμενου του αντι- αμερικανισμού να βοηθήσει τις πετρελαιοπαραγωγικές χώρες να ασκεί εμπάργκο στο πετρέλαιο, όποτε διαφωνούσαν στους όρους των διαπραγματεύσεων.

Αποτέλεσμα, όλος ο κόσμος να κρέμεται από τις διαθέσεις, κυρίως Αμερικανών και Μεσσησιατών, για την πορεία του πετρελαίου και κατ' επέκταση των χρηματιστηρίων τους και των οικονομιών τους.

3.6. Το Σύνδρομο της Κίνας και οι επιπτώσεις στη Σοφοκλέους

Επιθετικού χαρακτήρα ρευστοποιήσεις και στη Σοφοκλέους πυροδότησαν τα νέα που ήρθαν από διάφορα σημεία του πλανήτη. Η ελληνική αγορά μάλιστα βρέθηκε σε μια από τις πρώτες θέσεις παγκοσμίως από πλευράς συνολικών απωλειών, με το γενικό δείκτη να τερματίζει στις 4.565,08 μονάδες μειωμένος κατά 4,05% και πλέον τα κέρδη του από την αρχή του έτους περιορίζονται σε 3,9

Τις τελευταίες εβδομάδες όλοι μιλούσαν για μία αναμενόμενη διόρθωση η οποία ήρθε τελικά χθες με σχεδόν βίαιο τρόπο για όλες τις αγορές και σχεδόν κανείς δεν τολμάει να προβλέψει ότι ο κύκλος διόρθωσης έχει ολοκληρωθεί. Αυτό δε σημαίνει απαραίτητα ανάλογη πτώση σήμερα ή αύριο, όμως σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου πιθανώς να σημειωθεί περαιτέρω υποχώρηση των τιμών, στην εγχώρια αγορά.

Οι ευρωπαϊκές αγορές υποχώρησαν στο κατώτερο επίπεδο του τελευταίου οκταμήνου μετά τη «βουτιά» του κινεζικού χρηματιστηρίου. Το sell off που πραγματοποιήθηκε στην αγορά της Κίνας, οι συνακόλουθες απώλειες των αγορών σε Ασία και Ευρώπη αλλά και τα αρνητικά μηνύματα που λαμβάνουν οι επενδυτές από την αμερικανική οικονομία συνθέτουν το πτωτικό σκηνικό στο οποίο κινήθηκε και η Wall Street. Παράλληλα η διατήρηση των γεωπολιτικών εντάσεων σε Ιράν και Αφγανιστάν εξακολουθούν να ασκούν πιέσεις στο Λονδίνο, Παρίσι και Φρανκφούρτη.

3.6.1. Οι Έλληνες αναλυτές

«Οι αγορές είναι συγκοινωνούντα δοχεία και οι μικρότερες και πιο ρηχές επηρεάζονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις άλλες, κυρίως στην υποχώρηση παρά στην άνοδο» επισημαίνουν επαγγελματίες της ελληνικής αγοράς, «φωτογραφίζοντας» προφανώς και τη Σοφοκλέους ως μέλος της ομάδας των αγορών που ακόμα δεν διαθέτει ικανό βάθος και δυναμική για να αμύνεται καλύτερα σε τέτοια παγκόσμια φαινόμενα. Οι ίδιοι προσθέτουν πάντως ότι διατηρούν σοβαρές επιφυλάξεις για τις επόμενες χρηματιστηριακές ημέρες, απαισιοδοξία που έγινε εντονότερη από τον αυξημένο τζίρο της αγοράς.

Χθες, η αξία των συναλλαγών έφτασε με ιδιαίτερη άνεση τα επίπεδα των 700 εκ. ευρώ (ρεκόρ των τελευταίων περίπου 12 μηνών) ενώ η εικόνα σε όλους τους κλάδους είναι σχεδόν αποκαρδιωτική: Μόλις 8 τίτλοι κατάφεραν να κλείσουν με θετικό πρόσημο ενώ για περισσότερους από 70 η πτώση ξεπέρασε το 5%. Όταν μάλιστα σε αυτούς τους τελευταίους περιλαμβάνονται μετοχές όπως η Εθνική Τράπεζα [NBGr.AT] που χθες υποχώρησε κατά 6,25% με συναλλακτική δραστηριότητα 4.350.986 τεμαχίων, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι τα τελικά στοιχεία θα μπορούσαν να είναι ακόμα χειρότερα.

Διατυπώνοντας τις εκτιμήσεις του για τη σημερινή πορεία της αγοράς διαχειριστής αμοιβαίου κεφαλαίου σχολίασε: «Οι κινήσεις των θεσμικών επενδυτών, που ούτως ή άλλως είναι πλέον οι κύριοι παίκτες και στη δική μας αγορά, θα καθορίσουν τη σημερινή πορεία του Χ.Α. Ενδεχόμενες κινήσεις πανικού από ιδιώτες, θα έχουν μία ελεγχόμενη επίπτωση στη διαμόρφωση των τιμών, εδώ και αρκετό καιρό όμως δεν είναι οι διαθέσεις των ιδιωτών επενδυτών αυτές που καθορίζουν την τάση του Ελληνικού Χρηματιστηρίου».

3.7. Νομίσματα και κινέζικο σύνδρομο

Το ντόμινο απωλειών στα διεθνή χρηματιστήρια ευνόησε το γιεν [JPY=X] και το ελβετικό φράγκο τα οποία ενισχύθηκαν κατακόρυφα καθώς οι επενδυτές περιορίζουν τις συναλλαγές carry trade στο πλαίσιο της διαφαινόμενης εξόδου από τις ριψοκίνδυνες επενδύσεις. Η αυξημένη διάθεση για carry trade, όπου οι μακροπρόθεσμες θέσεις σε υψηλής απόδοσης νομίσματα χρηματοδοτούνται με πωλήσεις χαμηλής απόδοσης νομισμάτων

όπως το γιεν και το ελβετικό φράγκο, είχε ασκήσει πιέσεις και στα δύο νομίσματα τους τελευταίους μήνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Λόγοι, αιτίες και αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών

4.1. Λόγοι και Αιτίες των κρίσεων

Όταν συμβαίνει ένα κακό στον κόσμο, για παράδειγμα καταστροφές από σεισμούς, πυρκαγιές, πλυμμήρες και διάφορα άλλα, συνήθως είναι προβλήματα τα οποία τυχαίνουν να συμβούν και είτε είμαστε απροετοίμαστοι να τα αντιμετωπίσουμε, είτε τα χτυπήματα είναι τόσο σφοδρά και ανελέητα, στα οποία ο άνθρωπος δείχνει πολύ μικρός να μπορέσει να αντιδράσει. Όταν όμως πρόκειται για οικονομικές καταστροφές, ο τομέας τύχη είναι απειροελάχιστος, ενώ η ευθύνες του ανθρωπίνου παράγοντα αγγίζουν το 98% στην καλύτερη των περιπτώσεων πάντα.

Κάνοντας μία ανασκόπηση στο χρόνο, παρατηρούνται πολλά μελανά σημεία στην παγκόσμια οικονομία, τα οποία φέρουν τεράστιες ευθύνες, οι οποίες βασίζονται στον ανθρωπινό παράγοντα.

Παίρνοντας τα πράγματα από την αρχή και ξεκινώντας από την πιο σεμιναριακή οικονομική καταστροφή όλων των εποχών, της Νέας Υόρκης στο χρηματιστήριο της Wall Street, το έτος 1929, μπορούμε να διακρίνουμε πολλά σημεία στα οποία είτε έγιναν τραγικές παραλείψεις, είτε η κερδοσκοπικές βλέψεις, αλλά και εγωιστικές επιθυμίες και οδήγησαν το δείκτη του Dow Jones στο καναβάτσο.

Ξεκινώντας την απαρίθμηση βρίσκουμε τις εξής σημαντικότερες στιγμές που οδήγησαν στην κρίση αυτή:

1. Η ραγδαία και μη ελεγχόμενη άνοδος της τεχνολογίας η οποία οδήγησε σε απότομη άνοδο το δείκτη Dow Jones, με αποτέλεσμα κάθε μέρα να υπεραυξάνεται, σε σημείο που η οποιαδήποτε πτώση θα ήταν καταστροφική, καθώς δεν υπήρχαν δικλίδες ασφαλείας. Επίσης η μαζική επίθεση

επενδυτών στην αγορά αυτή προκάλεσε αστάθεια στο δείκτη έτσι ώστε να μην υπάρχει σταθερότητα.

2. Η είσοδος πολλών νέων επενδυτών, οι οποίοι όμως έχουν παντελή άγνοια πάνω στον τρόπο της λειτουργίας του χρηματιστηρίου, αφήνοντας τους έτσι έρμαιοι στις πονηρές βλέψεις των διαφόρων κερδοσκόπων, οι οποίοι εκμεταλλεύτηκαν την άγνοια, αλλά και την επιθυμία των επενδυτών για κέρδος προς όφελός τους οδηγώντας τους σε λάθος αγορές, ή υπερβολικές επενδύσεις, τόσο σε όγκο συναλλάγματος, όσο και σε χρηματικά ποσά.
3. Η μετατροπή του χρηματιστηρίου σε καζίνο. Όλοι αυτοί οι νέοι επενδυτές στην ουσία μπήκαν για να κερδίσουν, αντιμετωπίζοντας το χρηματιστήριο σαν όχι τόπο συναλλαγής, αλλά τζόγου μιας και δεν ενδιαφέρονταν για τις επιχειρήσεις που επένδυαν, αλλά για τα κέρδη από τα ποσά που πόνταραν.
4. Η αποστασιοποίηση της κυβέρνησης από το χρηματιστήριο, αφήνοντας τη λειτουργία του αποκλειστικά και μόνο στους ιδιώτες και στις τράπεζες, οι οποίοι κερδοσκοπικά και εγωιστικά κοιτάζανε το προσωπικό τους συμφέρον με αποτέλεσμα, την αποτυχία του χρηματιστηρίου και τη βουτιά της οικονομίας.
5. Τέλος η λάθος κίνηση των τραπεζών να επενδύσουν τις οικονομίες και καταθέσεις των πολιτών με αποτέλεσμα η οικονομική κρίση που ακολούθησε με την πτώση του χρηματιστηρίου να παρασύρει όλους όσους είχαν μείνει αμέτοχοι στο θέμα του χρηματιστηρίου.

Αυτές είναι οι πέντε σημαντικότερες αιτίες της κρίσεως του 1929, η οποία έχει πολλά κοινά και με τη σιωπηλή κρίση του 1955, καθώς πάλι βασίζεται στην έξαρση της τεχνολογίας (νανοτεχνολογία), αλλά αυτή τη φορά γίνεται λανθασμένη και αλόγιστη χρήση της με αποτέλεσμα να οδηγηθούν, σε νέα καταστρεπτικά ολισθήματα. Η κρίση, τέλος του 1987, οφειλόταν κυρίως σε θέματα εμπορίου και κυρίως σε αυτό του πετρελαίου, καθώς λόγω πολιτικών διαφορών και εν συνεχεία διαμαχών των Η.Π.Α. με τις κυβερνήσεις των κρατών της Μέσης Ανατολής, οδηγήθηκαν σε απανωτά εμπόργκο, δημιουργώντας έτσι μεγάλα προβλήματα στις πετρελαϊκές εταιρίες που έχουν

κατακλίσει πλέον το χρηματιστήριο, φέρνοντας έτσι μεγάλες κρίσεις στο δείκτη Dow Jones.

Όσον αφορά την κρίση της ανατολικής Ασίας οι ευθύνες βαραίνουν τόσο τους εσωτερικούς, όσο και εξωγενείς παράγοντες. Τα εσωτερικά προβλήματα, βασίζονται κυρίως στην κυβερνητική ανικανότητα των κρατών να κρατήσουν την οικονομία στα υψηλά επίπεδα που είχε βρεθεί, με αποτέλεσμα την ακαριαία πτώση των χρηματιστηρίων καθώς οι ξένες επιχειρήσεις βλέποντας την επίφοβη αυτή κατάσταση άρχισαν να τραβούν τα κεφάλαιά τους από τις διάφορες τοπικές επιχειρήσεις αφήνοντας έτσι ξεκρέμαστη την τοπική οικονομία. Οι ίδιες ευθύνες βαραίνουν και την κυβέρνηση της Αλβανίας, προσθέτοντας όμως και το έντονο αίσθημα κερδοσκοπίας- κερδοκαπηλίας που περιβάλει τη χώρα αυτή.

Οι εξωτερικοί παράγοντες, είναι κυρίως η επέμβαση των Η.Π.Α. και εν συνεχεία της Ιαπωνίας. Οι Η.Π.Α. θέλησαν να επέμβουν στην αγορά της ανατολικής Ασίας και σαμποτάροντας τις οποιεσδήποτε εμπορικές κινήσεις, δημιουργώντας έτσι την αναγκαιότητα της επέμβασής της. Η Ιαπωνία τώρα εκμεταλλευόμενη την όλη κατάσταση και επέμβαση των Η.Π.Α. κατάφερε να γίνει η πρώτη εμπορική δύναμη της Ασίας και εν συνεχεία να προχωρήσει σε πρωτιά σε παγκόσμιο επίπεδο. Όπως είναι κατανοητό τίποτα δεν είναι τυχαίο στον οικονομικό μακρόκοσμο.

Στη Ρωσία, τα πράγματα άρχισαν να δυσκολεύουν τρομερά μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ιδιαίτερα τη δεκαετία του 1955 με 1965 και με την εμπλοκή της σε διαμάχη με τις Η.Π.Α.. Ο πόλεμος της τεχνολογίας και το επιτυχημένο σαμποτάρισμα έφεραν τη Ρωσία σε δυσχερή θέση. Εν συνεχεία η αποτυχία του κουμμουνισμού να ανταπεξέλθει στις επιχειρηματικές απαιτήσεις (αφού παρατηρείται έξαρση του καπιταλισμού), έφερε δυσκολίες στις χρηματοοικονομικές κινήσεις, με αποτέλεσμα να έχει άμεσες επιπτώσεις στο χρηματιστήριο και στο εθνικό νόμισμα.

Τέλος όσον αφορά την Αλβανία, με το σύστημα των παρατραπεζών και στην Ελλάδα με τις φούσκες στο χρηματιστήριο, αποδείχτηκε περίτρανα ότι δε χρειάζονται μόνο εξωτερικές επεμβάσεις, αλλά και πολλοί λάθος κυβερνητικοί χειρισμοί και έντονη επιθυμία κερδοσκοπίας είτε χρηματικής, είτε πολιτικής, όπως για παράδειγμα η προσπάθεια της στήριξης του ελληνικού χρηματιστηρίου από την κυβέρνηση η οποία αποδείχθηκε άκαρπη και η μη

σωστή παρατήρηση των γεγονότων της ανατολικής Ασίας αλλά και της πορείας του πετρελαίου.

4.2. Αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών

Πώς όμως θα μπορούσαν να αντιμετωπισθούν οι κρίσεις αυτές, αφού οι υπεύθυνοι για τις κρίσεις είναι τόσο οι επιχειρηματίες όσο και οι κυβερνήσεις των κρατών;

Στις περιπτώσεις των κρίσεων του χρηματιστηρίου, μία πολύ καλή αν και ριψοκίνδυνη αντίδραση ήταν αυτή της κυβερνήσεως Roosevelt, η οποία ήρθε σε αντιπαράθεση μεν, με τους επιχειρηματίες, των εμπορικών επιχειρήσεων περισσότερο καθώς διέκοψε κατά κάποιο τρόπο τις εμπορικές συναλλαγές με τα κράτη πέραν των Η.Π.Α. προσπαθώντας να βοηθήσει στην ανάκαμψη του εσωτερικού εμπορίου. Η λύση όμως αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί και ιδανική γιατί βάζει σε κίνδυνο τις εμπορικές σχέσεις των κρατών, αλλά και την παγκόσμια οικονομία.

Μία ακόμη, όπως αποδείχτηκε, σωτήρια λύση είναι η δημιουργία υποστηρίξεων, όπως η δημιουργία του δείκτη NASDAQ, ο οποίος μπήκε σε λειτουργία για να πάρει τα έξτρα βάρη από τον χολέοντα Dow Jones. Με την κίνηση αυτή αποφορτίστηκε κατά πολύ το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης το οποίο πλέον μπορούσε να χρησιμοποιήσει δύο δείκτες μικραίνοντας έτσι τις πιθανότητες καταστροφικών κρίσεων, καθώς έστω πλέον και αν κάποιος παρουσιάσει δυσλειτουργία ο δεύτερος καλύπτει τα κενά.

Για αυτό το λόγο καλό θα ήταν να υπάρχει στο εσωτερικό του κάθε κράτους μία επιτροπή η οποία αμερόληπτα θα ελέγχει τόσο τις κρατικές όσο και τις επιχειρηματικές κινήσεις και θα αποτελείται από άτομα του επιχειρηματικού και του πολιτικού χώρου διορισμένα από ανεξάρτητη αρχή η οποία θα λειτουργεί προς όφελος της οικονομίας. Ακόμα θα πρέπει να υπάρξει πλήρης διαφάνεια των κινήσεων και περιορισμός των οποιοδήποτε σπαταλών, οι οποίες θα πρέπει να ελέγχονται και να επιλέγονται ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του κάθε κράτους. Θα μπορούσε ακόμα να ισχύσει ο αποκλεισμός, ο άμεσος αποκλεισμός, των κρατών που παρουσιάζουν οποιαδήποτε κρίση, για λόγους ασφάλειας, αλλά και αποφυγής φαινομένων τύπου domino, τα οποία θα παρασύρουν τα υπόλοιπα.

Το καλό βέβαια είναι οι κρίσεις να αποφεύγονται όσο το δυνατόν πιο γρήγορα παρατηρούνται, για το λόγω ότι οποιαδήποτε λύση ίσως να μην ισχύσει σε περίπτωση που το χτύπημα είναι δυνατό, ή να μην μπορέσει να αποφύγει πλήρως την κρίση αφήνοντας υπολλείματα, τα οποία σε ένα επόμενο πρόβλημα η κρίση μπορεί να αποβεί καταστρεπτική. Έτσι το να αποφεύγουν το πρόβλημα στην αρχή, βοηθά στην καλύτερη στήριξη της οικονομίας. Πώς αποφεύγονται οι κρίσεις; Οι ριψοκίνδυνες κινήσεις-επενδύσεις να είναι ελεγχόμενες και όσο λιγότερες γίνεται, καλύτερος έλεγχος των νέων εταιριών, καλύτερη έρευνα αγοράς των συνεργαζόμενων χωρών και ποιοτικότερη παρουσία επενδυτών στα χρηματιστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°: Κίνδυνοι επανεμφάνισης των κρίσεων αυτών, Επιπτώσεις και πιθανότητες Αποφυγής και Ανάκαμψης

Το να εμφανισθεί μία οικονομική κρίση, να αντιμετωπισθεί και να περάσει, είναι ένα γεγονός- ρίσκο που λαμβάνουν σοβαρά υπόψιν τους τα χρηματιστήρια κάθε κράτους. Το κατά πόσο όμως είναι εύκολο να διατηρηθεί μετά η ηρεμία, ώστε να μην επανεμφανιστούν τα ίδια προβλήματα, ή να επεκταθούν τα ήδη υπάρχοντα, είναι που απασχολεί την κάθε οικονομική αρχή και σε περίπτωση που υπάρξει επανεμφάνιση ποιες είναι οι επιπτώσεις, πως αποφεύγονται και αν δε γίνει αυτό πως επανακάμπτει κάθε οικονομία.

5.1. Επανεμφάνιση και επιπτώσεις των κρίσεων

Δυστυχώς η ιστορία έχει αποδείξει ότι έστω και αν ένα κράτος έχει ξεπεράσει μία οικονομική- χρηματιστηριακή κρίση, εύκολα ή δύσκολα, το πρόβλημα παύει να ισχύει για λίγο, δεν εξαλείφεται για πάντα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Wall Street, όπου έχει συναντήσει τρία από τα μεγαλύτερα οικονομικά Κραχ της οικονομικής ιστορίας. Το πρώτο το 1929, το οποίο χαρακτηρίζεται και ως το πιο σεμιναρακό παγκοσμίως, το δεύτερο το 1955 το οποίο όμως κατάφερε να μείνει άγνωστο για πολλά χρόνια παρ' όλη τη σπουδαιότητά του και τέλος το 1987, το οποίο αν και σφοδρότερο από αυτό του 1929, είχε αποτελεσματικότερες λύσεις. Οι επιπτώσεις των κρίσεων αυτών που ακολούθησαν ήταν να φέρουν μεγάλη οικονομική αδυναμία,

Το καλό βέβαια είναι οι κρίσεις να αποφεύγονται όσο το δυνατόν πιο γρήγορα παρατηρούνται, για το λόγο ότι οποιαδήποτε λύση ίσως να μην ισχύσει σε περίπτωση που το χτύπημα είναι δυνατό, ή να μην μπορέσει να αποφύγει πλήρως την κρίση αφήνοντας υπολείματα, τα οποία σε ένα επόμενο πρόβλημα η κρίση μπορεί να αποβεί καταστρεπτική. Έτσι το να αποφεύγουν το πρόβλημα στην αρχή, βοηθά στην καλύτερη στήριξη της οικονομίας. Πώς αποφεύγονται οι κρίσεις; Οι ριψοκίνδυνες κινήσεις-επενδύσεις να είναι ελεγχόμενες και όσο λιγότερες γίνεται, καλύτερος έλεγχος των νέων εταιριών, καλύτερη έρευνα αγοράς των συνεργαζόμενων χωρών και ποιοτικότερη παρουσία επενδυτών στα χρηματιστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Κίνδυνοι επανεμφάνισης των κρίσεων αυτών, Επιπτώσεις και πιθανότητες Αποφυγής και Ανάκαμψης

Το να εμφανισθεί μία οικονομική κρίση, να αντιμετωπισθεί και να περάσει, είναι ένα γεγονός- ρίσκο που λαμβάνουν σοβαρά υπόψιν τους τα χρηματιστήρια κάθε κράτους. Το κατά πόσο όμως είναι εύκολο να διατηρηθεί μετά η ηρεμία, ώστε να μην επανεμφανιστούν τα ίδια προβλήματα, ή να επεκταθούν τα ήδη υπάρχοντα, είναι που απασχολεί την κάθε οικονομική αρχή και σε περίπτωση που υπάρξει επανεμφάνιση ποιες είναι οι επιπτώσεις, πως αποφεύγονται και αν δε γίνει αυτό πως επανακάμπτει κάθε οικονομία.

5.1. Επανεμφάνιση και επιπτώσεις των κρίσεων

Δυστυχώς η ιστορία έχει αποδείξει ότι έστω και αν ένα κράτος έχει ξεπεράσει μία οικονομική- χρηματιστηριακή κρίση, εύκολα ή δύσκολα, το πρόβλημα παύει να ισχύει για λίγο, δεν εξαλείφεται για πάντα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Wall Street, όπου έχει συναντήσει τρία από τα μεγαλύτερα οικονομικά Κραχ της οικονομικής ιστορίας. Το πρώτο το 1929, το οποίο χαρακτηρίζεται και ως το πιο σεμιναρικό παγκοσμίως, το δεύτερο το 1955 το οποίο όμως κατάφερε να μείνει άγνωστο για πολλά χρόνια παρ' όλη τη σπουδαιότητά του και τέλος το 1987, το οποίο αν και σφοδρότερο από αυτό του 1929, είχε αποτελεσματικότερες λύσεις. Οι επιπτώσεις των κρίσεων αυτών που ακολούθησαν ήταν να φέρουν μεγάλη οικονομική αδυναμία,

αρχικά στην Αμερική, η οποία αντιμετωπίστηκε με επιθετική πολιτική τόσο σε πολιτικό, όσο όμως και σε στρατιωτικό επίπεδο, αλλά και την άνοδο της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα που υφίστανται μέχρι και σήμερα.

Ακόμα η κρίση που χτύπησε την ανατολική Ασία, δεν έχει βρει τη λύση στο πρόβλημα καθώς πολλά κράτη ακόμα υποφέρουν από το χτύπημα του 1997, αλλά και να ανακάμψουν κάποια στιγμή ο κίνδυνος επανεμφάνισης είναι τεράστιος αφού θα είναι επιρρεπής σε οποιαδήποτε ρίσκο καθώς η κατάσταση είναι έτσι πλέον που θα αναγκαστούν να στηριχθούν στους λόγους των κρίσεων για να ορθοποδήσουν. Τι επιπτώσεις μπορούν να ακολουθήσουν; Μόνο και μόνο η ολική οικονομική καταστροφή των κρατών αυτών θα ρίξει τόσο πολύ την Ασία που θα παρασύρει και τα υπόλοιπα κράτη της, στην καταστροφική αυτή δίνη και εν συνεχεία τον παγκόσμιο οικονομικό κόσμο, αφού η Ασία συναντά περίπου τα 2/3 του πλυθισμού της γης.

Η Ελλάδα είναι μία ακόμη χώρα που πέρασε μία πολύ έντονη οικονομική κρίση το 1997, αποτέλεσμα του domino της κρίσης της ανατολικής Ασίας, κατάφερε να ανταπεξέλθει αλλά, για να το κάνει αυτό χρειάστηκαν διάφορα δάνεια και οικονομικές αλχημείες, οι οποίες όμως έφεραν τη χώρα ξανά σε δύσκολη θέση στην προσπάθεια της για ένταξη στην ΟΝΕ, αναγκάζοντας τη, τη διετία 2000-2002 σε υποτίμηση του νομίσματος και σε κίνδυνο όσον αφορά τη χρήση του ευρώ, εκεί στηρίζονταν οι ελπίδες του ελληνικού κράτους για αποφυγή, σοβαρότερων οικονομικών προβλημάτων.

Τέλος η Ρωσία είναι το μεγαλύτερο παράδειγμα για το πως μία χώρα, μπορεί να φθάσει στην απόλυτη οικονομική καταστροφή μετά από απανωτά χτυπήματα στην οικονομία. Η Ρωσία δεχόμενη κάθε χτύπημα από το 1965 και μετά, ο Ψυχρός Πόλεμος με την Αμερική, η διάσπαση της Σοβιετικής Ένωσης, η καταστροφική πτώση του κουμμουνισμού, η ήττες όσον αφορά το εμπόριο του πετρελαίου την έφεραν σε σχεδόν εκμηδένιση του νομίσματος, με αποτέλεσμα να μείνει εκτός ευρώ οπότε να υπολείπεται χρηματιστηριακά των άλλων κρατών.

5.2. Αποφυγή και Ανάκαμψη

Το να αποφευχθούν οι κρίσεις αυτές η ιστορία από μόνη της έχει αποδείξει ότι είναι κάτι πολύ δύσκολο και σε πολλά σημεία ακατόρθωτο, εάν δεν παρατηρηθεί το νέο πρόβλημα εξ αρχής. Η αλήθεια είναι ότι αν μία χώρα

έχει συναντήσει κάποιο πρόβλημα στο παρελθόν θα έπρεπε να μπορεί να το αντιμετωπίσει πιο εύκολα, όμως το πρόβλημα πάντα εμφανίζεται πιο ισχυρό, σαν ιός, γιατί κατάφερε να υπερπηδήσει τα εμπόδια που εμείς του θέσαμε και να εμφανισθεί έτσι που να μας αναγκάζει να του θέσουμε νέες παραμέτρους αντιμετώπισης.

Η ανάκαμψη από τέτοιες περιπτώσεις απαιτεί γερές προγενέστερες οικονομικές βάσεις, δυνατές σχέσεις με τα υπόλοιπα κράτη, δυνατότητες εμπορικών συναλλαγών και το κυριότερο ευελιξία κινήσεων ώστε να μπορεί να καλύπτει το χαμένο έδαφος με νέες τακτικές.

Το σίγουρο είναι ότι το να αποφεύγει και να ανακάμπτει μία οικονομία από τέτοιες καταστάσεις δεν είναι καθόλου εύκολο, αφού όταν βρεθεί σε τέτοια επίπεδα οι συνέπειες είναι συνήθως καταστροφικές, όμως αν το καταφέρει, πληρώνοντας τις παραπάνω προϋποθέσεις τότε έχει τη δυνατότητα να παρουσιαστεί πιο δυνατή από κάθε άλλη φορά και πιο ανθεκτική και σκληρή απέναντι σε κάθε πρόβλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Συμπεράσματα

Η ισορροπία των κρατών, πρώτων στο εσωτερικό τους και εν συνεχεία στις μεταξύ τους σχέσεις, συνήθως αν και δε θα έπρεπε, κρέμονται από μία κλωστή. Η κλωστή αυτή είναι η οικονομία του κάθε κράτους, η οποία πότε είναι γερή και ανθεκτική και πότε φθαρμένη και έτοιμη να κοπεί. Η οικονομία όμως έχει περάσει και από διάφορα στάδια και επιρροές τα οποία ορίζουν τη γενικότερη πορεία της, ανά τους αιώνες. Από τις αρχές όμως του εικοστού αιώνα, η βασικότερη πηγή και επιρροή της οικονομίας είναι το Χρηματιστήριο. Από αυτό πλέον ορίζεται η πορεία του επιχειρηματικού κόσμου, η πορεία των κυβερνήσεων και γενικότερα η πορεία του παγκόσμιου βιοτικού επιπέδου.

Όμως η παγκόσμια αυτή επιρροή είναι δέλεαρ, για πολλούς οι οποίοι επιθυμούν να βάλουν στο χέρι όλη αυτή τη δύναμη και δυστυχώς οδηγούν την οικονομική κατάσταση σε ακρότητες, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τη ζωή όλων και όχι μόνο όσων ασχολούνται με το οικονομικό αντικείμενο. Από το 1929 μέχρι και σήμερα πολλοί έχουν εκμεταλλευθεί τις διάφορες οικονομικές

αστάθειες, στην προσπάθειά τους να κερδίσουν, ότι περισσότερο μπορούν, δημιουργώντας έτσι τριγμούς και εν συνεχεία οικονομικά προβλήματα που οδηγούν σε κρίσεις και καταστροφές, αναστρέψιμες μεν, δύσκολα δε.

Ποτέ κανένα πρόβλημα δε δημιουργήθηκε στην προσπάθεια να ευνοηθεί το σύνολο. Πάντα τα προβλήματα εμφανίζονται στην ατομικότητα και στην επιθυμία του ενός να επικρατήσει των πολλών. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι στην περίπτωση του 1929, αυτοί οι οποίοι πλουτίσανε είναι λιγότεροι από τα δάχτυλα του ενός χεριού, ενώ αυτοί που πέσανε κάτω από τα όρια της φτώχειας, αγγίζοντας την οικονομική εξαθλίωση, έφθασαν σε εκατομμύρια. Επίσης οι τράπεζες και οι επιχειρήσεις πάντα θα παίζουν ρόλο στην οικονομική ζωή και θα κατευθύνουν την πορεία του χρηματιστηρίου είτε σε ευνοϊκά, είτε σε καταστροφικά επίπεδα, καθώς γνωρίζοντας ότι ορίζουν το «παιχνίδι», μπορούν άνετα να υποπέσουν σε μοιραία λάθη.

Ένα ακόμα πρόβλημα, που στηρίζεται όμως στην επικράτηση του ενός στους πολλούς, είναι η επιβολή των δυνατότερων κρατών, στα πιο αδύναμα κατά κάποιο τρόπο, είτε άμεσα, όπως ο ψυχρός πόλεμος των Η.Π.Α. με τη Ρωσία, είτε μέσω διαπραγματεύσεων, όπως η περίπτωση παρεμβολής των Η.Π.Α. και Ιαπωνία την περίοδο της κρίσεως της ανατολικής Ασίας. Πιο το αποτέλεσμα; Η καταστροφή πολλών ασιατικών κρατών και η άνοδος της Ιαπωνίας σε παγκόσμια εμπορική κυριαρχία, ενώ οι Η.Π.Α. ελευθερώθηκαν στις εμπορικές τους μετακινήσεις στην Ασία.

Από την άλλη πλευρά όμως στα πολιτικά αυτά παιχνίδια γίνονται πολλές φορές και τραγικά λάθη. Ακόμα και στην προσπάθεια για ανασυγκρότηση μπορούν να γίνουν λάθη, το οποίο όμως μπορεί να μην είναι τόσο επιλήψιμο, υπό φυσιολογικές συνθήκες πάντα, είναι όμως όταν αυτά γίνονται για εγωιστικούς λόγους, όπως η περίπτωση Hoover και η έξαρση της Μεγάλης Κατάθλιψης.

Τέλος πολλά λάθη με παρ' ολίγον ολέθρια αποτελέσματα, γίνονται σε προσπάθειες για καλύτερευση των οικονομικών συστημάτων, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της προσπάθειας της Ελλάδας για είσοδο στην ΟΝΕ, γεγονός που η Ελλάδα κινδύνεψε να φτάσει σε πλήρη οικονομική καταστροφή.

Όλα λοιπόν αυτά τα διαχρονικά γεγονότα, σε συνδυασμό με την παγκόσμια επιρροή, προκαλούν προβλήματα, άλλοτε εύκολα στο να

ξεπεραστούν και άλλοτε περνώντας την οικονομία γενεές δεκατέσσερις αφήνοντας ανεξίτηλες ουλές, μη προσπελάσιμες ρίχνοντας τον ανταγωνισμό, αυξάνοντας τη μονοπωλιακή πολιτική στο εμπόριο, κρατώντας την οικονομία και το βιοτικό επίπεδο σε χαμηλά επίπεδα απόλυτα ελεγχόμενο από συγκεκριμένους, όχι απαραίτητα για κοινωφελής σκοπούς. Αποτέλεσμα ο απλός κόσμος να υποφέρει όλα τα δεινά και τις κακουχίες, ανυπολόγιστα από τους υπευθύνους και χωρίς δυστυχώς να μπορεί να αντιδράσει.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ

Ελπίζοντας ότι η όλη έρευνα που παρουσιάζεται παραπάνω, παρουσιάζει όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία για τις διάφορες οικονομικές δυσκολίες που συναντώνται ανά τους χρόνους, πιστεύουμε να βοηθήσουμε πρωτίστως τους εαυτούς μας και εν συνεχεία όσους επιθυμούν να παρακολουθήσουν την έρευνά μας, να αποφεύγουμε κάποια σημεία παγίδες, τα οποία υπονομεύουν την ομαλή λειτουργία της οικονομίας.

Πιστεύοντας ότι η προσπάθεια αυτή, είναι μία ικανοποιητική ανασκόπηση ιστορικών γεγονότων της οικονομίας, μπορέσαμε να δείξουμε τα προβλήματα όπως παρουσιάστηκαν, κυρίως χωρίς εμπάθειες και ακόμη περισσότερο, χωρίς υποδείξεις του τι ήταν σωστό και τι λάθος αποκλειστικά και μόνο από τη δική μας θέση.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους αυτούς που, στα τόσα χρόνια βρέθηκαν κοντά μας, μας στηρίξανε, επιπλήξανε, μα πάνω από όλα βοήθησανε, να φθάσουμε στο σημείο που είμαστε τώρα. Από τις οικογένειες μας, μέχρι τους καθηγητές μας, όλοι υπήρξαν σημαντικό κομμάτι της μέχρι τώρα πορείας μας, τόσο στη ζωή μας, όσο και στη σπουδαστική περίοδο. Πάνω από όλους όμως θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον άνθρωπο που μας έδωσε την ευκαιρία για αυτή την έρευνα- εργασία, τον κύριο Αριστείδη Μηλιώνη, που χάρις την πολύτιμη βοήθειά του, αλλά και μέσα από τη διδασκαλία του καταφέραμε να αναπτύξουμε τόσο οικονομική όσο και λογική σκέψη πάνω στην οικονομία. Κλείνοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τόσο τις οικογένειες μας που ήταν δίπλα μας σε όλα αυτά τα

τέσσερα σημαντικά χρόνια, τους συναδέλφους που μας στηρίζανε, να αναπτύξουμε τις γνώσεις και τους εαυτούς μας.

Με την ελπίδα, από εδώ και πέρα, η πορεία μας, να ακολουθήσει την ίδια επιτυχημένη διαδρομή, θέτοντας παράλληλα τις βάσεις για ακόμη υψηλότερους στόχους και μελλοντική ευμάρεια, σας ευχόμαστε τα καλύτερα και ευχαριστούμε.

Μίχος Παναγιώτης
Παρασκευάκης Δημήτριος
Ράντζος Δημήτριος

Μεσολόγγι 30 Απριλίου 2007

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ^ Willard W. Cochrane. *Farm Prices, Myth and Reality* 1958. p. 15; League of Nations, *World Economic Survey 1932-33* p. 43. .
2. ^ based on data in Susan Carter, ed. *Historical Statistics of the US: Millennial Edition* (2006) series Ca9
3. ^ Ben S. Bernanke (2000). *Essays on the Great Depression*. Princeton University Press. p. 7 ISBN 0691016984
4. ^ In *A Monetary History of the United States*
5. ^ *Krugman, Paul. "Who Was Milton Friedman?" *New York Review of Books* Vol 54#2 Feb. 15, 2007 online version
6. ^ Ellis W. Hawley and Silvano A. Wueschner. *Charting Twentieth-Century Monetary Policy: Herbert Hoover and Benjamin Strong, 1917-1927*. 1999. Page 157.
7. ^ Richard H. K. Vietor, *Contrived Competition: Regulation and Deregulation in America* (1994)
8. ^ Hoover, *Memoirs*, 3:9.
9. ^ Higgs 1992
10. Ambrosius, G. and W. Hibbard, *A Social and Economic History of Twentieth-Century Europe* (1989)
11. Bernanke, Ben S. "The Macroeconomics of the Great Depression: A Comparative Approach" *Journal of Money, Credit & Banking*, Vol. 27, 1995
12. Brown, Ian. *The Economies of Africa and Asia in the inter-war depression* (1989)
13. Davis, Joseph S., *The World Between the Wars, 1919-39: An Economist's View* (1974)
14. Eichengreen, Barry. *Golden fetters: The gold standard and the Great Depression, 1919-1939*. 1992.
15. Barry Eichengreen and Marc Flandreau; *The Gold Standard in Theory and History* 1997 online version
16. Feinstein. Charles H. *The European economy between the wars* (1997)

17. Friedman, Milton and Anna Jacobson Schwartz. *A Monetary History of the United States, 1867-1960* (1963), monetarist interpretation (heavily statistical)
18. Garraty, John A., *The Great Depression: An Inquiry into the causes, course, and Consequences of the Worldwide Depression of the Nineteen-Thirties, as Seen by Contemporaries and in Light of History* (1986)
19. Garraty John A. *Unemployment in History* (1978)
20. Garside, William R. *Capitalism in crisis: international responses to the Great Depression* (1993)
21. Haberler, Gottfried. *The world economy, money, and the great depression 1919-1939* (1976)
22. Hall Thomas E. and J. David Ferguson. *The Great Depression: An International Disaster of Perverse Economic Policies* (1998)
23. Kaiser, David E. *Economic diplomacy and the origins of the Second World War: Germany, Britain, France and Eastern Europe, 1930-1939* (1980)
24. Kindleberger, Charles P. *The World in Depression, 1929-1939* (1983)
25. League of Nations, *World Economic Survey 1932-33* (1934)
26. Madsen, Jakob B. "Trade Barriers and the Collapse of World Trade during the Great Depression" *Southern Economic Journal*, Southern Economic Journal 2001, 67(4), 848-868 online at JSTOR and online version
27. Mundell, R. A. "A Reconsideration of the Twentieth Century" *The American Economic Review* Vol. 90, No. 3 (Jun., 2000), pp. 327-340 in JSTOR
28. Powell, Jim *FDR's Folly: How Roosevelt and His New Deal Prolonged the Great Depression* (2003)
29. Rothermund, Dietmar. *The Global Impact of the Great Depression* (1996)
30. Tipton, F. and R. Aldrich, *An Economic and Social History of Europe, 1890-1939* (1987)

Σελίδες στο Internet

- ^ ROLE OF THE EXCHANGE IN THE ECONOMY, NAIROBI STOCK EXCHANGE, source: Nairobi Stock Exchange website, accessed February 2007
- ^ The Role of a Stock Market in a General Equilibrium Model with Technological Uncertainty, Peter A. Diamond, The American Economic Review, Vol. 57, No. 4 (Sep., 1967), pp. 759-776, source: JSTOR website, accessed February 2007
 - <http://www.wikipedia.org/>
 - Dow Jones Newswires
 - Yahoo! - Dow Jones & Company, Inc. Company Profile
 - Alacra - Dow Jones & Company, Inc. Premium Research Company Snapshot
 - Historic Dow Jones Chart 1900-2010
 - List of South Asian stock exchangesewrrqrewr
 - Recession? Depression? What's the difference? (About.com)
 - An Overview of the Great Depression from EH.NET by Randall Parker.
 - Great Myths of the Great Depression by Lawrence Reed
 - Franklin D. Roosevelt Library & Museum for copyright-free photos of the period
 - Economic Depressions: Their Cause and Cure by Murray Rothbard (1969)
 - The Prophet of the Great Depression by Frank Shostak (October 4, 2006)
 - The Impact of the Great Depression in NI, on the Second World War online resource for NI
 - Depression Era Automobiles at White Glove Collection
 - <http://www.mtholyoke.edu/~acad/intrsl/depress.htm>